
Steen Morey Olesen

Kristian Erlandsen

Innovation fra politisk vision til praksis

- et studie af samfundspartnerskabet National Experimental Therapy (NEXT)

Innovation from political vision to practice

- A study of the societal partnership National Experimental Therapy (NEXT)

Kandidatafhandling

Cand.Soc. i Politisk Kommunikation og Ledelse

Copenhagen Business School 2015

Vejleder: Ph.D. Helene Ratner, Assistant Professor v/ institut for Ledelse, Politik og Filosofi

Afleveringsdato: 08.06.2015

Totale anslag/sider: 272.922/119,9

Summary

In recent years, innovation has been specifically targeted by the political system with the first Danish innovation strategy (2012) and the INNO+ catalogue (2013) functioning as a basis of prioritization for the increasing public spending in interorganizational innovation partnerships. This master thesis uses an actor-network theory perspective to investigate how this interest materializes in the healthcare project National Experimental Therapy (NEXT) following the journey of innovation from political vision to project praxis. This has profound effects on innovation itself, the project it is part of, and also illuminates innovation management issues all through.

The analysis follows innovation through three empirical points of impact. In analysis one, we show how innovation is framed as a solution to the vast and complex of the financial crisis of '07 by becoming a way to create growth and employment in a 3-5 year timeframe in public-private partnerships including regulating authorities.

In analysis two, the negotiation process between the Ministry of Higher Education & Science and The Danish Association of the Pharmaceutical Industry results in a scaling of traditional pharmaceutical industry innovation, in a process that allows for NEXT to take form.

In analysis three, innovation in NEXT becomes both a certain form of marketing, a new organization between hospitals, companies and authorities, and also 'classical science' in the form of personalized medicine and pilot centers for oncology and dermatology.

Discussing the analysis, we find three themes which relates to our research question:

- 1) Policy making as interorganizational partnerships: The political system seems to invite the governed inside to help partake in the formulation of the governing content itself, thus promising both increased influence but also the possibility of heavier enforcement.
- 2) Negotiation as a constant: The translation processes of the second analysis not only happen when an explicit negotiation takes place but can become an innovation management tool to see the constant work an interorganizational partnership needs to thrive.
- 3) Strength and strategy in the multiple: Innovation as a multiple object becomes a strength and the very foundation on which NEXT is possible.

Indhold

Summary.....	1
1.0 Indledning og problemfelt.....	4
1.1 Erkendelsesinteresse.....	7
2.0 Akademisk felt: Mikroreview og placering.....	9
3.0 Undersøgelsesgenstand.....	13
3.1 Begyndende optegning af et netværk.....	13
4.0 Analysestrategi.....	16
4.1 Datakonstruktion.....	19
4.2 Empiriske nedslag: Et netværk tager form.....	19
4.3 Epistemologi og ontologi.....	22
4.4 Begreber og anvendelse.....	24
4.4.1 Aktør, netværk og translation.....	25
4.4.2 Framing og overflowing.....	28
4.4.3 Obligatorisk Passage Punkt.....	29
4.4.4 Black Box.....	29
4.4.5 Delvist eksisterende objekter.....	30
4.4.6 Opgør med dikotomier.....	32
4.4.7 Metoderegler a la Latour.....	34
5.0 Analyse.....	36
5.1 Delanalyse 1: Idéen om det innovative Danmark.....	37
5.1.1 Fra strategisk forskning til innovation.....	41
5.1.2 Fra abstraktion til konkretisering.....	44
5.1.3 Delkonklusion.....	47
5.2 Delanalyse 2: Translationsanalyse – hvordan bliver vi enige?.....	48
5.2.1 Problematisering og hjælp fra 'medproblematiskører'.....	52
5.2.2 Interessering og mekanismer.....	58
5.2.3 Indrullering og en aktant, som gør modstand.....	63
5.2.4 Mobilisering og repræsentation.....	67
5.2.5 Delkonklusion.....	70
5.3 Delanalyse 3: Hvad bliver og viser innovation i NEXT?.....	73

5.3.1 Innovation som én indgang – image	76
5.3.2 Innovation som organisering og proces	82
5.3.3 Innovation som materialitet og 'klassisk videnskab'	92
5.3.4 Delkonklusion	108
6.0 Analytisk Diskussion	111
6.1 Tematik: Brugerinddragelse	112
6.2 Tematik: Forhandling som grundvilkår.....	114
6.3 Tematik: Styrke i forskellighed	116
7.0 Konklusion	118
8.0 Perspektivering.....	121
8.1 Policyudvikling som interorganisationelle partnerskaber	121
8.2 Translation som konstant	121
8.3 Styrke og strategi i det multiple	122
9.0 Referenceliste	123
Bilag 1: Interview og interviewguide	129

1.0 Indledning og problemfelt

For både den nuværende og foregående danske regering har innovation været et gennemgående mantra, når man taler om, hvordan fremtidens udfordringer skal imødekommes. Scenen er sat på en særlig måde, som gør innovation, hvad end der forstås ved dette fænomen, til løsningen på vore problemer – og de er endog ret så store, som det formuleres i regeringens stadigt gældende innovationsstrategi fra december, 2012:

”Vi står midt i en global omstilling. [...] I kølvandet på den internationale økonomiske krise er væksten i verdensøkonomien skrøbelig, og der er fortsat store udfordringer i en række lande. I Danmark [...] faldt bruttonationalproduktet (BNP) med godt 8 pct. [og] vores velstandsniveau udvikler sig mindre fordelagtigt end i de fleste andre OECD-lande. [...] Med innovationsstrategien vil regeringen [derfor] sikre, at de betydelige offentlige investeringer i forskning, innovation og uddannelse i højere grad end i dag omsættes i vækst og beskæftigelse.” (Danmark – Løsningernes Land 2012: 3).

Problemstillingen er således på én gang klar, men også uoverskuelig: Verdensøkonomien er i krise og skrøbelig, og vores egen økonomi er skræntende – oven i købet mere end de fleste andre OCED-lande. Det ser således sort ud. Løsningen? At omsætte bl.a. innovation til vækst og beskæftigelse. Ifølge den ovenfor citerede innovationsstrategi er der stadig for mange innovations- og forskningsprojekter, der ikke bliver kommercialiseret i stor skala. De eftertragtede innovationsprocesser ses som noget, der finder sted særligt i mødet mellem videntunge virksomheder og landets forskningsinstitutioner, altså i interorganisationelle partnerskaber, her mellem offentlige og private aktører (OPP¹). Der eksisterer derfor et politisk formuleret ønske om at bringe disse to verdener tættere sammen i OPP’er, for bedre at kunne omsætte den akademiske forskning til innovation, og således skabe vækst og beskæftigelse.

¹ Også kendt som public-private partnerships, interorganisationelt samarbejde og public-industry partnerships. Vi benytter den brede betegnelse interorganisationelt samarbejde, da alle organisationer er forskellige, ligesom offentlige og private er det.

I dag investerer det offentlige ca. 20 mia. kr. årligt, svarende til ca. 1 pct. af BNP, i forskning og innovation (UFM 1, 2014: 6-7). EU's vækststrategi, Europa 2020, har ydermere fastsat et mål for investeringer i forsknings- og innovationsaktiviteter på 3 pct. inden 2020, med et dertilhørende "[...] paradigmeskift i forsknings- og innovationspolitikken i retning af fokus på store samfundsmæssige udfordringer og en tættere kobling mellem forskning og innovation." (Danmark – Løsningernes land 2012: 6). Området får altså mange ressourcer, og ser kun ud til at få flere i den nære fremtid.

Vi er interesserede i at følge løsningen ovenfor, innovation, i sin nyeste og største form i et konkret innovationsprojekt, for både at se, hvordan innovation påvirkes af og påvirker projektet det finder sted i samt som linse til at se ledelses- og projektdynamikker igennem. I Danmark har vi en lang række offentlige støtteordninger², der har til formål at styrke forskning, innovation og samarbejdet mellem det offentlige og private, heriblandt Innovationsfonden. D. 1. april 2014 så fonden dagens lys som resultat af en fusionsproces af tre råd/fonde, og er i dag den største af sin slags i Danmark med et årligt budget på ca. 1,6 mia. kr. (Innovationsfonden.dk). Fonden er, i armslængde, en del af Uddannelses- og Forskningsministeriet (UFM), og administrerer i dag det største og nyste bud på løsningen, innovation: De såkaldte samfundspartnerskaber. Af de få nystartede samfundspartnerskaber, som fik tilsagn d. 1. okt. 2014, blev National Experimental Therapy Partnership (NEXT) udpeget som værende det eneste projekt, der var operationelt fra første dag (Bengaard, IF, 2014), hvorfor det er dette specialet har fulgt.

Der mangler kvalitative længerevarende³ studier af, hvordan innovationsledelse og samarbejdet omkring at skabe den nok så eftertragtede løsning på vækst og beskæftigelse, nemlig innovation, udspiller sig i især store interorganisationelle partnerskaber (Bengaard, IF, 2014). Akademisk er dette område underbelyst ift. antallet af økonometriske, kvantitative undersøgelser, der beskæftiger sig med antal patenter, bevillingsstørrelse, store

² Også kaldet tilskudsordninger, investeringstyper (Innovationsfonden.dk), bevillingstyper, etc. Investeringstyper bruges af Innovationsfonden (dog uden at være en reel investering), hvorfor specialet også anvender termen 'støtteordning'.

³ Nærværende speciale er naturligvis begrænset af det halve år, man som kandidatstuderende på CBS har til at producere et speciale.

projektpopulationer, etc. (Smith 2012). Feltet "innovation management"⁴ har eksisteret i ca. 15-20 år, og er udsprunget af "strategy", "management" og "economics", og søger at give brugbar praktisk og teoretisk indsigt i, hvordan interorganisationelle R&D-samarbejder bliver styret (Smith 2012: 7).

Når innovation sættes som løsning på en lang række store samfundsproblematikker, og der afsættes store økonomiske midler til innovation som løsningsmodel, finder vi det interessant at undersøge, hvad der sker med innovation fra den politiske vision til praksis. Vi ønsker derfor overordnet at undersøge, hvordan den nyeste og største støtteordning, Innovationsfondens "samfundspartnerskaber", rent faktisk udøver innovation, og under hvilke politiske mulighedsbetingelser, at dette sker. Herudover også hvordan den form for innovation, der bliver mulig i NEXT, er med til at vise ledelsesmæssige udfordringer i NEXT, som har potentiale til også at inspirere eller udfordre lignende store, interorganisationelle samarbejder.

DEA og DI har ligeledes belyst projektdynamikker og ledelsesudfordringer i store projekter ved en undersøgelse af danske virksomheders brug af de danske støtteordninger op til oprettelsen af Innovationsfonden (Fra Forskning til Innovation 2014). Undersøgelsen indeholder bl.a. en lang række interviews med topchefer i danske videnvirksomheder, som bliver spurgt ind til holdninger og erfaringer med offentligt-private partnerskaber om innovation. Fra disse interviews ses en mangfoldighed af holdningstilkendegivelser til, hvordan innovation skabes, og hvordan sådanne partnerskaber enten kan bære frugt eller mislykkes. Virksomhederne har ofte deres helt egne målsætninger med disse partnerskaber. Eksempelvis ser en del store virksomheder det ikke som et succeskriterie, at projekterne nødvendigvis bliver til et målbart innovativt produkt. Innovation opfattes i stedet som en langt mere omfattende og langsigtet proces. Det ses ligeledes, at visse virksomheder kan opfatte et 'mislykket projekt' som en succes, da man får lukket en dør, hvor man ellers kunne have endt med at bruge alt for mange ressourcer. Mange virksomheder giver ydermere udtryk for, at de vælger at deltage i disse projekter ud fra hensyn til branding, rekruttering eller ønsket om at skabe bedre kontakt til et givent forskningsmiljø (ibid.).

⁴ I vores tilfælde begrænset til interorganisationelle samarbejder.

Hvis man herudover tager i betragtning, at forskningsinstitutionerne udgør endnu en samarbejdspartner, der må forventes at have egne interesser og holdninger til skabelsen af innovation, tegner der sig et billede af muligheden for en række udfordringer forbundet med målsætningerne i den førte innovationspolitik. Politiske udfordringer i at opnå enighed om innovation samt projektledelsesmæssige udfordringer i aktive samfundspartnerskaber.

1.1 Erkendelsesinteresse

I dette speciale ønsker vi for det første at rette blikket mod den politiske ambition om at fremprovokere innovation ved at styrke samarbejdet mellem forskningsinstitutioner og virksomhederne. For heri findes også en række antagelser om, hvad der kan anskues som innovation, hvordan innovationsprocesser finder sted, og hvilke succeskriterier man derved kan stile efter.

Sådanne ambitioner og antagelser skal samtidig implementeres af en organisation som den nye Innovationsfonden. Den politiske strategi skal således 'oversættes' eller 'forhandles' i mødet med virkeligheden, hvilket direkte udmøntes i en lang række procedurer, der igen er med til at sætte rammer for, hvad der kan siges at være innovation og hvordan denne innovation skal skabes i et stort interorganisationelt partnerskab som NEXT.

Dette er yderst interessant set i lyset af, at de interessenter man gerne vil have i spil ikke nødvendigvis deler samme opfattelse, eller kan indgå samarbejde på de givne præmisser. Samtidig etableres der muligvis en række barrierer for, at projekter, der potentielt kunne vise sig at være værdifulde ud fra ønsket om innovation, slet ikke falder inden for de rammer, der stilles til rådighed.

Samtidig har vi en ambition om at følge innovation fra den politiske italesættelse og hen til den praksis, der i dag finder sted i samfundspartnerskabet NEXT, som vi har fulgt siden september 2014 og til maj måned 2015. Vi ønsker at belyse hvad innovation bliver til, og hvordan det påvirker NEXT, ligesom NEXT påvirker innovationen, i håbet om at levere kvalitative indsigter i projektledelse af denne relativt nye store samarbejdsform.

Dette fører os til følgende problemformulering med tre dertilhørende underspørgsmål (nedenfor):

Hvilke mulighedsbetingelser gives innovation i rejsen fra politisk vision til praksis i det interorganisationelle innovationspartnerskab National Experimental Therapy Partnership (NEXT), samt hvordan påvirker innovation NEXT?

For at besvare denne problemstilling har vi lavet tre underspørgsmål svarende til specialets tre delanalyser:

1: Hvordan formes ønsket om innovation politisk gennem hvilke relationer, og hvilke konsekvenser har dette for innovationens mulighedsbetingelser?

2: Hvordan forløber forhandlingsprocessen mellem Uddannelses- og Forskningsministeriet og Lægemiddelindustriforeningen om innovation i samfundspartnerskaberne og med hvilke konstitutive konsekvenser for NEXT?

3: Hvad bliver innovation til i praksis i det igangværende samfundspartnerskab NEXT, og hvilke ledelsesmæssige og projektinterne problematikker giver det blik for?

Specialet vil til besvarelse af problemformuleringen anvende en aktør-netværk teoretisk optik, som vil blive uddybet i afsnit 4.0 "Analysestrategi". Først præsenteres kort det akademiske felt, vi håber at bidrage til (afsnit 2.0), samt en specificering af vores empiri (3.0).

2.0 Akademisk felt: Mikroreview og placering

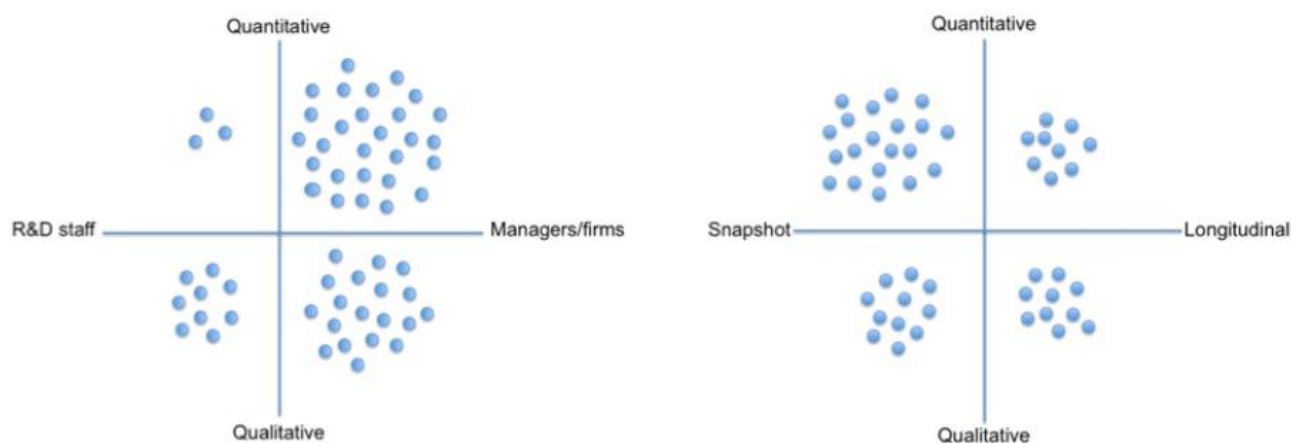
Vi ønsker at bidrage med en kvalitativ indsigt, som følger innovation på en rejse fra politisk vision til konkret interorganisationelt innovationspartnerskab, og som viser forhandlingsspillet omkring, hvad innovation overhovedet kan blive til. Specialet undersøger innovation og "interorganizational innovation" processer (i visse tilfælde også kaldet R&D-processer) i en særlig kontekst og er således ikke interesseret i en generel og bred diskussion af, hvad innovation kan blive til i forskellige sammenhænge. Vores projektnære og kvalitative tilgang til samfundspartnerskabet NEXT udspiller sig i en policy-kontekst igangsat af en minister og et ministerium. NEXT er desuden et offentligt-privat partnerskab og det er netop i denne kontekst, at vi ønsker at undersøge innovation. De store såkaldte samfundspartnerskaber er de første af sin slags og er nogle af de offentligt medfinansierede forsknings- og innovationsprojekter, som i skrivende stund får flest offentlige skattekrone (ufm.dk; innovationsfonden.dk), hvorfor der her er særligt meget på spil. I det følgende bringes et kort udsnit af relevant akademisk arbejde ved flere forskellige forfattere, som skal hjælpe med at placere specialets bidrag.

Interorganisationelle innovationssamarbejder bliver særligt interessante, samt en gren af videnskaben vi håber at føje et (ydmygt) kapitel til, da man de seneste to årtier har set en stigning i antallet af virksomheder, der går ud over egne grænser og samarbejder med andre virksomheder og/eller offentlige aktører i fælles innovationsprojekter (Dooley & O'Sullivan 2007 i Smith 2015: 1).

Pernille Smith (2014) har i sin Ph.D.-afhandling "Knowledge Exchange and Knowledge Creation in Inter-Organizational R&D – A Longitudinal of micro-level practices in collaborative innovation" fulgt et mangeårigt innovationssamarbejde mellem offentlige og private aktører i regi af den tidligere Højteknologifond (nu del af Innovationsfonden). Smith (2014) argumenterer for, at vi i stigende grad end tidligere ser organisationer søge ud over egne organisationsgrænser for at finde og kombinere noget, de ikke har eller kan få på egen hånd. Nærværende speciale ønsker at bidrage til en større forståelse af, under hvilke omstændigheder dette sker. I tråd med Smiths (2014) fremgangsmåde har vi fulgt NEXT fra umiddelbart før den officielle projektstart d. 1. november 2014 til og med maj 2015. Vores analysegenstand er dog blevet innovation, som vi følger på rejsen fra politisk vision til

konkret praksis i NEXT. Ved at følge innovation fra ministeriet til eksempelvis Rigshospitalet, ønsker vi at levere et kvalitativt indspark til yderligere forståelse af, hvordan innovation tager form i den nyeste, største partnerskabskonstruktion i en offentligt initieret dansk kontekst.

Smith (2014) viser, at langt de fleste akademiske undersøgelser af inter-organizational R&D-aktiviteter består af øjebliksbilleder af ledelsen eller specifikke virksomheder i et partnerskab. Samtidig er de fleste af en kvantitativ og generel karakter, hvorfor der mangler længerevarende kvalitative studier af, hvordan partnerskaberne bliver til og hvilke processer, der kendetegner dem (Smith 2014: 63). Forskningen opdeles i kvalitative og kvantitative studier, og de mest fremtrædende temaer i disse fremhæves:

Figur 1: Analysefokus og forskningsperiode i kvalitative og kvantitative studier af inter-organizational R&D (Smith 2014).

Her ses altså et potentiale i at få den længerevarende kvalitative og praksisnære forskning med i billedet af, hvordan interorganisationel forskning og innovation udspiller sig. Dette speciale ønsker at leve op til dette opdrag⁵ og følger således blot ét såkaldt samfundspartnerskab, NEXT, og har pga. projektets korte levetid haft fokus på opstartsprocessen. Vi er dog alligevel nået et niveau, hvor det afslutningsvis i specialet bliver muligt at vise billeder af og pege på, hvad man samarbejder om, og give i hvert fald ét konkret, praksisnært bud på, hvad innovation i dag kan blive til. Således bliver det svært at placere nærværende speciale på x-aksen på figuren til venstre, men vi er under alle omstændigheder i

⁵ Pba. det givne antal måneder til kandidatafhandlingen, har det ikke været muligt at følge NEXT i en længere periode.

den nederste og kvalitative del. På figuren til højre ville dette projekt placere sig nederst til højre (4. kvadrant).

Hansen (2011) viser i specialet "Partnerskabets værdier – en analyse af identitet og konflikt i offentligt-private partnerskaber", at offentlige og private aktører har divergerende værdier. Det kvantitative studie med fokus på generaliserbarhed viser, at de offentlige aktører fokuserer på forskning og har stor bevidsthed om organisationelle tilhørsforhold. Private aktører har derimod fokus på forretningsmæssig drift og har en bevidsthed om det omkringliggende samfund, mens de ikke prioriterer forskning højt. Dette kan give en række konflikter, som bedst håndteres ved et åbent og eksplicit møde mellem aktørerne. Konflikter skal ikke elimineres, men balanceres, og dermed udnytte deres dynamik og fornyelseskraft. Specialet afsluttes med en forhåbning om, at fremtidigt arbejde vil belyse opstartsprocessen i de forsknings- og innovationsmæssige offentligt-private partnerskaber (OPP'er), og dermed ikke blot basere sig på allerede igangværende processer. Det er også hér vi ønsker at bidrage med en kvalitativ indsigt, som viser forhandlingsspillet omkring, hvad innovation overhovedet kan blive til med store konsekvenser for et eventuelt partnerskabs realiserbarhed.

Jane Bjørn Vedel undersøger et science-industry collaboration i regi af Lundbeck i Ph.D.'en "Managing Strategic Research - An empirical analysis of science industry collaboration in a pharmaceutical company" (2014) og definerer iagttagelsesobjektet specifikt som forskning og innovation, hvorfor hun vælger termen "science-industry collaboration". Nærværende speciale må dog udvide denne term på baggrund af mødet med vores empiri, som også introducerer myndigheder og et embedsmandsværk som centrale aktører i NEXT, og vil altså stadig bruge termen "offentligt-privat partnerskab", da vi også iagttager opstarts- og forhandlingsprocessen omkring innovationspartnerskabet NEXT.

Vedel (2014) finder bl.a. frem til, at strategic research management handler om at lede "emergent relations" (Vedel 2014: 280). Dette indebærer at tage alvorligt, at idéer og relationer formes i en løbende proces, og ikke klart kan defineres på forhånd. I tråd hermed bruger vi et handlingsorienteret aktør-netværk-perspektiv, som bl.a. hævder, at det sociale konstant opstår gennem handling og materielle aktører, som i sig selv er netværk, og indgår i utallige aktør-netværk, kun begrænset af iagttagers fokus. Hvor Vedels (2014) Ph.D. ser på én

aktør i et innovationssamarbejde ønsker vi at føje til forståelsen af disse partnerskaber ved at se på relationerne aktørerne imellem. Vi mener også at kunne føje viden til i kraft af vores fokus på opstartsfasen, hvor vi har en tese om, at vi vil få blik for forhandlingsprocesser, som normalt ikke belyses af et fokus på allerede veletablerede projekter.

Barnes et al. (2006) argumenterer for, at øget globalisering, intensivering af konkurrence og stigende R&D-omkostninger gør, at samarbejde imellem organisationer er blevet en essentiel måde at vedholde bæredygtig teknologisk udvikling. Artiklen fortsætter med at fremsætte en ledelsesmodel mhp. praktisk vejledning i effektiv ledelse af R&D-samarbejdsprojekter med fokus på "[...] research collaborations involving academia and industry." (Barnes et al. 2006: 5). Hertil ønsker vi at fokusere på og udbygge "partner related issue"-kategoriens "*mutual understanding*" og "project set-up & execution"-kategoriens "*clearly defined objectives*". Hvordan en fælles forståelse mellem forskellige aktører kan skabes bliver vores delanalyse 2 et eksempel på, ligesom delanalyse 3 vil berøre projektets struktur og udførelse.

Dette korte overblik i litteraturen leder os videre til kapitel "3.0 Undersøgelsesgenstand", hvor vi bl.a. via ANT optegner specialets empiri.

3.0 Undersøgelsesgenstand

I dette speciale tages udgangspunkt i samfundspartnerskabet National Experimental Therapy (NEXT), et offentligt-privat innovationsprojekt igangsat af Innovationsfonden. NEXT er konkretiseringen i et offentligt-privat innovationsprojekt af udfordring 3.1 fra INNO+-kataloget (2013) udgivet af Uddannelses- og Forskningsministeriet på baggrund af regeringens innovationsstrategi kaldet "Danmark – Løsningernes land" (2012). Altså:

Regeringens innovationsstrategi → INNO+-katalog med samfundspartnerskaber → NEXT

NEXT skriver:

"NEXT [...] er et offentligt-privat partnerskab inden for klinisk forskning, bestående af seks offentlige institutioner og fem lægemiddelproducerende virksomheder. Partnerskabet blev startet 1. november 2014 som et INNO+-partnerskab, hvor Innovationsfonden investerer 50 mio. kr. i partnerskabet over en femårig periode, og partnerne bidrager med 74 mio. kr.

NEXT vil gøre Danmark til et foretrukket land for lægemiddelindustrien at foretage de helt tidlige afprøvninger af nye lægemidler i patienter (med fokus på Proof of concept-forsøg [også kaldet fase-1-forsøg])." (NEXTpartnership.dk 5).

Vi vil uddybe flere af disse pointer i de tre delanalyser, men vil i det følgende bl.a. først præcisere vores genstandsfelt.

3.1 Begyndende optegning af et netværk

Her vil vi give et kort oprids af det netværk, som vi har undersøgt, som først præsenteret for os af interne projektleder-part, GTS-instituttet Bioneer, af projektleder Britta Andersen og CEO Poul Andersson.

Som resultat af en politisk aftale om fordeling af forskningsreserven i 2013 blev det besluttet at udarbejde INNO+-kataloget (2013). Ved offentliggørelsen af finansloven '14 i august 2013, blev det klart, at statsstøttekroner var blevet afsat til noget så eksotisk som "samfundspartnerskaber": En ny politisk satsning med to- til trecifrede millionbeløb store offentligt-private innovationspartnerskaber, som skulle løse samfundsudfordringer. I september 2013

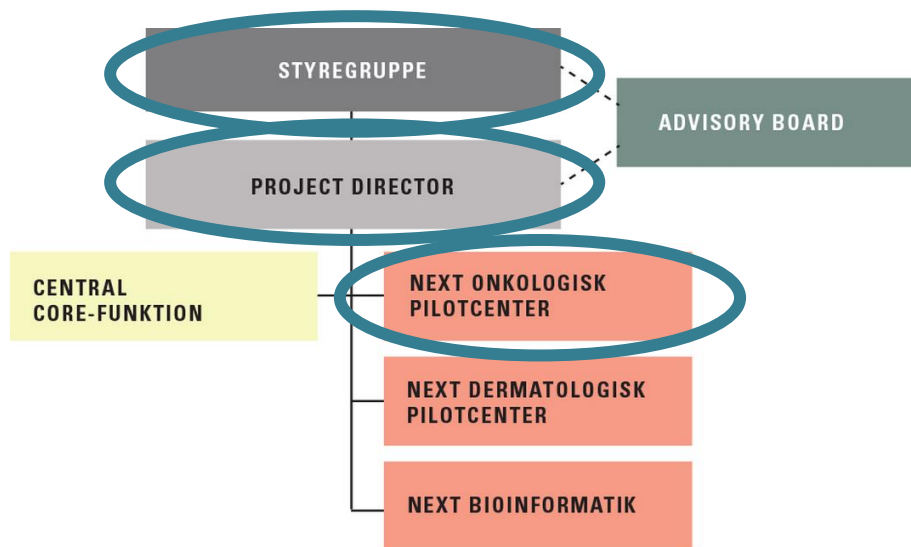
udkom så INNO+-kataloget, udsendt af det daværende Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser (FIVU). Denne information, vi blev præsenteret af feltet, tages analytisk op i delanalyse 1.

Samfundspartnerskabet National Experimental Therapy Partnership, almindeligvis kaldet NEXT, består af i alt 11 parter og har i 2014 fået positivt tilsagn fra Innovationsfonden om at påbegynde et 5-årigt samfundspartnerskab, altså Danmarks nyeste og største forsknings- og innovationsstøtteordning igangsat under den nyoprettede Innovationsfond, med et samlet budget på 124 mio. kr. De 50 mio. kr. er fra Innovationsfonden, og er altså skattekrone, ligesom den del af det samlede budget, der kommer fra de offentlige parter, teknisk set også er det. De 11 parter er⁶:

- LEO Pharma A/S (V)
- Roche A/S (V)
- Novartis Healthcare A/S (V)
- MSD Danmark ApS (V)
- Novo Nordisk A/S (V)
- Bioneer A/S (GTS)
- Region Hovedstaden (V, repræsentant for universitetshospitalerne)
- Københavns Universitet (O)
- Odense Universitetshospital (O)
- Aarhus Universitetshospital (O)
- Aalborg Universitetshospital (O)

NEXT er efter eget udsagn kun operationelle, på den ene del af projektets to ben, nemlig onkologi (kræft), mens dermatologi (hudsygdomme) stadig er under opbygning (Bioneer 2014). Området for bioinformatik er også kun under tidlig opbygning og skal virke på tværs af onkologi og dermatologi. NEXT's eget organogram nedenfor er derfor markeret med turkise cirkler, hvor vi de sidste 8 måneder har lagt fokus:

⁶"V" = store virksomheder, "SMV" = små og mellemstore virksomheder, "GTS" = de i Danmark ni Godkendte Teknologiske Institutter og "O" = offentlige parter.

Figur 2 (NEXTpartnership.dk 5)

Da nærværende speciale er underlagt en række krav til formalia, er det ikke muligt at følge projektet i mere end den første tidlige fase af projektopstarten, men i kraft af mange respondenters udmeldinger, dokumentanalyse og observerede arbejdsgange bliver det også nødvendigt at kigge bagud, da vi vil argumentere for, at den officielle projektstart d. 1. november 2014 ikke er den egentlige start på projektet (Bengaard, IF, 2014; Bioneer 2014). Parterne har nemlig langt tidligere dannet relationer omkring netop dette projekt, ligesom brancheorganisationen Lægemiddelindustriforeningen (Lif) bliver en interessant aktør i processen om tilblivelsen af INNO+, hvilket især uddybes i delanalyse 2.

4.0 Analysestrategi

Dette speciale placerer sig i den vidt udbredte socialkonstruktivistiske tradition, og er inspireret af Andersens (1999) forståelse af 'analysestrategi', i modsætning til en klassisk objektivistisk inspireret 'metode', hvilket bl.a. fordrer en eksplicitering af (teoretiske) valg og fravalg på baggrund af disses evne til at forme undersøgelsesobjektet, ligesom idéen om, at man ved at følge en særlig 'metode' kan opnå 'sand viden' forkastes. Specialets teoretiske brille, vores primære perspektiv, er Aktør-Netværk Teori (ANT) som formuleret af Bruno Latour, Michel Callon og John Law. ANT bryder med klassisk metode på en anden måde end analysestrategien, og vælger at sidestille metode med teori, hvilket i det følgende uddybes løbende.

Vores mål med denne placering er bl.a. at kunne flytte spørgsmålene om *hvad* samfundet innoverer til *hvordan* vi gør det. Det Andersen (1999) i sin analysestrategiske tilgang kalder et skift fra ontologi til epistemologi, bruger vi som en måde at forsøge at stoppe med at spørge *fra* prædefinerede kategorier og i stedet spørge *til* kategorierne selv. Specialet vil netop ikke anvende kvantitative og positivistisk inspirerede analysetilgange defineret ved en række fastlåste kategorier som bevillingsstørrelse, antal projektparter og løbetid, der undersøger prædefinerede succeskriterier som antal patentansøgninger, om projektet ender med et færdigt produkt, etc. Vi vil kvalitativt og socialkonstruktivistisk-relationistisk følge et af de nyeste konkrete offentligt initierede innovationsprojekter, et samfundspartnerskab, der blander offentlige og private parter i, hvad der i dag er nogle af de største satsninger i det danske forsknings- og innovationslandskab. Vi ønsker at holde vores analysetilgang så åben som muligt og spørge ind til, hvordan innovation foregår, hvordan innovation management finder sted, og hvad innovation bliver til med hvilke konsekvenser for NEXT.

At iagttage er i vores speciale absolut ingen uskyldig øvelse. Vi har ikke ved hjælp af en særlig *metode* fundet frem til en hidtil uset eller skjult *sandhed*, men derimod *medskabt* undersøgelsesobjektets fremtræden i kraft af vores valgte tilgang. Vores analyser *konstrueres* gennem vores specifikke iagttagelse ud fra et særligt perspektiv. Vi gør os ingen illusioner om at operere på et højere niveau, hvorfra sandheden kan afdækkes eller overskues, men adderer derimod noget til noget allerede eksisterende. Vi afdækker ikke, men følger til.

En række kritiske spørgsmål melder sig allerede på dette tidspunkt på baggrund af specialets erkendelsesinteresse og deraf afledte problemstilling: Hvordan forstås og behandles 'ting' i sociologien og i en videnskabsteoretisk gren, som ellers typisk har beskæftiget sig med mennesker, individer, strukturer, systemer og/eller klasser? Hvordan holdes en empirisk og teoretisk åbenhed i et kvalitativt, sociologisk studie, når Andersens (1999) analysestrategi typisk indebærer forholdsvis fastlåste luhmanniansk inspirerede teoretiske ledeforskelle? Hvordan have blik for både at analysere bredere sammenhænge (makro) og helt snævre praksisforhold (mikro), som samfundspartnerskabet NEXT vil referere til i projektets første fase af den planlagte 5-årige levetid (som det indledende interview med tidl. projektleder for NEXT, Hanne Bengaard fra Innovationsfonden, viste)? Hvornår er et empirisk forhold – eksempelvis dokumenter, strategier, personer, organisationer, fysiske rammer, maskiner, laboratorier – 'del af NEXT' og hvornår er de ikke?

Flere af disse spørgsmål er naturligvis ethvert videnskabeligt arbejde og speciales problem, men de bliver særligt relevante i kraft af, at vi på baggrund af vores videnskabsteoretiske ståsted ikke kan falde tilbage på en videnskabelig verificeret metode i klassisk objektivistisk forstand (Fuglsang & Olsen 2009).

For at besvare specialets problemstilling, de ovennævnte kritiske spørgsmål og samtidig tage det konstruktivistiske udgangspunkt alvorligt, trækker vi også på udvalgte dele af John Laws "After Method" (2004) mhp. at gå i dybden med, hvad ANT's kreative bud på forholdet mellem konstruktion og realitet bliver til, her med særligt fokus på, hvad det gør ved vores undersøgelsesobjekt innovation. Dette giver os bl.a. en begrebslig ramme til at følge innovation i de, vil det vise sig, mange forskellige former fænomenet tager i NEXT, og samtidig sige noget om de konstitutive konsekvenser dette får for NEXT.

Law (2004) trækker blandt andre på Annemarie Mol, en velkendt filosof, som har bidraget til ANT med perspektivet om, hvordan det samme fænomen kan være noget forskelligt i forskellige praksisnetværk, hvordan et fænomen er multipelt. Hovedargumentet er for Law, at metode ikke kan siges at afdække og opdage realiteter, men derimod er en del af tilblivelsen af disse realiteter – at realiteter kan udspille sig gennem metoder.

Law undersøger, hvordan metoder udspiller sig i netværk af praksis, og bruger Mols arbejde om en patients problemer med benene (åreforkalkning) i flere forskellige sammenstød med den medicinske videnskab, som eksempel. Vi ser hvordan et sæt af relationer, fakta, tidligere erfaringer og baggrundsviden, som bringes ind i en situation som metode til at løse et givent problem aktivt medskaber og udspiller både metoden og problemet (Law 2004: 48). Law taler om multiple bagland, som beskriver og beskæftiger sig med samme fænomen, som derved bliver til noget forskelligt, det vil sige rent faktisk *er* noget forskelligt, i de forskellige netværk. Disse metodesamlinger producerer hver især én version af det samme fænomen, men på trods af denne multiplicitet og dens umiddelbare sammenfald med en klassisk anglo-amerikansk singulær ontologi, opretholdes alle mulige varianter i et samspil og på én gang uden at gå ned eller gå i stå (ibid.: 52-54). Forskellige metodesamlinger kan ikke se det samme forskelligt, da vi mere præcist: "[...] are dealing with *different objects produced in different method assemblages*. [...] they overlap, *but they are not the same*." (Law 2004: 55). Så når et fænomen er konstrueret i Latours termer, kan vi da forstå, at der er tale om et forholdsvis færdigforhandlet fænomen omkring hvilket der hersker enighed. Law introducerer dog gennem Annemarie Mol tanken om "enactment", altså den aktive udførelse, som får fænomener til at leve, som en måde at have øje for multiple og *overlappende* virkeligheder og objekter.

Så fordi verden ikke bare *er derude* og skal *afdækkes gennem den korrekte metode*, så må vi spørge os selv, hvilken metodesamling vi anvender, for at give plads til at lade empirien udfordre os og vores antagelser, vel vidende, at selve vores metode aktivt medskaber den empiri, og dermed den analyse og virkelighed, vi præsenterer. Dette fordrer bl.a. flere forskellige metoder i ét design, for at have givet mulighed for alternative perspektiver i processen, hvilket svarer til den status perspektiver eller teori har i Andersens (1999) analysestrategi. ANT's symmetri mellem natur og det sociale udvides hermed til metode, som i denne sammenhæng sidestilles med teori. Som Law (2004) opsummerer med hjælp fra Callon: "What there is and how it is divided up should not be assumed beforehand. Instead it arises in the course of interactions between different actors. But note also that for Callon what counts as an actor can only be determined in the course of interactions." (Law 2004: 102).

Denne 'metodesamling' tillader os ikke at udsige sandheder, men derimod at producere én blandt flere udlægninger af en iagttaget empiri, som læser selv må afgøre, bl.a. på baggrund af

netop dette afsnit, hvorvidt han/hun kan tilslutte sig eller ej. Kombinationen gør det muligt at hente frugtbare begreber ind fra andre perspektiver, som dog fordrer en redegørelse for anvendelse, baggrund og samspil med resten af teoriapparatet. Vi må argumentere for konditioneringen af vores blik (Andersen 1999), altså søge at besvare de ovennævnte kritiske spørgsmål.

4.1 Datakonstruktion

I dette speciale deler vi opfattelsen af, at metode ikke kan validere empirien. Inspireret af Ratners (2008: 22) syn på metode, hentet fra ANT og John Law, ønsker vi derimod at sidestille, hvad vi hellere vil kalde analysestrategi eller specialets datakonstruktion frem for metode (pga. de klassiske objektivistiske konnotationer "metode" kan give), med teori. Denne bevægelse medfører, at analysestrategien skal tvinges til at være åben i mødet med empirien, da denne nu bliver endnu en måde at få empirien sat i spil på. Ligesom teori farver undersøgelsesobjektet, gør datakonstruktionen (metoden) det også. Dette fordrer altså en bred og forskelligartet brug af 'metoder', fordi empirien her gives flest mulige chancer for at fremtræde forskelligt og 'svare igen'.

Ligesom i analysestrategien givet ved Andersen (1999) mener vi, at erkendelsesinteressen styrer valg af teori, hvilket har en konstruerende effekt på både empiri (NEXT) og iagttager (os). Denne fødekæde betyder, at vi som undersøgere i mødet med empirien konstruerer denne på en særlig måde. Vi forsøger til gengæld at bryde med den analyseforudsigelighed, som klassiske ledeforskelle fra Andersens (1999) analysestrategi typisk producerer; eksempelvis opstod Foucaults egne analyser i samspil med empirien (Villadsen 2002), og kan ikke umiddelbart bruges som efterfølgende ledeforskelle i en anden tid, kontekst og på en anden empiri. ANT-perspektivet kan siges at bryde med dele af Andersens (1999) analysestrategi, idet ANT ikke forsøger at tilføje netværk til social teori, men derimod at genopbygge social teori gennem netværk i et perspektiv, hvor "social" får en radikal anden betydning (Latour 1996: 3-4). Dette vil uddybes yderligere i afsnit 4.3 og 4.4.

4.2 Empiriske nedslag: Et netværk tager form

Det er en central pointe, at vi som undersøgere ikke på forhånd havde et klart billede af, hvordan vores endelige empiri ville se ud. Dette vil blive yderligere kvalificeret i de følgende

afsnit 4.3 og 4.4. På baggrund af vores syn på metode, som forklaret ovenfor, vil vi i det følgende vise, hvordan vi optrevlede og begyndte at forstå netværket omkring NEXT, da denne øvelse i sig selv netop ikke er uskyldig (Latour 1987). Vores undersøgelser har bestået af dokumentanalyse, interview, telefoninterview og observation – i en ideel verden havde vi anvendt endnu flere metodikker til indsamling af empiri og observeret samtlige parter i projektet, men på baggrund af, hvad dokumenterne og interviews udpegede som de mest aktive og centrale dele af NEXT samt hensynet til vores begrænsede ressourcer, har vi kun observeret praksis på Rigshospitalet, og ikke på eksempelvis dermatologiområdet. Dette giver selvfølgelig en vis bias, som dog formindskes, da dermatologi-området ikke endnu er fuldt ud operationelt (Bioneer 2014).

Vi har fra første interview prioriteret at spørge ind til, hvordan aktørerne definerede et netværk omkring NEXT og selv henviste til dokumenter, i stedet for, at vi a priori teoretiserede os frem til, hvad der ville være relevant og interessant. Vores empiriske grundlag var derfor en levende størrelse, som udviklede sig undervejs i specialet. Samtidig har vi naturligvis organiseret rækkefølgen og stadig både valgt og fravalgt mulige input primært på baggrund af, hvor mange aktører som synes at inkludere en given form for empiri i beskrivelsen af et netværk samt hvilke observerbare relationer en given kilde dannede til netværket NEXT. Kronologi er en allieret vi gør brug af, når den forskelligartede og, måske for nogen, rodede empiri skal præsenteres.

Vores første interview med tidl. projektleder Hanne Bengaard fra Innovationsfonden (Bengaard, IF, 2014) førte direkte til flere dokumenter og interview, men udfordrede også vores forståelse af, *hvornår* NEXT startede, hvad man kunne argumentere for var projektets t_0 .

Af dokumenter blev hele (1) **ansøgningsprocessen fra parterne til Innovationsfonden** med Gantt-skemaer, budgetter, forsker-CV'er, projektbeskrivelser etc. udpeget som central (NEXT-ansøgning 2014). Samtidig blev vi henvist til (2) **ministeriets og NEXT's hjemmesider** samt publikationen, som var baggrund for hele konceptet om samfundspartnerskaber, nemlig (3) **INNO+-kataloget (2013)**. (5) **Lovgrundlaget for den nyoprettede Innovationsfond** kunne også være et kerneelement, hvis man forsøger at forstå, hvordan projektet kommer til, bliver styret og hvad innovation bliver til midt i denne proces, mente Bengaard. Vi vurderede dog, at lovteksten var for vag og ikke bidrog med nye

indsigter. (6) **Innovationsstrategien, "Danmark – Løsningernes land"** (2012) blev også udpeget. De tidligere **UFM-publikationer** (7) **FORSK2015 og FORSK2020**, der ligesom INNO+-kataloget er et prioriteringsgrundlag til politikere, blot på området for strategisk forskning i stedet for innovation, blev ligeledes udpeget.

Bengaard hjalp også til videre interview og introduktion til den projektinterne projektleder blandt parterne, nemlig Bioneer (GTS). Vi således ledt til at interviewe hhv. Uddannelses- og Forskningsministeriet, repræsenteret ved chefkonsulent Jens Haisler og sekretariatchef i Styrelsen for Forskning og Innovation Vibeke G. Kristensen, samt til Bioneer, repræsenteret ved direktør Poul Andersson og projektleder Britta Andersen.

Vi har i alt foretaget 10 lange kvalitative interview med centralt og officielt højt placerede aktører i NEXT, som gennemgået i Bilag 1. Vores udgangspunkt har været at bede *dem* om at identificere innovation, både generelt og i NEXT, definere egen rolle i projektet samt årsag til at deltage, foruden de største udfordringer og muligheder, de ser i NEXT. Vi har bl.a. taget udgangspunkt i Kvaales (1997) kvalitative interviewmetodik, hvor vi på forhånd forsøgte ikke at stille for lukkede eller for mange forberedte spørgsmål, men i stedet kunne følge hvad respondenterne selv lagde vægt på. Samtidig er vi opmærksomme på den klassiske interviewbias i respondenter, der (bevidst eller ubevidst) fremstiller sig selv som handlekraftige og initiativrige parter i et projekt, som de i øvrigt gør alt hvad de kan for at få til at fungere optimalt. For at dæmme op for denne virkning og sikre en vis bredde i vores interview, har vi sørget for også at interviewe bl.a. jyske parter, hvilket viste sig at åbne for en mulig geografisk konflikt i NEXT, som bliver uddybet i delanalyse 3, afsnit 5.3. I tråd hermed har vi både talt med danske virksomheder samt multinationale virksomheder med danske datterselskaber, hvilket bl.a. har vist, at datterselskaber i Danmark lokalt ser en fordel i at udvide arbejdet her, da det bliver lig med jobsikring og øget aktivitet på arbejdspladsen uden hensyntagen til hovedselskabet (Klokker, Roche, 2015). Dette uddybes i delanalyse 2, afsnit 5.2.

Vores empiriske grundlag vil i delanalyse 2, og særligt i delanalyse 3, blive refereret til på kryds og tværs, som det findes relevant i at styrke særlige analytiske tematikker og pointer. Når vi eksempelvis i delanalyse 3 viser, hvordan innovation bliver til mindst tre forskellige

fænomener, vil vi på én gang referere til politiske dokumenter, NEXT's ansøgning til Innovationsfonden, observeret praksis på Rigshospitalet og interviews. Denne kompleksitet understreger netop også de mange forskellige relationer og det arbejde, som NEXT konstant kræver for at blive opretholdt som nogenlunde stabilt.

Afslutningsvist skal det pointeres, at vi ikke udelukkende har ladet aktører i NEXT definere netværket og relevant empiri, men eksempelvis selv har vurderet DEA og DI's rapport (8) **"Fra Forskning til Innovation"** (2014) samt UFM-publikationen fra Styrelsen for Forskning og Innovation (FI) (9) **"Forsknings- og innovationspolitisk redegørelse"** relevante på baggrund af deres objektive relationer til Innovationsfonden, offentligt-private innovationspartnerskaber og den offentlige innovationssatsning. Hvis det hjælper os i at besvare vores problemformulering, altså har relationer til mulighedsbetingelserne for innovation i den kontekst vi ønsker at belyse det i, bliver det medtaget.

4.3 Epistemologi og ontologi

ANT bygger på en ontologisk antagelse om, at måden vi kan skyde fysiske ting ind i sociologien, er gennem en netværks-agtig ontologi og social teori (Latour 1987; 1997). Dette medfører et skift i den ellers klassiske tanke om overflade versus essens, som erstattes af linjer, sammenhænge, knuder og punkter. Heri kommer også ANT's forståelse af magt, som Latour argumenterer for ikke kommer af "[...] concentration, purity and unity, but from dissemination, heterogeneity and the careful plaiting of weak ties." (Latour 1996: 4).

Vi mener, at ANT vil være i stand til at give os svar på vores indledende undren og problemstilling, ligesom vi derved køber ind på forestillingen om samfundet, og naturligvis NEXT, som værende utroligt mange forskellige aktant-netværk. Men inden vi bevæger os ind på de specifikke begreber, som analysen vil bygge på, skal ANT-perspektivet uddybes for også at leve op til vores egen fordring om konditionering af vores blik.

ANT inkorporerer og bygger videre på tre hidtil uafhængige retninger:

"ANT [...] has been made by the fusion of three hitherto unrelated strands of preoccupations:

- a **semiotic definition** of entity building;
- a **methodological framework** to record heterogeneity of such a building;

- an **ontological claim** on the 'networky' character of actants themselves.”
(Latour 1997: 11, egen markering).

Semiotik, også kendt som den sproglige drejning fra 1960'erne, som Saussure var fortaler for, er på sin vis udvidet og inkorporeret i ANT (Latour 1997: 11). Produktion af mening, diskurs og tekst blev de centrale (og eneste) relevante faktorer at undersøge i ny sociologisk og humanistisk teori i 60'erne, og er det i visse kredse til dels stadig (ibid.). Denne værktøjskasse er nu blevet skilt ad og taget i brug af ANT-forskere mhp. at finde de værktøjer, som kan hjælpe forståelsen af konstruktionen af enheder. I denne forståelse bliver alle enheder – selvet, samfundet, natur, enhver relation, enhver handling – set som 'valg' eller 'seleksion' af stadig finere forgreninger gående fra abstrakt struktur, aktanter, helt ned til det konkrete, aktører. Den til tider strukturalistiske forståelse af disse selektioner fra semiotikken forkaster vi, da man i et ANT-perspektiv *tilskriver* humanitet til en individuel aktør, eller kollektivitet eller materialitet (der findes mange mulige tilskrivninger), som til gengæld beholder idéen om "[...] the work of attributing, imputing, distributing action, competences, performances and relations" (Latour 1997: 12) fra netop semiotikken. Aktører bliver ligeledes ikke set som fikserede enheder, men som flows og cirkulerende objekter, hvis stabilitet og kontinuitet skal fastholdes af andre handlinger. Afslutningsvist trækkes på semiotikkens syn på tekst og diskurs, som havende evnen til at definere deres kontekst, deres forfatter og deres læsere. ANT beholder konceptet om, at 'alt er en tekst', men køber ikke ind på de ontologiske konsekvenser. ANT udvider den semiotiske drejning til naturen og konteksten, som den oprindeligt kom ud af. Når semiotik (mening) med andre ord udvides til også at inkludere non-humane aktører mistes dog evnen til klart at distingvere mellem repræsentation og ting – men det er netop en grundlæggende pointe, som nærværende speciale også tilslutter sig; at der ikke er en overflade og en kerne, men blot er forbindelser, punkter og knuder (Latour 1997). Innovation har ikke en objektiv kerne, som farves forskelligt, men aktivt formet af de forbindelser det bliver givet, og påvirker disse forbindelser tilbage.

Metodologien til at registrere disse bevægelser, at registrere aktør-netværk, bliver da næste udfordring. Aktør-netværk forbinder og ved at forbinde gives en forklaring, men hvad er en forklaring? Det er vedhæftelsen af praksisser, som kontrollerer eller forstyrrer hinanden. Men skellet mellem beskrivelse og forklaring bliver for ANT meningsløst, og resultatet er en meget

åben metodologi, som kun beskriver ved at udvide, optrevle, følge og forbinde aktør-netværk til en myriade af referencer (Latour 1997: 17). Aktører kan skabe referencerammer forskelligt og gå frem og tilbage over grænsen mellem ting og repræsentationer. At en iagttager står 'over' empirien, teorien eller metodologien, forkastes til fordel for et fladt syn, hvori iagttager adderer noget til det observerede. Enten leder en redegørelse til andre redegørelser – og den er god – eller også afbryder den konstant bevægelsen og gør referencerammerne fjerne og fremmede – og den er dårlig (Latour 1997: 21).

Ontologien som ANT taler for baserer sig på påstanden om, at der findes aktører, aktanter, og netværk i aktør-netværk, som konstant former, skaber og afbryder forbindelser. "Men der er ingen aktør, som lægger et net ud. Intet net eksisterer uafhængigt af selve øvelsen det er at kortlægge det, og ingen kortlægning foregår af en aktør udenfor nettet." (Latour 1997: 22, egen oversættelse). Nærværende kapitel om analysestrategi er for os en måde at eksplicitere valg og fravalg i analysedesign, altså argumentere for konditioneringen af vores teori og metode. Vi forklarer vores 'kortlægning'. Denne teoretisk-metodiske indsigt har dog også gjort os i stand til at spørge kritisk ind til vores respondenters succeshistorier om eksempelvis antal fase-1-forsøg, som NEXT allerede i skrivende stund (Q2 2015) kan prale af at have 'skaffet til Danmark', som det vil vise sig i analysen.

Vores videnskabsteoretiske ståsted er nu ekspliciteret, hvilket leder os til at gennemgå de centrale begreber for opgavens analyse.

4.4 Begreber og anvendelse

Ved at vælge Aktør-Netværk Teori som teoretisk ramme for dette speciale har vi valgt at tilslutte os det, som vi vil betegne et relationistisk perspektiv. Når vi ønsker at belyse, hvordan et begreb som innovation tilskrives mening, vil ANT give os et særligt blik for, hvordan det konstrueres i kraft af relationer til eksempelvis andre begreber eller andre humane og non-humane aktører i praksis, det vil sige sprogligt, tingsligt, etc. Vi er således ikke interesseret i at identificere, hvordan begrebet optræder i en samfundsdiskurs på makroniveau, eller hvordan begrebet er blevet benyttet over tid, selvom sådanne analyser også kan have deres berettigelse. Vi ønsker i stedet at se på, hvordan begrebet optræder i den konkrete praksis vi undersøger, og hvordan det selv producerer konstitutive konsekvenser for netværket. Når vi i dette speciale ser på processen bag tilblivelsen af samfundspartnerskabet NEXT og den

efterfølgende arbejdsproces, vil vi således have blik for, hvordan disse processer præges af en mangfoldighed af særlige relationer mellem universiteter, virksomheder, myndigheder, lovgivning, teknologier, regnskaber, procedurer, fysiske lokaliteter og mondæne objekter som gule post-it sedler.

For ifølge ANT kan handlen ikke reduceres til én af disse enkelte aktører. Det må i stedet belyses ved at se på relationerne mellem både materielle og immaterielle elementer, der øver indflydelse på hinanden i en fælles konstruktionsproces (Latour 1997).

Konstruktionsprocessen er iflg. ANT tydeligst når man undersøger fænomener, som endnu ikke er nået fuldstændig sedimentering, altså stabilitet (Latour 1987). Også af denne årsag finder vi ANT frugtbar ift. vores erkendelsesinteresse, hvori et projekt tager form og dermed kan siges at være under konstruktion. Innovation bliver italesat som en af de store løsninger på vores samfunds mange (økonomisk baserede) problemer, og da vi undersøger fænomenet i en af de største og nyeste projektformer, så bliver ANT ideel til at følge hvad der bliver skabelsen af et netværk samt at følge de praksisser, som vi er interesserede i at se innovation udspille sig i, efter at være blevet politisk vedtaget.

I det følgende vil vi redegøre for de konkrete begreber fra ANT, der kommer til at være bærende for analysen, mens vi samtidig vil uddybe, hvordan de findes anvendelige for de problematikker og den empiri vi ønsker at undersøge. Begreberne vil blive yderligere uddybet i deres egentlige anvendelse i specialets tre delanalyser.

4.4.1 Aktør, netværk og translation

ANT er som sagt et relationistisk perspektiv, og det er dét, der ligger til grund for termen *netværk*, der ikke må forveksles direkte med eksempelvis termen "sociale netværk". I samme moment må begrebet *aktør* ej heller forveksles med idéen om et individ eller en organisation der handler i kraft af iboende kvaliteter. Pointen er i stedet, at en aktør altid har, får eller tilskrives handlekompetence i kraft af bestemte relationer til andre aktører. Det er netop dette væv af relationer, der inden for ANT betegnes som et netværk. En af ANT's hovedforfattere Bruno Latour (1994) eksemplificerer dette ved at henvise til, at de fleste af os umiddelbart ville mene, at det er piloten, der flyver flyvemaskinen. Men her mener Latour, at handlen i stedet må ses som distribueret i komplicerede netværk af både humane og non-

humane aktører. Piloten benytter sig af et væld af teknologier, tilegnet viden og diverse materialer, mens han samtidig er afhængig af kommunikation med en lang række andre humane aktører for at kunne udføre sin opgave. Piloten tildeles således sin handlekompetence af dette komplicerede netværk af heterogene aktører. Men piloten kan som aktør samtidig også aktivt påvirke netværket. Om netværk siger Latour:

"If technoscience [is] so powerful and yet so small, so concentrated and so dilute, it means it has the characteristics of a network. The word network indicates that resources are concentrated in a few places – the knots and the nodes – which are connected with one another – the links and the mesh: these connections transform the scattered resources into a net that may seem to extend everywhere." (Latour 1987: 180).

Det er netop denne dobbelthed, at en aktant både optræder som aktør og også som netværk, der indfanges af endnu et centralt begreb, nemlig *translation*. For de mange relationer mellem aktører i et netværk er i udgangspunktet foranderlige. Når der opstår nye og anderledes relationer mellem aktører, forandres både aktørerne og selve netværket, og det er denne proces, der betegnes som translation. Translation defineres af Latour (1987) overordnet således: "I will call translation the interpretation given by the fact-builders of their interests and that of the people they enroll." (ibid.: 108). Dette medfører en række strategier, som kan være at forene ens eget mål med andres mål, gøre sig selv uvurderlig for de andres opnåelse af deres mål, at gøre sig selv til en nødvendig omvej gennem hvilken de andre skal gå for at opnå deres mål, etc. Disse mange forskellige strategier udspringer af, at translation er at tilbyde nye fortolkninger og at få skiftet retningen, altså relationerne, i et givent aktør-netværk. Vi vil i delanalyse 2 vise, hvordan UFM søger at forene sine mål med Lægemiddelindustriforeningens (Lif).

Som supplement til at stille skarpt på tilblivelsesprocessen af NEXT, og altså forhandlingsspillet førend man officielt kunne tale om et NEXT-samfundspartnerskab, inddrager vi Callons (1999) uddybende definition af translationsprocessen. Han opdeler denne i fire teoretiske faser: *Problematization*, *interessement*, *enrollment* og *mobilization* (1999). *Problematization* er en proces, hvori et sæt aktører bliver defineret i et netværk samtidig med, at de definerende gør sig selv til obligatoriske passagepunkter (se afsnit 4.4.3

nedenfor), altså uundværlige. *Interessering* er selve den proces at opretholde problematiseringen og eventuelt at skabe anordninger, relationer, black boxes (se afsnit 4.4.4), som kan fastholde den givne problematisering. Andre aktører kan nemlig modsætte sig enhver given problematisering, da denne translaterer og altså ændrer aktøren eller dennes mål. *Indrullering* er succesfuld interessering, altså de anordninger, prøvelser, og lignende, som er nødvendige for at interesseringen finder sted – i Callons artikel (1999) den manøvre at få kammuslingerne til at sætte sig fast på en beskyttet overflade under vandet, hvori prøvelserne der skal overkommes f.eks. er sygdom, undervandsstrømme, etc. Endelig er *mobilisering* den succesfulde kæde af momenter, som tilsammen gør videnskabsmændene i Callons (1999) tekst til talsmænd for kammuslingerne.

Translation vil både i sin strategiske forståelse som fremført af Latour (1987), men særligt også i sin opbygningsfase som beskrevet af Callon (1999), blive brugt i delanalyse 2, afsnit 5.2, for at få blik for en forhandlingsproces. En forhandling der starter da UFM inviterer brancheorganisationen Lif til workshops om forslag til projekter, der kunne passe til den nye store støtteordning "samfundspartnerskaberne". Dette er omdrejningspunktet for delanalyse 2.

ANT opererer ligeledes med idéen om symmetri mellem humane og non-humane aktører. For selvom det forekommer kontraintuitivt at tilskrive teknologier og ting handlekompetence, påstår teorien, at det materielle kan tildeles agens af netværket i kraft af nye og uventede relationer til andre aktører. Dette kan eksemplificeres ved, at en uskyldig køkkenkniv i hjemmet samtidig kan være en ulovlig genstand i nattelivet, grundet muligheden for en uheldig relation til en uheldig aktør.

Dette blik for symmetri mellem det materielle og immaterielle findes i høj grad anvendeligt i dette speciale, da den innovationsproces vi ser på netop har at gøre med og bliver til alt fra videnskabelig praksis, teknologier, fysiske rammer og udvikling til organisering, markedsføring og arbejdsprocesser. Vi mener herudover, at det materielle må tages i betragtning ift. de procedurer, der ligger til grund for samarbejdsprocessen, hvor mødet mellem de forskellige interessenter konstrueres.

4.4.2 Framing og overflowing

Begrebet translation indfanger ligeledes en særlig form for kontingens, der gør sig gældende, når en aktør tildeles en ganske 'uventet' form for agens, fordi den translateres i mødet med nye aktører og nye netværk. Når vi i dette speciale f.eks. ønsker at undersøge, hvordan en politisk ambition bliver til i mødet med interessenter, der opererer ud fra hver deres dagsorden, er det således ikke de forskellige bagvedliggende imperativer og strategier, der findes interessante (som tidligere påpeget menes der med ANT, at der intet foran/bagved eksisterer). Det er derimod de nye relationer, der dannes, og hermed translationerne.

Vi vil derfor introducere Michel Callons (1999b) to begreber framing og overflowing. Framing betegner, hvordan enhver netværkskonstellation, der opereres med og findes stabil ved en given social handling, samtidig er en konstruktion baseret på en lang række selektioner. Men det frasorterede kan til alle tider få en uventet indflydelse, og derfor vil enhver framing samtidig være ledsaget af denne kontingens, der betegnes som overflowing.

Et nærværende eksempel kunne være, at der i den danske innovationspolitik kan identificeres en forståelse af, hvordan innovation skabes, med hvilke midler samt hvilke målsætninger og hvilke tidshorisonter der bør navigeres efter. Der opstilles således en framing af hvilke aktører, der findes relevante for at kunne handle i retning af det ønskede mål. Men i det øjeblik man tager diverse danske virksomheder og forskningsinstitutioner med på råd, vil der vise sig en mangfoldighed af elementer, der ikke er blevet taget i betragtning, altså overflowing. Dette analyseres i delanalyse 2 som en translationsproces.

De to begreber giver således et godt blik for, hvordan de divergerende opfattelser forskellige interessenter byder ind med både giver anledning til tydelige problematikker, men samtidig bidrager til konstruktionsprocesser hvor nye framings bliver til. Når vi ser på tilblivelsen af et konkret projekt og den efterfølgende arbejdsproces, vil de to begreber give et blik for, hvordan særlige procedurer, lovgivning og nye beslutninger der er med til at diktere processerne netop er framings, hvor det frasorterede ligeledes bør få opmærksomhed. Når ordene "frame" eller "framing" bruges i analysen er det i teoretisk forstand, men hvis "ramme" eller "rammebetingelser" bruges er det empirisk. Begreberne er primært blevet brugt som grundlæggende antagelser analyserne tager afsæt i, og vil ikke ofte optræde eksplicit.

4.4.3 Obligatorisk Passage Punkt

Et obligatorisk passagepunkt defineres af Callon (1999) som en proces, hvori en eller flere aktører (A) gør sig selv uundværlig i opnåelsen af andre aktørers (B) målsætninger (X): Hvis B vil opnå X skal B gå gennem A, hvor A typisk er en hel række aktører. I Callons artikel om kammuslinger i en fransk bugt skal videnskabsmænd undersøge kammuslingers formeringsprocesser. I denne proces gør de fiskernes, politikernes og deres videnskabskollegaers mål til noget, som kun kan opnås gennem videnskabsmændenes egne undersøgelser og arbejde (Callon 1999: 70). De gør herved sig selv til et obligatorisk passagepunkt, hvilket medvirker til at give dem en anseelig magt i netværket, forstået således at de nu succesfuldt har anslået langt flere stærke associationer og relationer til andre aktører – relationer, som for disse andre aktørers perspektiv nu er uundværlige i at opnå egne mål om henholdsvis at kunne fiske kammuslinger uden at de uddør (fiskere), at få viden om dyrene (marinebiolog-kollegaer) og at sikre et centralt erhverv i et lokalsamfund ved en fransk bugt (politikere).

Vi vil vise, hvordan ministeriet i en translationsproces med blandt andre Lif om udarbejdelsen af INNO+-kataloget (2013) formår at gøre sig selv til et obligatorisk passagepunkt med store konstitutive konsekvenser for det færdige produkt og dermed innovations mulighedsbetingelser i NEXT i delanalyse 2, afsnit 5.2.

4.4.4 Black Box

Latour (1987) opererer med en definition af black box-begrebet, som udvikler sig og skærpes til i løbet af et af hans hovedværker, nemlig "Science in Action".

Indledningsvist introduceres begrebet blot i den direkte lånte form fra kybernetikken, men bliver senere præciseret: "With automatism, a large number of elements are made to act as one [...]. When many elements are made to act as one, this is what I will now call a black box." (Latour 1987: 131). "The more modern and complex they [machines] are, the more paper forms machines need so as to come into existence. There is a simple reason for this: in the very process of their construction they disappear from sight because each part hides the other as they become darker and darker black boxes (Chapter 3)." (Ibid.: 253).

En black box er således et begreb, der også udtrykker en form for usynlighed, et mere end almindeligt vedtaget og ikke-diskuteret fænomen. Det er netop del af, hvad Latour kalder "the

fact building process” i ethvert laboratorium og videncenter (Latour 1987). Når noget opnår black box status, så bliver dette noget en lukket affære, der ikke er til diskussion, men som bare er.

Black box-begrebet vil give os blik for, hvornår og hvordan videnskabelige fakta i relation til tidlige kliniske tests af medicin netop opnår fakta-status og ikke er noget man diskuterer. Black boxes er ikke nødvendigvis noget der stikker ud – for ‘det er jo bare sådan’. Efter at have observeret innovation som ‘klassisk videnskab’ i delanalyse 3, afsnit 5.3, giver black box os mulighed for at være kritiske overfor idéen om, at denne form for innovation kan overføres til bl.a. dermatologi.

4.4.5 Delvist eksisterende objekter

Et kerneelement i nærværende speciale vil være en af de mange videreudviklinger, eller nærmere forgreninger, inden for ANT i form af Latours ”On the Partial Existence of Existing and Nonexisting Objects” (1996) og Casper Bruun Jensens heraf afledte ”Researching Partially Existing Objects” (2004). I delanalyse 3 og særligt i kapitlet ”Analytisk Diskussion”, afsnit 6.0, vil også Annemarie Mol blive introduceret gennem Law (2004), som kan supplere delvist eksisterende objekt med sine perspektiver om et multipelt objekt.

Latour illustrerer sine pointer gennem en case, hvori franske læger og biologer for første gang undersøger den mumificerede egyptiske Kong Ramses II og finder frem til, at han er død af tuberkulose. Denne underfundige konstatering af videnskaben medfører, at videnskabsmændene (lægerne og biologerne) kan række ud i tid og i sted. Ramses II er død af en bakterie, som blev opdaget i 1882. Latours pointe bliver, at det koster noget, at lave denne rækken ud i tid og sted, og altså ekspandere et netværk betragteligt, men at dette ofte bliver glemt (Latour 1996: 249). Bakterien kan rejse i tid, men ikke hospitalslægerne. Vi glemmer, at fakta ikke kan undslippe sit produktionsnetværk, men observerer alligevel, at videnskaben formår netop dette, hvorved vi mister blik for de lokale, materielle og praksisbaserede netværk, som selv videnskaben er del af. Latour skriver, at når et fænomen ”definitivt” eksisterer, så betyder det ikke, at det eksisterer for evigt eller uafhængigt af al praksis og de discipliner det er vokset ud af, men derimod at det er blevet del af en større og omkostningstung institution, som til stadighed kræver arbejde. *Partiel eksistens* er begrebet Latour når frem til, som beskriver, hvordan fænomener i visse sammenhænge har tendens til

at give udtryk for en løsrivelse af deres produktionsnetværk, hvorved de får en paradoksal ontologi, som gør, at det samme er noget forskelligt i forskellige sammenhænge (tid og sted) (Latour 1996; Jensen 2004: 6).

Jensen (2004) uddyber og anvender Latours oprindelige idé om delvist eksisterende objekter med denne paradoksale og flydende ontologi i sit arbejde med elektroniske patientjournaler. Præcis som i arbejdet med vores speciale viser det sig, at det undersøgte fænomen ikke klart kan defineres – til undersøgerens store frustration. Denne pointe ender dog med at få analysestrategiske og analytiske konsekvenser, da det viser sig, at det samme fænomen, i Jensens (2004) tilfælde "elektroniske patientjournaler", i vores tilfælde "innovation", er noget forskelligt i forskellige situationer, altså netværk. Dette skal ikke forstås sådan, at det samme fænomen *opfattes* eller *diskursiveres* forskelligt, men derimod at det slet og ret *er* noget forskelligt i de mange og delvist overlappende netværk, som det er en del af. I det følgende citat beskriver Jensen (2004), hvordan den elektroniske patientjournal (EPR) er svær at definere i henhold til en klassisk ontologiforståelse, hvori et objekt *skal* være singulært, veldefineret og stabilt:

"The first point of this paper will be to clarify *why* it is so hard to state succinctly what one is studying when one is studying developing technologies such as the EPR, and *what* one is, actually, studying." og fortsætter: "[...] think in terms of variable ontologies; that is, if one starts imagining that the properties of entities are not essential, but are variably articulated (or constructed) in different practices." (Jensen 2004: 6, 11).

Her trækkes også på den velkendte ANT-bidrager Annemarie Mol, som på kreativ vis udfolder argumentationen for at operere med en multipel ontologi (i Law 2004). Denne drejning blev på sin vis empirisk klar allerede inden denne teoretiske ballast var færdigbehandlet, netop i kraft af de forskellige aktørers forskelligartede bud på, hvad innovation egentlig var, og hvad det innovative i NEXT bestod i – for normalt siges lægemiddelindustrien/'big pharma' i Danmark at operere med innovationsperioder på lægemidler på 10 år til 10 mia. kr. for at få ét stof (Kristensen, Lif, 2014), hvilket jo passer dårligt i samfundspartnerskabsformen med

resultater på 3-5 år og budgetter på 50-200 mio. kr. Dette vil blive yderligere analyseret i delanalyse 2, afsnit 5.2.

Tankerne om partielt eksisterende objekter vil også udgøre en central del af sidste del af analysen, både i delanalyse 3 samt den "Analytiske Diskussion", afsnit 6.0, hvori der stilles skarpt på, hvordan en så central størrelse som "innovation" kan være noget forskelligt for tilsyneladende enige parter – enige på baggrund af en underskrevet samarbejdskontrakt og projektplan.

4.4.6 Opgør med dikotomier

På baggrund af det ovenstående videnskabsteoretiske fundament samt de efterfølgende begreber gør ANT, og dermed dette speciale, op med følgende klassiske dikotomier:

- 1) Mikro/makro eller small scale/large scale
- 2) Far/close – tyranny of distance or proximity
- 3) Inside/outside
- 4) Non-humant/humant eller socialt/materielt

(Latour 1997)

Ad 1): Netværksforståelsen tillader ANT at gøre op med skellet mellem mikro og makro, da netværk ikke er større eller mindre end hinanden, men derimod længere eller mere intenst forbundet (Latour 1997: 6). Hermed forsøger specialet også at ignorere den misforståelse (i ANT-termer), at man kan gå fra top til bund i et hierarki, at samfundet ligefrem har en top og en bund. Samtidig forkastes også den implicite forestilling i mikro/makro, at disse ender af skalaen er af forskellig natur og dermed skal studeres forskelligt. Dette giver os en ligefremhed i vores undersøgelsesdesign, som tillader at vi med samme begrebsapparat kan følge det politiske spor ind i styrelsen og ministeriet, som trækker aner tilbage til tidligere finanslove og lovændringerne, som banede vejen for oprettelsen af Innovationsfonden, samtidig med at vi kan følge innovation hos parterne i diverse medicinalvirksomheder, universitetshospitaler, alt sammen inden for samme teoretiske ramme. Vi påstår, via ANT, at kunne følge hvordan et element, innovation, går fra at være individuelt til kollektivt og tilbage igen. Vi behøver således ikke analysere innovation i en politisk og ministeriel kontekst anderledes, end når vi står på Rigshospitalet og ser på DNA-prøver.

Ad 2): Netværk gør os også i stand til at se igennem 'the tyranny of distance'; elementer, som virker tætte kan være uendeligt langt fra hinanden, hvis deres forbindelser analyseres. Og elementer, som lader til at være uendeligt distanceret, kan være tætte når deres forbindelser bliver bragt ind i billedet. Eksemplet Latour (1997: 5-6) giver, er en gasledning, som skærer igennem Alaska og fuldstændig afskærer de to sider af det gigantiske rør fra hinanden. Dette medfører, at to rensdyr på hver sin side af røret, som kun står ti meter fra hinanden, aldrig nogensinde vil dele verden og f.eks. kunne parre sig. De er altså tætte, men egentlig uendeligt langt fra hinanden. ANT's forståelse af rum er ikke social eller 'ægte' (geografisk), men består derimod af associationer. Dette er endnu en grund til, at vi kan "follow the actor" gennem observationer, interview, cirkulering af dokumenter, m.m. En pointe som bl.a. leder os til at konkludere, at på trods af, at innovation som 'klassisk videnskab' i delanalyse 3 tilsyneladende indebærer genom-analyser på Rigshospitalet, så har denne afdeling (GNS) ingen idé om, hvad NEXT er. De bliver på én gang en del af og *ikke* en del af NEXT.

Ad 3): Endnu en spatial dimension kan tages væk fra blikket, og dermed analysen, da et netværk er ren grænse uden inde/ude. Spørgsmålet bliver da om noget er forbundet eller ej, og hvor stærk, løs eller fast denne forbindelse måtte være samt hvordan den påvirker. Der er intet imellem netværk, intet ydre/indre, ingen forgrund/baggrund (Latour 1997: 8). Vi kan således ikke udtale os om aktørers intentioner, men blot følge de iagttagelige sproglige og materielle relationer, som bliver tegnet. Relationen vil til gengæld have konstitutive konsekvenser for aktørerne og netværket de er en del af, som skal forklares og analyseres.

Ad 4): Gennem en kreativ behandling af semiotikken samt få ontologiske påstande bliver skellet mellem human/non-human også annulleret. En aktør er nemlig en semiotisk definition – en aktant – som er noget, der handler, eller til hvilken handling er givet af andre. Det kan vitterligt være hvad som helst, der af nogen eller noget bliver set som kilden til en hvilken som helst form for handlen (Latour 1997: 10). Det er bl.a. denne grundpointe, som tillader os at have blik for, hvordan eksempelvis gule lapper får betydning i udarbejdelsen af INNO+-kataloget (2013) i delanalyse 2, afsnit 5.2.

4.4.7 Metoderegler a la Latour

Latour (1987: 258) ender op med syv såkaldte 'rules of method', som vel at mærke ikke skal forstås som i en klassisk objektivtisk tradition. Vi har i specialet kun valgt at medbringe de mest centrale for vores arbejde (1, 2, 3 og 5):

1: Vi studerer innovation under udarbejdelse og ikke færdiglavet endeligt vedtaget videnskab eller teknologi. Derfor skal vi følge situationer, hvor fakta og maskiner endnu ikke er blackboxet, og ellers skal vi følge de diskussioner, som genåbner dem. Derfor følger vi netop opstartsprocessen og kan argumentere for, at samfundspartnerskabet NEXT ikke startede i efteråret 2014 under kontraktforhandlingerne, men derimod langt tidligere i 2013, da samfundspartnerskaber først kom på tale. Vi kan også konstatere, at innovation er meget og andet end 'klassisk videnskab', hvilket uddybes i delanalyse 3.

2: For at se på subjektivitet eller objektivitet kigger vi ikke på iboende kvaliteter, men derimod på de transformationer, som udtalelserne/handlingerne/tingene gennemgår senere på baggrund af andres omgang med disse. Vi kan altså ikke udsige noget om aktørers indre, men må derimod kigge på, hvilken forskel noget gør senere i tid. Fakta bliver kun fakta, såfremt det senere tages op af andre som fakta. Vi skal undersøge hvordan et netværk bliver samlet, lagt ud, kombineret og bundet sammen, hvor mange relationer og associationer der er samt hvilken længde netværket har.

3: Natur(lighed) bliver først trukket ind i debatter *efter* de er afsluttet, som *konsekvens*, hvorfor vi ikke kan forklare disse resultater med naturen som *årsag*. Vi kan altså ikke udsige naturliggjorte objektivistiske sandheder, som er afdækket i naturen, fordi disse, som alt andet, er blevet til i relationer i netværk – som ganske vidst kan være mere sejlivet og bygge på flere black boxes end andre. Den samme tankegang kan overføres på samfundet eller overordnet struktur generelt.

5: Vi må ikke dømme aktør-netværk på forhånd, men derimod følge enhver inde/ude-division, som bliver bygget. Dette lægger også til grund for grundtanken i ANT med at "follow the actor", hvilket vi i praksis har benyttet som én af metoderne til at kvalificere, hvilke personer

vi interviewede samt hvilke dokumenter vi har valgt at inkludere i analysen, som uddybet i afsnit 4.1, "Datakonstruktion", og 4.2 "Empiriske nedslag: Et netværk tager form".

Dette konkluderer vores grundlæggende problemstilling, empiriske grundlag og teoretisk-metodiske tilgang. Dette har resulteret i tre delanalyser, der svarer til problemformuleringens underspørgsmål 1-3, som vil blive afsluttet med en "Analytisk Diskussion", afsnit 6.0, hvori analysens pointer diskuteres.

5.0 Analyse

I den følgende analyse ønsker vi at undersøge, hvordan et politisk ønske om at skabe mere innovation føres ud i livet. Første delanalyse, afsnit 5.1, beskæftiger sig derfor med regeringens innovationsstrategi "Danmarks – Løsningernes Land" (2012), hvor denne generelle ambition udråbes. Herefter zoomer vi i anden delanalyse, afsnit 5.2, ind på forhandlingsspillet omkring overhovedet at blive enige om, hvad innovation kan blive til, hvilket vil give plads til konceptet omkring NEXT. Afslutningsvist følger vi i tredje delanalyse, afsnit 5.3, innovation helt ind i det nyoprettede NEXT-projekt og ser på, hvordan innovation kan tage mange former og kun svært lader sig definere – innovation bliver her et delvist eksisterende objekt, og bliver også brugt som indgangsvinkel til at anskue projektinterne processer i ledelsen af et interorganisationelt innovationsprojekt, som NEXT er. En særlig framing af innovation fra politisk hold vil bestemt have konstitutive konsekvenser for, hvad innovation kan blive, men vil også producere et overflow, som internaliserer eksternaliteter, og ender med at gøre innovation som markedsføring, organisering og proces samt 'klassisk videnskab' i kraft af personalized medicine og pilotcentre for onkologi og dermatologi, mulig.

Ud fra vores teoretiske afsæt vil vi gennemgående anskue innovation som en multipel aktør, der bliver noget forskelligt afhængig af, hvilken sammenhæng det indgår i. Vi vil samtidig have blik for, hvordan begrebet øver indflydelse på de forskellige kontekster, det optræder i.

Analysens opbygning betjener sig i høj grad af en tidslig kronologi, der tager sit udgangspunkt ved regeringsskiftet i 2011, og løber frem til afleveringsdatoen for dette speciale. Der skal dog ikke herske nogen tvivl om, at empirien i høj grad taler imod, at processen kan skitseres i et sådan fastlagt forløb. Men netop fordi empirien nemt kan pege frem og tilbage og til siden, er systematikken nødvendig, som læserens trofaste ledsager. Ét er dog sikkert: Regeringen formulerer den nye innovationspolitik i 2011 som et skifte, og i dén forstand er narrativet både interessant og brugbart som referenceramme, set i lyset af den problemformulering vi ønsker at besvare.

5.1 Delanalyse 1: Idéen om det innovative Danmark

Da en ny regering bestående af Socialdemokratiet, Socialistisk Folkeparti og Radikale Venstre kommer til magten i 2011 ses startskuddet til et semantisk skifte, hvor begrebet innovation bliver en central del af en politisk dagsorden. Morten Østergård bliver Minister for Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser, der tidligere gik under navnet Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling, bedre kendt som 'Videnskabsministeriet'⁷. I december 2012 offentliggøres ydermere regeringens innovationsstrategi, hvor man også ligger op til beslutningen om at gøre Det Strategiske Forskningsråd (DSF), Rådet for Teknologi og Innovation (RTI), og Højteknologifonden (HTF) til det samlede organ, der efterfølgende har fået navnet Innovationsfonden.

Herudover har ingen tidligere dansk regering benyttet begrebet innovationsstrategi, og den beskrives ligeledes som "Et paradigmeskift for den fremadrettede innovationspolitik" (Danmark – Løsningernes Land 2012). At der kan være forskellige holdninger til om den er dét, vil vi senere vende tilbage til. Strategien kaldes "Danmark – Løsningernes Land" (2012). I ministerens forord til udgivelsen bliver der bl.a. sat fokus på, at Danmarks "[...] velstandsniveau udvikler sig mindre fordelagtigt end i de fleste andre OECD-lande." (ibid.: 3). I forlængelse af dette formuleres derfor følgende vision med strategien:

"Med innovationsstrategien vil regeringen sikre, at de betydelige offentlige investeringer i forskning, innovation og uddannelse i højere grad end i dag omsættes i vækst og jobskabelse i erhvervslivet. Vi skal som led heri blive bedre til at finde nye løsninger på de globale samfundsudfordringer." (Danmark – Løsningernes Land 2012: 3).

Ud fra en ANT-optik, kan man her betragte begrebet innovation som en aktør i sig selv, da regeringen tilskriver fænomenet en mulig handlekompetence og evnen til at gøre en forskel, da aktanten kan omsættes til "vækst", "jobskabelse" og "løsninger på globale samfundsudfordringer". Det er her værd at bemærke, at man ikke lader denne framing af innovation stå for regeringens egen regning. For når man i teksten hævder, at "[...] innovation er en central

⁷ I dag blot "Uddannelses- og Forskningsministeriet", UFM.

drivkraft for vækst og jobskabelse" (ibid.: 4) får denne sætning en direkte reference til OECD's Oslo-manual. Det samme gør sig gældende, når regeringen skriver, at "Innovation er viden og idéer der omsættes til produkter og processer der skaber forretningsmæssig og samfundsmæssig værdi." (ibid.). Denne sætning får ligeledes en reference til en fodnote i OECD's definition af innovation, som er: "[...] implementeringen af et nyt eller væsentligt forbedret produkt (vare eller tjenesteydelse), proces, markedsføringsmetode eller en væsentlig organisatorisk ændring" (ibid.). Innovation som aktør får således etableret sine karakteristika i kraft af relationer, der rækker langt ud over regeringens egen tekst, og ej heller til en hvilken som helst aktør. For som Latour formulerer det i *Science In Action* (1987): "The number of external friends the text comes with is a good indication of its strength, but there is a surer sign; references to other documents" (Latour 1987: 33). Med selveste OECD er der i høj grad tale om 'external friends', som regeringen her har allieret sig med for at kunne bruge en specifik definition frem for andre mulige fortolkninger. I dette tilfælde figurerer definitionen netop som en reference og alene med en fodnote påklippet, der refererer til manualen. Der stilles ikke spørgsmålstegn til definitionen, og den får herved karakter af en slags fakta og samtidig det, Latour betegner som en black box (Latour 1987: 33).

Dette vil sige, at alle eventuelle forudgående overvejelser og/eller debatter om, hvad der bedst kendetegner innovation er fuldstændig fraværende. Tilbage står kun denne forholdsvis korte definition, men dog med aktøren OECD som afsender. Hvis man skulle udfordre denne definition af begrebet, ville man ifølge Latour også være nødsaget til at gå skridtet videre og gå i rette med OECD's tekst (Latour 1987: 33). Vel at mærke et stykke skriftligt arbejde, der er forfattet af en verdensomspændende organisation, der er dannet af nogle de mest ressourcestærke nationer på kloden. Overordnet set kan man derfor anskue brugen af OECD-referencen som et strategisk forsøg på at skabe stabilitet omkring den anvendte definition, men samtidig også styrke teksten som helhed. Dette er i øvrigt en type strategi, vi løbende vil vende tilbage til i dette speciale.

Med afsæt i en definition af innovation præget af OECD ønsker regeringen at effektivisere innovationsindsatsen, da innovationspolitikken ligeledes trænger til at blive "mere konkret og målfast" (Danmark – Løsningernes Land 2012: 4). Ambitionen er interessant, da innovation samtidig kendetegnes som noget "nyt", "væsentligt forbedret" eller "væsentligt ændret". For en sådan forståelse af begrebet fordrer også, at innovation på sin vis må være noget, der

endnu ikke er blevet til. Noget der måske nærmere repræsenterer en bevægelse; fra det ukendte til det kendte, det usynlige til det synlige eller ligefrem fra det umulige til det mulige. Innovation som aktør synes således at blive tilskrevet evnen til både at eksistere og ikke-eksistere. For det er samtidig en aktør, regeringen forsøger at definere og gøre håndgribelig, så man ligeledes kan påvirke aktøren i en ønsket retning.

I udgivelsen udpeges der derfor efterfølgende på tre indsatsområder, hvor det særligt er punkt 1 og 2, der findes relevante for dette speciale og derfor kun disse, som nævnes her:

- "1. Samfundsudfordringer skal drive innovation: Efterspørgsel efter løsninger på konkrete samfundsudfordringer skal prioriteres højere i den offentlige innovationsindsats.
 2. Mere viden skal omsættes til værdi: Fokus på gensidig videnuudveksling mellem virksomheder og videninstitutioner og mere effektive innovationsordninger."
- (Danmark – Løsningernes Land: 8).

Disse to punkter lægger op til en ny idé om såkaldte samfundspartnerskaber, et tiltag der uddybes senere i udgivelsen. Heraf fremgår det, at partnerskaberne skal "danne grundlag for innovationssatsninger inden for områder, hvor Danmark har et innovationspotentiale, og hvor der er en konkret efterspørgsel efter løsninger på store samfundsudfordringer." (ibid.: 17). Der medfølger ydermere en ambition om, at partnerskaberne på sigt kan udgøre helt op imod "en tredjedel af midlerne fra de nuværende offentlige investeringer i strategisk forskning, teknologisk udvikling og innovation." (ibid.). I flere henseender bliver partnerskaberne således et centralt element i regeringens nye innovationsstrategi, hvor investeringer i strategisk forskning, der hidtil har været anvendt anderledes, nu også kan lægges ind under den nye støtteordning.

Planen med partnerskaberne er ifølge regeringen at facilitere videnuudveksling mellem videninstitutioner og virksomheder mhp. at skabe innovation, der både skal sikre den efterspurgte vækst og beskæftigelse, og tilvejebringe løsninger på en række samfundsudfordringer. Partnerskaberne skal på lige fod med andre både nuværende og tidligere innovationssatsninger også basere sig på medfinansiering fra de deltagende parter.

For som det fremgår bør samfundsudfordringer kunne veksles til framingen 'erhvervsmæssige muligheder til gavn for både parterne og samfundsøkonomien'. I øvrigt er det ifølge regeringen nødvendigt med en samlet indsats, hvis man ønsker at løse samfundsudfordringer.

Innovation som aktør tilskrives her en række yderligere beskrivende karakteristika, der særligt har at gøre med, at aktøren sættes i relation til videninstitutioner og virksomheder. For innovation både kan og skal være i stand til at 'vandre' imellem disse to slags organisatoriske praksisser. Det fremgår ligeledes, at innovation er kendetegnet ved ofte at blive til og eksistere i selve dette spændingsfelt, som et resultat af videnudvekslingen. Det er ydermere vigtigt at have for øje, at strategien gør det klart, at man vil se på, hvor der er "[...] danske viden- og erhvervsmæssige styrkepositioner" (ibid.: 16), ift. hvilken innovation man skal gå efter at skabe. Så selvom man er på udkig efter noget "nyt" eller "væsentligt ændret", kan man med vores analytiske blik sige, at det skal ske i relation til allerede eksisterende og stabile netværk.

Der dannes herudover en tredje relation til det, der benævnes samfundsudfordringer, hvor der tilmed er tale om et gensidigt afhængighedsforhold. For samfundsudfordringerne bliver som aktører italesat som den efterspørgsel, der driver innovation og giver anledning til profit, mens innovationen omvendt bliver løsningen på disse udfordringer. Hermed translateres begrebet "samfund", da samfundet qua denne relation og i denne kontekst gøres til en kunde på markedet. Der gives slutteligt to betingelser for samfundspartnerskaberne, der senere hen skulle vise sig at få stor indflydelse på National Experimental Therapy, som er det samfundspartnerskab, vi følger i dette speciale.

"Partnerskaberne skal inden for en kort årrække (3 til 5 år) accelerere innovation ift. konkrete udfordringer, hvor der er danske viden- og erhvervsmæssige styrkepositioner og et samspil til offentlig regulering og efterspørgsel." (Danmark – Løsningernes Land 2012: 16). For det første er den tidlige horisont på 3-5 år en ny konkret betingelse, som man ikke før har opereret med ved støtteordninger for hverken innovation eller strategisk forskning. Særligt da man specifikt efterlyser et håndgribeligt produkt. Dette giver selvsagt endnu en farve til hvilken innovation, der kan blive tale om inden for det netværk, der optegnes i

forbindelse med samfundspartnerskaberne. For herved translateres innovation som en proces fra ikke-eksistens til eksistens, men vel at mærke en proces der tidsligt skal kunne styres.

For det andet sættes der et nyt fokus på regulering og hermed myndighedernes rolle ift. innovation. Morten Østergaard (R) ses i den forbindelse som ophavsmand til udtrykket "360-graders syn på innovation" (Haisler, UFM, 2014), hvilket ligeledes figurerer i innovationsstrategien (2012). Idéen skyldes ikke, at regulering i sig selv ses som en innovationsdriver ligesom den førnævnte treenighed, men snarere fordi det kan udgøre en forhindring. Ikke desto mindre indføres det som et krav, at samfundspartnerskaberne skal have regulering med som et tema, selvom det ikke fremgår, hvordan det i praksis skal udspille sig. En aktør, der udgør en del af problemet frem for en del af løsningen, inddrages således også i de netværk, der får lov at definere, hvad innovation i disse partnerskaber bliver.

5.1.1 Fra strategisk forskning til innovation

For at undersøge relationerne i tilblivelsen af INNO+-kataloget (2013) valgte vi i 2014 at interviewe henholdsvis Vibeke Grønval Kristensen og Jens Haisler, der begge er chefkonsulenter i Styrelsen for Forskning og Innovation under Uddannelses- og Forskningsministeriet, og i sin tid var en del af den fire mand store officielle INNO+-arbejdsgruppe (Grønval Kristensen, UFM, 2014).

Som bekendt var vores første empiriske udgangspunkt innovationsstrategien "Danmark – Løsningernes Land" (2012), der af regeringen defineres som et "paradigmeskifte", og hvor idéen om INNO+-kataloget lader til at blive født. Men da vi interviewer Jens Haisler angående tilblivelsen af kataloget, tager historien et ganske andet udspring. Ifølge Haisler må man nemlig se på, at der er en "[...] sammenhæng fra FORSK2015 til FORSK2020 til INNO+" (Haisler, UFM, 2014). FORSK2015 og FORSK2020 er på lige fod med INNO+-kataloget såkaldte inspirationskataloger, der er blevet benyttet til at skabe grundlag for offentlige investeringer i *strategisk forskning*. Haislers historie om INNO+-kataloget starter derfor i 2005 med den daværende regerings "Globaliseringsstrategi". En strategi der skulle sikre, at Danmark blev mere konkurrencedygtigt i den globale økonomi. For at imødekomme dette ønskede daværende VK-regering at hæve andelen af de offentlige forskningsinvesteringer fra

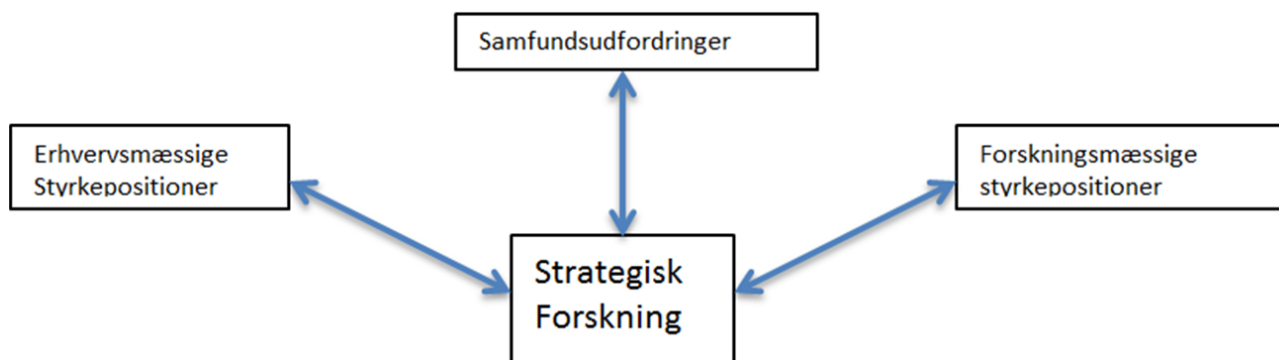
0,7 til 0,8 % af BNP 2006 og til 1 % i 2010 (ibid.). Samtidig skulle en stor del af investeringerne "[...] gå til strategisk forskning i målrettede områder, der kunne være til gavn for samfundet og til gavn for økonomien." (ibid.).

Ifølge Haisler leder dette til, at man igangsætter FORSK2015-processen, da politikerne savnede et bedre grundlag for at kunne prioritere disse investeringer, hvorfor man tog udgangspunkt i:

"Man sagde samtidig, at man savnede et bedre grundlag for at kunne prioritere investeringerne i strategisk forskning, hvor man hidtil baserede sig på input fra ministeriet, men hvor også mediedagsordener og gode lobbyister osv. fik mulighed for at påvirke [...] Og det var så baggrunden for, at man igangsatte FORSK2015-processen, hvor man tog udgangspunkt i: Hvor har man samfundets udfordringer, hvor har vi styrkepositioner i forskningsverdenen, hvor har vi styrkepositioner i erhvervslivet." (Haisler, UFM, 2014).

At trække på processen fra FORSK2015 (og andre dokumenter og aktører længere tilbage) bliver et udtryk for et ønske om styring, men styring på baggrund af viden. Viden, som ikke kommer fra mediedagsordener og lobbyister osv. Beslutninger ønskes for så vidt muligt gjort til regnestykker baseret på viden fra eksperter, kommissioner, statistik og 'sikker viden/videnskab'. En bevægelse, hvor invitation af de mange interessenter fra det private, forskningsmæssige og offentlige Danmark, bliver udtryk for at række ud og spørge de, der sidder med 'det politiske' (her innovation) til dagligt, i stedet for at bero sig på mediedagsordener, enkeltsager og lobbyister. Et forståeligt argument for et tilsyneladende usikkert netværk til udvikling af et prioriteringsgrundlag, også for innovation.

Ift. næste analyseafsnit, 5.1.2, er det særligt iøjnefaldende, hvordan Haisler bruger treenheden erhvervsmæssige styrkepositioner, forskningsmæssige styrkepositioner og samfundsudfordringer, som vi ligeledes støder på i innovationsstrategien. For her optegnes der et tilsvarende netværk, hvor det i stedet for at være "innovation" er begrebet "strategisk forskning", der står i centrum.

Figur 3: Strategisk forskning (egenproduktion)

Denne forskel af semantisk karakter ses ligeledes, når man betragter indledningerne til FORSK2015 og FORSK2020 stillet over for INNO+. For i FORSK2015, der blev udgivet under VK-regeringen i 00'erne, optræder ordet innovation hverken i forordet af daværende Videnskabsminister Helge Sander eller i den efterfølgende introduktion (FORSK2015 2008). Et brud som repræsenterer en konflikt i framing/overflow-termer. På én side eksisterer et politisk ønske om at behandle innovationsindsatsen som noget særskilt med egne strategier, prioriteringsdokumenter, osv., mens man på den anden side drager klare relationer mellem strategisk forskning og innovation. Framingen producerer overflow og kan, som teoretisk defineret ved Callon (1999b), aldrig være fuldstændig.

Når Jens Haisler som aktør her giver os adgang til Styrelsen for Forskning og Innovation, påtaler han kontinuitet i stedet for brud. Der skabes klare associationer fra globaliseringsstrategien til FORSK2015 og vider til FORSK2020 og slutteligt INNO+. En vigtig metodeovervejelse er her, at Haisler naturligvis som mangeårig embedsmand, og som én af penneførerne på INNO+ og FORSK2015, ser kontinuitet og ikke i så høj grad brud, som skiftende regeringer (næsten nødvendigvis) ser. Vi ser dog også det semantiske brud komme til udtryk i praksisser, når innovation tilsyneladende gnidningsfrit indtager positionen for strategisk forskning i policyudviklingen. I lyset af et vist tidspres samt det faktum, at arbejdsgruppen med blandt andre Jens Haisler er den samme på både strategisk forskning og innovation, bliver innovation og strategisk forskning pludselig meget ens, hvilket her ses eksemplificeret: "Grundet tidspreset er de fem områder i INNO+-kataloget taget fra FORSK2020." (Haisler, UFM, 2014). Et tidspres og en lille erfaren skrivegruppe bliver altså centrale aktanter, som i praksis gør innovation og strategisk forskning meget ens, hvilket

ender med, at grundlaget for udpegningen af behovet for en innovationsstrategi bliver formuleringer og referencer, der rækker tilbage til 2005 – hvilket måske ikke er så innovativt eller nyt.

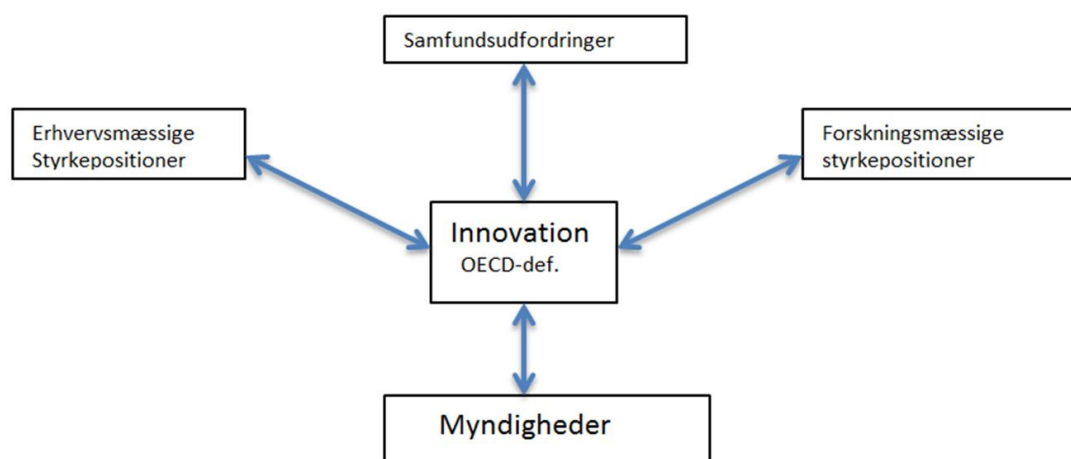
At anvende en prøvet model for medinddragelse af eksterne aktører, som det skete i arbejdet med FORSK2015, må forudsættes at være en naturlig proces, hvori ansatte i det daglige arbejde trækker på erfaringer og tidligere opgaver i løsningen på nye. Men måske det ikke er optimalt, når opgaven er at udvikle et prioriteringsgrundlag for innovation på baggrund af Danmarks første innovationsstrategi. Gennemgå hele listen over deltagere og inviterede for ministeriet eksterne interessenter til INNO+-processen, ses ingen repræsentanter specifikt for iværksætteri eller entrepreneurskab (UFM web 1). Samtidig bliver myndighedernes rolle, som er noget ganske nyt set ift. området for strategisk forskning, heller ikke inkorporeret eller cementeret i nogen særlig grad. Det bliver blot italesat, at de vil være vigtige for opgaveløsningen, men om der følger ekstra ressourcer eller om de enkelte myndigheders ledelse er indforstået med, hvad dette kan betyde, forbliver usikkert. Haisler beretter i denne forbindelse, at både innovationsstrategien og INNO+ også kan ses som svar fra ministeriet (UFM) på, hvad man kunne gøre for at komme så godt igennem den økonomiske krise fra 2007/2008, som muligt (Haisler, UFM, 2014). Det er sigende om denne tynde og gamle relation, at vi ingen andre steder har kunnet genfinde den.

Omvendt positivt, og stadig performativt, kan den prøvede udarbejdelsesmodel fra FORSK2015-processen virke så bred og inkluderende, at det fremadrettet gør ministeriet og politikerne i stand til at sige, at parterne må følge hvad parterne (eksperterne) selv har aftalt. Det bliver også en effektiv måde at udføre en given opgave, udarbejdelsen af INNO+-kataloget (2013), når man hurtigt kan danne relationer til en globaliseringsrapport under VK-regeringen, Vækstteam-anbefalinger fra Erhvervs- og Vækstministeriet, forskningspositioner fra FORSK2015, osv. Men måske denne velkendte metodik ikke fordrer en ny eller selvstændig måde at tænke, forstå og agere innovation.

5.1.2 Fra abstraktion til konkretisering

I ovenstående analyse ser vi en række meningstilskrivninger i regeringens innovationsstrategi, der ud fra vores teoretiske optik kan anskues som strategiske forsøg på at skabe et stabilt netværk, der kan etablere en særlig forståelse af begrebet og aktanten

innovation. Disse manøvrer ses eksempelvis ved regeringens strategiske benyttelse af referencen til OECD's definition af begrebet, og ved måden hvorpå innovation tilskrives evnen til både at kunne påvirke og lade sig påvirke af diverse andre aktører.

Figur 4: Innovation (egenproduktion)

Som vi har valgt at illustrere det på ovenstående figur 4, gøres innovation herved til en fleksibel og mobil aktant, der kan 'veksles', påvirkes, vandre mellem verdener, skabe merværdi og samle interesser. Men i dette netværk kan man ydermere sætte en række spørgsmålstejn ved de aktører, som innovation bliver sat i relation til. For hvilke "viden- og erhvervsmæssige styrkepositioner" henvises der til, hvordan og hvilke myndighederne skal involveres, og hvordan afgøres det, hvad der kan betegnes som en samfundsudfordring? Det er hermed ikke kun begrebet innovation, der i dette netværk balancerer på grænsen mellem det abstrakte og det konkrete. I metaforisk forstand kan man derfor betragte netværket på figur 4 som regeringens strategiske forsøg på at opstille en ligning, hvor selve strukturen har til hensigt at sætte begrænsninger for, hvilke variabler der kan indsættes. At innovation skal kunne accelereres på tre til fem år, kan i samme henseende anskues som et af flere forsøg på at indsætte en konstant. Men på samme tid er der netop tale om variabler, der er åbne for fortolkning, eller sagt med vores perspektiv; translationer der kan forandre både netværket og aktanterne. Strategien bærer således på den dobbelthed, at den prøver at være handlingsanvisende ved sine forsøg på at stabilisere netværket, men samtidig har en høj grad af fleksibilitet. Dette giver mulighed for, at mange forskellige aktører kan se deres interesser afspejlet i strategien. Svagheden er dog fortsat, at der er langt fra det abstrakte til det

konkrete, fra teori til praksis.

Der lægges derfor også op til en sådan bevægelse, eftersom regeringen i udgivelsen efterlyser et såkaldt "INNO+-katalog" (2013), der skal give "[...] et solidt, fagligt grundlag for prioritering af innovationsindsatsen" (Danmark – Løsningernes Land 2012: 16). I øvrigt et katalog, der skal blive til i "[...] en bredt inkluderende proces med deltagelse af erhvervsliv, videninstitutioner, organisationer, råd, fonde, ministerier og den øvrige offentlige sektor mv." (ibid.). Her ses igen en opridsning af aktanter i form af overordnede kategorier, hvilket giver denne høj grad af fleksibilitet.

Vi finder det her frugtbart at henvise til, hvordan Jensen & Winthereik (2002) argumenterer for, at policy'er som denne ofte kan karakteriseres ved deres specielle evne til at kunne forbinde heterogene praksisser og rumme modstridende interesser. Jensen og Winthereik (2002) arbejder ligeledes ud fra en aktør-netværksteoretisk optik og mener, at man kan analysere policy'er ved at sondre mellem moralizing moments og political moments (ibid.). Her betegner moralizing moments den kommunikative praksis i policy'er, hvor man fortrinsvist benytter sig af normative udsagn, der er karakteret ved enkle anbefalinger, simple kausale sammenhænge og generelle termer (ibid.). For som vi netop har været inde på, gør dette i visse henseender en policy som innovationsstrategien til en fleksibel aktant, da brede kategorier giver plads til fortolkning og muligvis uforlignelige synspunkter. Ifølge Jensen & Winthereik (2002) skal styrken ligeledes findes ved, at moralizing moments på samme tid formår at reducere en ubekvem kompleksitet og heterogenitet, der som oftest findes i den sociale praksis, den givne tekst ønsker at udsige noget om (ibid.). Moralizing moments skjuler hermed political moments. Det vil sige de mange translationer, uforudsete hændelser, forhandlinger og konflikter, der som oftest kendetegner arbejdet med at omsætte idéer til praksis.

Moralizing moments udgør her en overordnet framing af innovation og målet med innovation, som skjuler political moments, der kan ses som overflow. Dette overflow vil dog komme til udtryk i en translationsproces, som analyseret i delanalyse 2.

Political moments dækker over en mulig heterogenitet og kompleksitet, og hvis disse var ekspliciteret i eksempelvis innovationsstrategien, ville aktanten risikere at miste sin styrke som forhandlingsredskab. Den udprægede brug af moralizing moments vi finder i

innovationsstrategien, kan hermed ses i lyset af, at den skal kunne fungere på tværs af mange forskellige kontekster, appellere til mange heterogene aktører samt skabe bredt funderede politiske alliancer på Christiansborg. Men selvom moralizing moments ofte kendetegner den kommunikative praksis, man primært finder i policy'er og "på overfladen", mener Jensen & Winthereik (2002), at de siger tilsvarende lidt om den heterogene og komplekse sociale virkelighed, hvor visionerne translateres og forhandles – det vil sige political moments. Jensen & Winthereik (2002) mener således, at man bør have blik for begge dimensioner som policy'er er en del af. Særligt det vekselvirkningsforhold, hvor disse to sociale praksisser øver indflydelse på hinanden. Dette indebærer ikke mindst at følge, hvad der sker, når en policy som innovationsstrategien, der er spækket med moralizing moments, bliver en fleksibel aktant, der får sit eget liv og egen agens. I dette speciale er det i høj grad et sådan ærinde vi er ude i, når vi i den følgende delanalyse 2 analyserer netværksdannelsen, og ser nærmere på de forhandlingsprocesser, der ligger til grund for tilblivelsen af INNO+-kataloget (2013) og senere samfundspartnerskabet NEXT.

5.1.3 Delkonklusion

Innovationens mulighedsbetingelser bliver framet af politikerne og ministeriet i en policyproces, som definerer hvad innovation er og kan blive til. Innovation bliver en løsning på et primært økonomisk problem, og skal således lede til vækst og beskæftigelse. Innovation frames som noget, der i højere grad end tidligere skal føre til noget og give værdi, være konkret, målfast, nyt og væsentligt forbedret. Specifikt skal det ske på en tre- til femårig horisont, og indeholde et 360-graders syn, som altså udover at inkludere offentlige forskningsinstitutioner og private virksomheder også medtænker myndigheder.

Innovationsstrategien (2012), den første af sin slags, allierer sig med bl.a. OECD-definitioner og -netværk, som hjælper med at styrke og stabilisere denne særlige framing. I denne proces kædes innovation til bl.a. strategisk forskning i form af FORSK2015 og er på denne måde startet tidligere. Innovation bliver en størrelse som går fra abstrakt til konkret form, set igennem moralizing moments, som værende generiske og abstrakte, mens political moments, som de underliggende eventuelle praktiske konflikter i definitionerne, skjules. Det overflow, som denne framing kan siges at producere, analyseres som en translationsproces mellem primært Uddannelses- og Forskningsministeriet og Lif i delanalyse 2.

5.2 Delanalyse 2: Translationsanalyse – hvordan bliver vi enige?

Ved at følge aktøren innovation, med udgangspunkt i samfundspartnerskabet NEXT, er vi blevet ledt tilbage til en politisk proces med udvikling af 'ny' policy. Vi har vi fået en forståelse af det offentlige systems markant øgede fokus på innovation gennem de sidste tre år, givet ved Danmarks første innovationsstrategi (Danmark – Løsningernes Land 2012). Vores erkendelsesinteresse er at undersøge de mulighedsbetingelser, som NEXT gives, og derfor stiller vi nu skarpt på, hvordan det offentlige system inviterer private aktører til forhandlingsbordet, hvor der skal kommes med forslag til, hvordan et nyt katalog over innovationsprojekter (INNO+ 2013), kunne se ud. Herunder hvordan processerne for at komme fra en åben invitation fra Uddannelses- og Forskningsministeriet i starten af 2013 (Kristensen, Lif, 2014) til at ende med et projekthold på 11 parter, som sender en ansøgning ind til den nyetablerede Innovationsfond i september 2014. Ved at følge innovation på dette trin i rejsen får vi blik for en række forhandlingsprocesser i dannelsen af et stabilt netværk omkring INNO+-kataloget (2013) og NEXT-projektet.

Samfundspartnerskaberne, som alle 21 er listet op i INNO+-kataloget i dag, administreres i regi af Innovationsfonden, der dækker et bredt spektrum fra strategisk forskning til markedsnære udviklingsprojekter (UFM 2014). I alle andre 'investeringstyper' hos Innovationsfonden, altså tilskudsordninger, skal ansøgere selv opfinde og udtænke deres projektidé (innovationsfonden.dk). Dette står i skarp kontrast til den forhandlingsform, som INNO+-kataloget, og dermed samfundspartnerskaberne, repræsenterer: Her tages forhandlingerne med alle de aktører, som ministeriet mener, er potentielt relevante i denne type projekter, og inviteres ind som medskabere af, hvad der ender med at være færdigtænkte projekter. De færdigtænkte projekter tillader umiddelbart kun ændringer på detaljeniveau som eksempelvis partnersammensætning, da dette ikke fremgår eksplicit i det færdige INNO+-katalog (2013).

Denne nye form er ikke blot et ligegyldigt skift i tid og sted for forhandlingerne om indholdet og målet i innovationsprojekterne, men også et skift i, hvem der initierer processen. Det bliver nu ministeriet, et ministerium, som også stiller særlige krav om rammevilkår, der senere skal vise sig at være svære at arbejde med.

Det viser sig (ikke overraskende) at forskellige offentlige og private aktører har forskellige opfattelser af, hvad et innovationsprojekt på sundhedsområdet kan være. Nærværende delanalyse vil give et indblik i en definitions- og forhandlingsproces mellem ministerium og virksomheder før NEXT tog endelig form, ligeså vel som mellem offentlige og private aktører i et offentligt-privat partnerskab om innovation til 124 mio. kr., da selve NEXT- samarbejdet er igangsat. Vi vil se, at 'videnskabelig fakta' opstår og tager form, hvordan de forhandles og fortolkes i takt med, at der formes nye sociale relationer mellem aktører, med store konsekvenser til følge: Hvilket projekt kan tage form? Hvem bliver projektparterne? Hvilke sygdomsområder får fokus? Hvor placeres indsatsen geografisk i Danmark?

Denne proces vil vi anskue gennem Callons (1999) velkendte uddybelse af kernebegrebet i aktør-netværk teori; nemlig translation. Translationsprocesserne vil give os blik for, hvordan innovation, og en særlig viden herom, er konstrueret, og hvordan dette giver både muligheder og begrænsninger. Konsekvenserne er ikke til at tage fejl af: I skrivende stund sidder 11 parter med varierende styrkepositioner fasttømret omkring et interorganisationelt innovationsprojekt, NEXT, med et trecifret millionbeløb til to ud af de over 45 tænkelige lægespecialer i Danmark (Hasenkam, AUH, 2014) og kan beslutte, hvem der får mulighed for at søge om det tredje pilotcenter i den netop ansøgte udvidelse⁸. Og dermed hvilket sygdomsområde, der også får fokus, penge, nye kliniske forsøg og således ny viden og mulighed for at tilbyde x antal danske patienter noget af verdens førende eksperimentelle medicin.

Som Callon (1999) formulerer det, vil vi "[...] see the simultaneous production of knowledge and construction of a network of relationships in which social and natural entities mutually control who they are and what they want." (Callon 1999: 19).

Det sociale element udgøres naturligvis af projektparterne og de, i dag, andre eksterne aktører, som spiller en rolle i konstruktionen af et netværk omkring innovation i form af NEXT – Lif og embedsmandsværket. Det naturlige, videnskabelige element udgøres bl.a. af forståelsen af innovation, hvad der karakteriserer denne nyskabende videnskabelige innovationsproces, som skal finde sted og vil blive skaleret fra singulær enhed til en

⁸ I maj 2015 ansøgte NEXT-parterne om en udvidelse, NEXTension, som grundet timingen ikke indgår i nærværende speciale. Vi ved dog, at der blev ansøgt om et tredje pilotcenter.

proceskæde. Det udgøres også af socio-materielle aktører som et ministerielt tidspres, en kendt metodik til at invitere eksterne aktører ind til meddefinition af policy, gule lapper på workshops (idéudveksling på Post-Its) og en aktør, som substitueres og i sig selv bliver et netværk af store, stærke virksomheder – aktører med mange og stærke relationer til de ministerielt eftertragtede begreber "vækst" og "beskæftigelse" og som direkte svarer til mange af de oprindelige INNO+-principper (mere om dette i afsnittene 5.2.2.1 og 5.2.4).

Translationsprocessen er som tidligere beskrevet kendetegnet ved fire processer, som ikke nødvendigvis opstår sekventielt, men handler om aktørernes identitet, mulighederne for interaktion samt aktørernes råderum, som alle bliver forhandlet og afgrænset. De fire momenter består af 1) problematisering, 2) interessering, 3) indrullering og 4) mobilisering (Callon 1999).

For at lette overblikket vil strukturen i denne delanalyse være bygget op om de fire translationsprocesser samt følge kronologien i forløbet omkring NEXT. Inden for denne struktur vil analytiske pointer fremhævet.

Med en så fleksibel teoretisk ramme som ANT, her givet ved Callons (1999) begreb om translation, kunne hele projektet omkring NEXT overordnet blive set som én lang translationsproces. For at besvare vores problemformulering og levere analytisk funderede indsigter, vil vi fokusere på kvalitative casenære analytiske pointer, hvorfor et særligt punkt i NEXT's levetid vil have fokus i nærværende delanalyse. En særlig betydningsfuld og tydelig translationsproces finder nemlig sted, da den oprindelige 'skrivegruppe' bag idémateriale til INNO+-kataloget i samspil (eller forhandling) med Undervisnings- og Forskningsministeriet skal redefinere, hvad der kan siges at være et innovationsprojekt, således at NEXT overhovedet tager form.

Dette er interessant, fordi det specifikt belyser de mulighedsbetingelser, som eksplicit forhandles mellem ministeriet og eksterne aktører, hvilket bl.a. formes af et spørgsmål om, hvad innovation er og bliver til. Dette, mener vi, hænger nært sammen med de mulighedsbetingelser man i udgangspunktet har givet NEXT, og giver værdifuld viden om, hvordan store offentligt-private partnerskaber kan fungere samt hvilke konflikter, man som praktiker eller investor/administrator med fordel kan have øje for.

Denne translationsanalyse fortæller, hvordan innovation forhandles fra en politisk strategi, hvordan begrebet kan gøre modstand og afføde problematikker, som rummer styrke nok til at underkende et milliardstort forskningsfelt i Danmark. Det vises, hvordan et politisk system forhandler, og kaster lys over den til tider arbitrære rejse fra politisk vision til konkret, materiel virkelighed. Dette bliver også en pointe i fortællingen om, hvordan politik skabes og hvilke konsekvenser det har for genstandsfeltet, her aktanten innovation og netværket NEXT.

”Det tager ca. 12-13 år fra opdagelsen af et potentielt stof i laboratoriet til et medikament kommer på markedet. Kun ca. 1 ud af 10.000 potentielle medikamenter når igennem alle udviklingens faser og kommer i anvendelse. [...] Den gennemsnitlige pris for udviklingen af et lægemiddel beløb sig i 2012 til ca. 8,3 mia. kr.” (Handlingsplan 2014: 18).

Da dette var udgangspunktet for lægemiddelindustrien, blev det meget svært at forestille sig et innovationsprojekt i form af et samfundspartnerskab med den danske lægemiddelindustri, da en del af rammevilkårene for denne nye ordning lagde vægt på hurtige, målbare resultater på en tre- til femårig periode (INNO+ 2013). Lægemiddelindustriforeningen (Lif) var som primær interessent inviteret til at sende skriftlige forslag til projekter samt at deltage i UFM’s workshops om at afgive kvalificerede bud på, hvordan lægemiddelindustrien i Danmark kunne se sig selv i samfundspartnerskaber om innovation til et såkaldt INNO+-katalog (Kristensen, Lif, 2014). Lægemiddelindustrien dækker her over million- og milliardvirksomheder som Lundbeck, Novo Nordisk, LEO Pharma, danske datterselskaber af verdenseliten som Roche A/S, Novartis, MSD, m.fl. Problemet var altså klart fra start, som Allan Skårup Kristensen, Chefkonsulent i Lif, udtaler det: ”Det er mærkeligt kriterium at sætte op om, hvorvidt et projekt kan føre til vækst på femårig sigt. Jeg kan godt forstå, at man bliver nødt til at sige det, når man står på en politisk talerstol, men sådan fungerer det ikke i virkelighedens verden.” (Kristensen, Lif, 2014).

Særlige rammebetingelser resulterer i relation til videnskaben om innovation i lægemiddelforskning i, at selve videnskaben synes at gøre modstand. Hvis innovation er lig med et nyt lægemiddel og et nyt lægemiddel tager 10-12 år at forske sig frem til for op mod 10 mia. kr., så er det uforeneligt med et samfundspartnerskab på tre til fem år med et mindre

trecifret millionbeløb. Dette bliver en art aktant, hvis konfliktende natur er grundlæggende for hele analyseafsnittet og vil blive belyst forskelligt igennem hele nærværende analyseafsnit.

5.2.1 Problematisering og hjælp fra 'medproblematiskører'

I februar 2013 skydes processen med forarbejdet til INNO+-kataloget, som skulle udkomme sidst på året, i gang af Uddannelses- og Forskningsministeriet (UFM).

Aktøren UFM definerer altså et projekt, en konkretisering af Innovationsstrategien fra 2012, som skal tilbyde politikere og praktikere et prioriteringskatalog over fokusområder, som ud fra særlige rammebetingelser skal bringe Danmark vækst og beskæftigelse og løse samfundsmæssige problematikker. UFM inviterer derefter alle brancheforeninger for de tekniske og højteknologiske brancher i Danmark til at levere bud på store offentligt-private innovationsprojekter. Men man stopper ikke her. Nej, for denne øvelse skal nødvendigvis virke som et "skrivebordsarbejde" fra "embedsmandsværket", som Vibeke Grønval Kristensen udtrykker det (Grønval Kristensen, UFM, 2014). Grønval Kristensen var under udarbejdelsen af INNO+-kataloget Souchef i Kontoret for Strategisk Forskning, der nu er nedlagt som følge af oprettelsen af Innovationsfonden, og er i dag fungerende sekretariatschef i Styrelsen for Forskning og Innovation (FI) under UFM.

Det bliver i løbet af interviewet med Grønval Kristensen eksplicit nævnt, at man i ministeriet i dag, for at skabe legitimitet omkring policy-dokumenter og -strategier, nærmest forventes at medinddrage de berørte, eksterne aktører (ibid.). Dette kan udtrykke et ræsonnement i translationsprocesserne udført i en ministeriel/offentlig kontekst, nemlig det, at man for at styre nogen eller noget må invitere dette nogen/noget ind, til at blive medstyrer. I Callons (1999) translationsmomenter ligger netop idéen om at ændre relationer og identiteter med forandring til følge. Her inviterer ministeriet eksterne aktører ind som medskabere af det styrende, de senere selv skal styres af. UFM forsøger altså at skabe legitimitet om eget arbejde ved at invitere ellers eksterne aktører ind som medskribenter og -forfattere på INNO+-kataloget. Denne metodik kan betyde, at translationsprocesser fremadrettet bliver en central del af policyarbejdet i UFM (Haisler, UFM, 2014; Grønval Kristensen, UFM, 2014). Relationerne til eksterne aktører ændrer sig således dramatisk, hvilket medfører ændringer i identiteten af disse. Relationen mellem ministeriet og eksterne aktører bliver ikke uddeler-modtager eller styrer-styret, men derimod en art

samarbejdspartnere. Dette opkvalificerer eksterne aktørers input, men styrker også efterfølgende ministeriets mulighed for at referere tilbage til det aftalte og kræve det overholdt.

Det styrende system ønsker altså at invitere de styrede indenfor, og være medskabere af det styrende. Denne tendens er interessant og relevant af flere årsager: Det er udtryk for et netværk, som selv vurderer, at det mangler de rigtige aktører og dermed den rigtige viden. Spørgsmål om såkaldte 'bagvedliggende' motiver for denne drejning ligger uden for specialets rækkevidde, qua vores videnskabsteoretiske ståsted, men vi kan derimod analysere på de objektive nye bånd, der bliver formet. Tendensen med medinddragelse er også interessant, fordi den viser, at praktikerne har en stor mulighed for at påvirke det netværk, som normalt udsteder regelsættene, hvad enten det er private eller offentlige aktører. Man kan sige at 'spillerne' får mulighed for aktivt at diskutere regelsættet med 'dommere'; Dette kan også medføre, at 'dommeren' derefter får en særlig stor magt over den meddefinerende 'spiller', som efter forhandlingerne blot kan siges at skulle efterleve egne forslag.

Denne brugerinddragelse etablerer observerbare relationer til ellers eksterne og tidligere ikke-medinddragne aktører, hvorved et nyt netværk dannes. Styrke og magt bliver i ANT til ved konstant handling og et vidtgående, heterogent netværk (Latour 1993), som over tid til enhver tid formår at være ensbetydende med en række aktører. I Callons (1999) termer er der også en vis positionel styrke i at have translateret og altså mobiliseret nogen og noget andet – nogen/noget repræsenterer nogen/noget andet. Brugerinddragelse bliver her et eksempel på dannelsen af et heterogent netværk. Denne øvelse er ikke noget ministeriet simpelt kan 'styre', men noget der sker via gentagne forhandlinger, transformationer og handlende socio-materielle aktanter, som kan gøre modstand.

Brugerinddragelse forskyder ansvar til at blive medansvar, da UFM, og i vores tilfælde Lif og dennes virksomheder, alle har været med til at lave planen for, hvilket innovationspartnerskab, der kan se dagens lys. 'Jeg' og 'dem' bliver til et 'vi'. Den materielle aktant INNO+-kataloget (2013) bliver herefter en bindende aftale, som kan holde endnu andre aktanter op på resultatet, i vores tilfælde en færdig idé om NEXT. Som færdigforhandlet aftale kan INNO+-kataloget som dokument fremadrettet bruges som materiel aktør, der repræsenterer flere vidtforbundne aktørers interesser. Denne egenskab henviser Thomas Kongstad Petersen, styregruppeformand i NEXT og executive director of Skin Research i LEO

Pharma, ligeledes til, når han siger "[...] nu har I [det offentlige system] vedtaget det her, så kære forligsdeltagere, I har sagt det er et problem og at det skal løses, så nu skal det flyve [NEXT]." (Petersen, LEO Pharma, 2015).

Ansvar for succes bliver til et medansvar, som kan forskyde og forandre relationerne imellem eksempelvis private aktører som danske LEO Pharma og de regionalt forankrede Videnskabskomitéer⁹, som nu hurtigere skal godkende fase-1-forsøg, for "[nu har I] sagt der er et problem og at det skal løses". Omvendt kan ministeriet og Innovationsfonden, som har givet 50 mio. skattekrone til NEXT, nu forvente, at private aktører vil lægge x antal fase-1-forsøg mere, end foregående år – hvilket allerede er sket. Faktisk har NEXT langt oversteget de oprindeligt anførte forhåbninger i ansøgningsmaterialet: I 2015 havde de 11 parter forsigtigt håbet på fire kliniske forsøg, som i 2016 skulle være i alt otte (NEXT ansøgning 2014) – men allerede på nuværende tidspunkt tales der om ca. 14 kliniske forsøg i NEXT-regi (Petersen, LEO Pharma, 2015). Dette vil blive yderligere berørt i delanalyse 3.

I undersøgelsen af udarbejdelsen af INNO+-kataloget (2013) finder vi yderligere en analytisk pointe, som tidligere i delanalyse 1 er berørt. Nemlig den, at processen med at invitere eksperter fra både det offentlige og private system samt andre ministerier og diverse råd og fonde indenfor, oprindeligt blev udviklet i arbejdet med først FORSK2015 og efterfølgende FORSK2020 (Haisler, UFM, 2014). Politikerne ønskede et prioriteringsgrundlag på innovationsområdet – netværket manglede styrke, heterogenitet, længde og omfang, altså relationer – ligesom man havde det på forskningsområdet. Denne bestilling kom sent i 2012 og skulle på under et år materialisere sig. Derfor fik man internt i Styrelsen for Forskning og Innovation (FI) pludselig meget travlt, og besluttede naturligt at låne en tilsyneladende god og allerede afprøvet metodik fra tidligere arbejde med FORSK2015 og FORSK2020 (Haisler, UFM, 2014; Grønvall Kristensen, UFM, 2014). Tidspres blev altså på sin vis en handlende aktant, som forskubbede og påvirkede relationer i netværket. Nærværende speciale hævder ikke at kunne dømme denne fremgangsmåde som god eller dårlig. Vi ønsker blot at påvise, at politik kan blive til på mange forskellige og til tider arbitrære måder, f.eks. under påvirkning af et betydeligt tidspres. Dette tidspres bliver en art aktant, som forskubber og ændrer relationer.

⁹ Myndighed som bl.a. godkender fase-1-forsøg: Oprindeligt "regionale videnskabsetiske komiteer". Eksisterer også i en national udgave.

Dette bevirkede bl.a., at ministeriet, på trods af at lede specifikt efter innovation, ikke havde øje for iværksættere eller entreprenører i tilblivelsesprocessen. Dette til trods for, at mange af vores respondenter samt Innovationsfonden selv påpeger, at netop den slags aktører ellers ofte har et klarere blik for innovation, da innovation har at gøre med noget nyt, noget ikke-før-set (Petersen, LEO Pharma, 2015; Klokke, Roche, 2015; Innovationsfonden.dk). Ministeriet spørger de samme aktører om, hvad forskning og innovation er, og risikerer dermed, at relationerne mellem disse aktanter bliver gjort meget ens. Dette formoder vi ikke er hensigten, når nu man netop har lavet eksplicite og særskilte strategier og prioriteringsdokumenter for hvert område, og således aktivt handler for at skabe forskellighed mellem de to. Som i alle organisationer i verden, skal det til tider også gå ekstra stærkt i et ministerium. Og dette kan indirekte eller direkte påvirke relationer og aktører, som dermed ændrer karakter med konstitutive konsekvenser til følge.

Det er af mange aktører blevet påpeget, at startskuddet til NEXT var udarbejdelsen af INNO+-kataloget. Dette netværk blev igangsat af UFM/FI (fremover blot UFM), der startede med at identificere relevante aktører, som skulle overbevises om at være del af den nødvendige translation.

UFM laver et inspirationskatalog over store samfundspartnerskaber, som GTS-institutter, universiteter, virksomheder gennem branche- og interesseorganisationer, og råd og fonde kan søge store offentlige tilskud til med præmissen om, at hvis det skal fungere optimalt, så skal de eksterne aktører selv være medskabere af dette dokument. Men det skal dog stadig finde sted på baggrund af prædefinerede rammebetingelser og en ultimativ bestemmelsesret, der ligger hos UFM, som i øvrigt er afsender på dokumentet og ultimativt kan godkende og afvise forslag. Denne grænsedragning bliver holdt oppe ved hjælp af materielle aktanter så som principdokumentet, hvori rammebetingelserne beskrives, samt de juridiske og økonomiske forhold i relationerne. Ministeriet sad på pengene og havde juridisk bestemmeret over disse.

I problematiseringsmomentet defineres andre aktører, men naturligvis også UFM selv (Callon 1999: 3-4). Universiteterne skal være parter i disse projekter og skal kunne se det give forskningsmæssig mening. Virksomhederne, repræsenteret gennem branche- og interesseorganisationerne, skal være parter i disse projekter og skal kunne se et afkast. Råd

og fonde skal se en sammenhæng til disse investeringer, ift. hvad de ellers prioriterer og har i porteføljerne. Ministerierne skal kunne se sig selv i projekterne, da det er et eksplicit ønske, jævnfør Morten Østergaards "360-graders syn på innovation", at disse også skal være involveret i projekterne. GTS-institutterne skal kunne passe forskningsstrategier og forretningsperspektiver ind i projekterne og eventuelt være partnere. Aktørernes interesser forskydes primært gennem medinvolvering, mulighed for økonomisk tilskud og kontakt til eksterne samarbejdspartnere (Grønvall Kristensen, UFM, 2014).

UFM forsøger også i denne translationsproces at definere, hvordan et politisk-ministerielt initieret strategidokument rettet mod bl.a. private aktører får legitimitet: For ikke at miste legitimitet omkring processen og for at undgå risikoen for at give enkeltvirksomheder uforholdsmæssig megen indflydelse, kontaktede FI/UFM kun branche- og interesseorganisationer, og havde således ikke kontakt til enkeltvirksomheder (ibid.). Som vi senere skal komme ind på, vurderedes det dog alligevel et positivt træk af UFM, at Lif senere i processen havde tydelig og eksplicit løbende kontakt til de største medicinalvirksomheder i landet – herunder bl.a. Lundbeck, Novo Nordisk og LEO Pharma. Dette vil blive diskuteret nærmere i det fjerde og sidste moment, nemlig mobilisering, i afsnit 5.2.4.

5.2.1.1 Ministeriet som obligatorisk passagepunkt¹⁰

UFM formår via primært økonomiske midler at gøre sig til et obligatorisk passagepunkt (OPP) i målet om at løse samfundsudfordringer i Danmark igennem innovationsprojekter, som alle parter skal få noget ud af individuelt. Et OPP er udtryk for en mekanisme i et netværk under translationsprocessen, som aktørerne *skal* igennem/overholde/efterleve for at netværket, og dermed problematiseringen, holder stik og at netværket stabiliseres. Alle aktører må igennem UFM for at være med i INNO+ (2013), og efterfølgende bl.a. NEXT, da det er UFM, som 'sidder på pengene'. En række store forskningsinitiativer med potentiale til vækst og beskæftigelse foregår da også allerede i Danmark, og har altid gjort det, uden om ministerielt eller offentligt tilskud. Men særlige udfordringer kræver myndigheders indgriben, siger ministeren og ministeriet, hvilket kan være svært for et enkeltstående universitet eller virksomhed at påvirke, hvilket igen er en eksplicit måde for UFM at blive til et obligatorisk passagepunkt (Callon 1999). At ministeriet bliver et obligatorisk passagepunkt er afgørende i translationsprocessen, som grundlæggende drejer sig om handling og forandring. Her er det

¹⁰ I dette afsnit bruges "OPP" udelukkende teoretisk som "obligatorisk passagepunkt".

handling fra ministeriet, som skal translaterer og dermed ændre udvalgte aktørers interesser. Når hvad der før var enkeltstående private og offentlige interesser skal igennem ministeriet, ændrer det disses interesser og dermed også potentielt aktørernes relationer. Interesserne ændrer nu karakter fra at være fokuseret på, hvad aktøren singulært kan skabe af værdi, til i højere grad at handle om, hvilke aktører man kan skabe værdi i *samarbejde* med. Interesserne kan nu handle om at påvirke myndigheders arbejdsgange på (for en lægemiddelproducerende virksomhed) centrale måder. Pludselig kan en enkelt virksomhed, i modsætning til tidligere, interessere sig for at påvirke alt fra behandlingstid til graden af dialog og samarbejde om standardiserede og fælles metoder til at beskrive fase 1-forsøg i ansøgninger til videnskabskomitéerne og Sundhedsstyrelsen, som er de godkendende myndigheder på området.

Før ministeriet bliver et obligatorisk passagepunkt er disse relationer til andre aktører ikke tænkelige, da man som virksomhed altid bare er én ud af mange. Samlet om et forhandlingsbord, eller i en styregruppe som det ses i NEXT med politiske visioner og penge i ryggen, ændrer disse relationer og aktørernes identiteter sig dog. At ministeriet kan anskues som et OPP medvirker selvsagt også, at ministeriet får en central rolle i netværket, en særlig position med tætte og stærke relationer til alle andre aktører. Som når videnskabsmændene i Callons tekst (1999) får overbevist aktørerne i den franske bugt om, at måden man kommer ud af problemet med manglen på kammuslinger, er gennem øget viden, hvilket kun kan ske gennem videnskabsmændene selv.

Det centrale bliver her, at det netop er UFM, der definerer disse særlige udfordringer, som kræver et myndighedsaspekt og altså lever op til Morten Østergaards "360-graders syn på innovation". Idet UFM definerer andres interesser er de også med til at skabe et netværk af alliancer eller associationer mellem aktører, hvilket er med til at forme disses identitet og 'ønsker'. Endnu en pointe bliver således, at selvom UFM kan siges at afgive bestemmeret over indholdet af INNO+-kataloget (2013) ved at invitere en lang række aktører ind som medforfattere, så har ministeriet stadig magt i form af en definitionsrolle og nogle ufravigelige rammebetingelser, som skal vise sig at være et stort problem for de (på dette tidspunkt) fremtidige deltagere i NEXT. Dette leder os til næste moment i translationsprocessen, nemlig interesseringen eller "hvordan alliancer bliver cementeret" (Callon 1999: 5, egen oversættelse).

5.2.2 Interessering og mekanismer

Det er i dette af de i alt fire momenter, som kun er klart afgrænsede teoretisk set, at ANTs begreb om handling (action) kommer i spil som *forhandling*. For det er i virkelighedens verden naturligvis ikke kun op til observatøren at beskrive andre aktørers identitet, mål eller interesser. Dette sker i et aktivt med- eller modspil, altså en art forhandling, som både kan være mere eller mindre eksplicit, med den aktør, som forsøges gjort interesseret, indrullet og mobiliseret (Callon 1999).

Det er også her vores praksisnære casestudie af NEXT viser, hvordan en translationsproces langt fra altid forløber glidende, og derimod nærmere kan være udtryk for kamp. Interessering handler om at være imellem noget, 'inter-esse', som Callon (1999) beskriver det. Det handler om, at en entitet (UFM) forsøger at stabilisere aktører fra problematiseringen, og bygge mekanismer (devices), som formår at skærme aktørerne fra de altid mange andre, rivalerende interesseringsforsøg fra eksterne aktører (ibid.).

Så hvordan formår UFM at interessere blandt andre Lif, men også de virksomheder som Lif repræsenterer, til at komme med udspil til INNO+-kataloget (2013)? Hvilke mekanismer konstrueres og er de succesfulde? Starter vi fra begyndelsen, må vi se på, hvilke interesseringsmekanismer UFM har bygget og/eller gjort brug af, i arbejdet på at få Lif og virksomhederne herunder interesseret INNO+- og samfundspartnerskabsprojektet.

5.2.2.1 Interesseringsmekanismer

UFM har gjort brug af en række udvælgelsesprincipper, som den dag i dag kan ses i deres færdige form i INNO+-kataloget (INNO+ 2013: 9). Der er i alt syv principper, som spænder fra niveauet af udfordringen, som helst skal have globalt perspektiv og være en drivkraft for vækst i Danmark, til tilstedeværelsen af efterspørgsel. Desuden skal det baseres på videnskabelige og erhvervsmæssige styrkepositioner, have et offentligt eller myndighedsaspekt og sidst, men bestemt ikke mindst, "[...] en væsentlig effekt ift. vækst i Danmark på kort til mellemlang sigt." (ibid.). Disse bliver bl.a. refereret til som værende "rammebetingelser", og denne "ramme" bliver her en måde at pege aktørerne ind på det 'fælles' mål, altså et led i interesseringen. Rammebetingelserne bliver en aktant, som med stor effekt influerer netværket og tvinger til redefinition af innovation i lægemiddelindustrien. En stærk framing. (dette uddybes i afsnit 5.2.3).

For når aktøren selv (ministeriet) bliver bedt om at definere, hvordan "kort til mellemlang sigt" skal forstås mere konkret, så bliver der peget på en tre- til femårig tidsramme (Haisler, UFM, 2014; Grønvall Kristensen, UFM, 2014), ligesom der eksplicit står i kataloget: "Det skal i videst muligt omfang være demonstreret, at der er skabt effektive og brugbare løsninger på et tre- til femårigt sigte." (INNO+ 2013: 10). Det er netop denne tidshorisont i kombination med forståelsen af videnskaben bag innovation, som ellers typisk hersker mellem Lif (lægemiddelindustrien) og ministeriet, der bryder med hinanden og bliver en umulighed. Det ender med at blive videnskaben, innovationen, som gør modstand – aktanten innovation er for Lif og medlemsvirksomhederne et færdigt lægemiddel, som tager 10-12 år og 10 mia. at udvikle. Videnskaben bliver altså gennem ministeriets rammebetingelser til en aktant, som udviser klar modstand og pludselig ikke passer ind. Alle oprindelige seks forslag, som Lif og dets medlemmer har fremsat, bliver underkendt af ministeriet. Rammebetingelserne, de syv INNO+-principper, bliver i relation med videnskaben bag innovation i lægemiddelindustrien en aktant, som tvinger genforhandling. En genforhandling, der resulterer i en skalering fra et færdigt lægemiddel som udtryk for innovation til at være en hel værdikæde af forsknings- og arbejdsprocesser ledende hen mod det afgrænsede og veldefinerede, færdige lægemiddel. Dette er igen et tema i afsnit 5.2.3.

Ud fra ANT's forståelse af det sociale som distribueret handling og en blanding af materialitet og socialitet, mener vi også at kunne identificere selve metoden i at invitere aktørerne ind til at være medskribenter på et prioriteringsdokument, som vedrører dem selv, som en interesseringsmekanisme (interessement device). For udover økonomiske midler, som vi behandler som en særskilt interesseringsmekanisme nedenfor, så er løftet om medbestemmelse, indflydelse og adgang til andre sfærer end ens egen (én virksomhed har måske kun ekspertise inden for en særlig branche eller et særligt sted i værdikæden i produktionen af højteknologiske produkter) noget som vægter tungt hos de private og offentlige aktører, der bliver bedt om at byde ind.

Her er der åbenlyst forskel i forbindelserne til de private og offentlige aktører fra UFM's side. De offentlige aktører får en stor procentdel af deres samlede finansiering fra UFM, hvorimod visse private aktører som eksempelvis Novo Nordisk, Lundbeck, LEO Pharma, etc. selv kan bære alle omkostninger for R&D uden at søge tilskud og dermed skulle tage sig af, hvad UFM inviterer til eller mener. Dog præsenterer netop denne form for medbestemmelse

med 360-graders synet på innovation, en mulighed for kontakt til andre sfærer end ens egen – endda områder, man måske ikke normalt kunne have en struktureret forbindelse til. Dette aspekt bliver betonet af MS.Pharm. Dorte Klokke, som er country head for Clinical Operations i den danske afdeling af en af verdens største lægemiddelvirksomheder, den schweizisk baserede Roche (Klokke, Roche, 2015).

Medinddragelse, medbestemmelse og relationer til andre aktører kan grupperes sammen, da associationer og relationer i en aktør-netværk-optik netop er forudsætningen for at påvirke og handle. Det bliver også af flere parter omtalt som interessant for private virksomheder at have tæt dialog og adgang til universitetsforskere som led i medarbejderpleje (Klokke, Roche, 2015; Hasenkam, AUH, 2015). Samtidig kan universiteterne bruge et tæt samarbejde med det private arbejdsmarked til at stimulere undervisningen og forskningen ved at være tættere på anvendelse (ibid.). Helt grundlæggende tilbyder en nærmere relation med aktører, som befinder sig andre steder i eksempelvis værdikæden af et produkt, end aktøren selv, også mulighed effektivisere flowet for begge eller alle parter. I tilfældet med NEXT bliver samarbejde mellem private virksomheder, universitetshospitalerne og Sundhedsministeriet samt Videnskabskomitéerne nævnt: Hvis alle bliver enige om, hvordan et forsøgsprotokollat ser ud, hvilke etiske kapitler der skal skrives ind og som eventuelt kan lånes direkte fra universitetshospitalerne, som har den slags liggende skrevet klar på forhånd, gøre processerne hurtigere og lettere for alle (Lassen, Rigshospitalet, 2015).

UFM kan altså i sin rolle som facilitator og initiativtager tilbyde dannelse af nye netværk, som har potentiale til at være gensidigt værdiskabende for de involverede aktører.

En tredje interesseringsmekanisme ser vi i de workshops, som en del af INNO+-processen bliver afholdt af ministeriet. På få udvalgte workshops rundt om i landet inviteres den lange række (for ministeriet eksterne) interessenter, til at diskutere og debattere sig frem til, hvilke innovationsprojekter fra hvilke aktører, som er lovende nok og har bred nok opbakning til at ministeriet skal gå videre med dem (Kristensen, Lif, 2014). Dette skal endda ske i løbet af et intenst endagsprogram. Der skabes et fysisk-materielt rum omkring translationsprocessen, hvori en art udskillelsesløb med innovationsprojekter skal iblandt en meget heterogen og stor gruppe interessenter under et stort tidspres. Den socio-materielle aktant, workshops, som ministeriet afholder med eksterne parter, foregår i høj grad ud fra gule lapper med projekter

og kerneaspekter i stikordsform (Haisler, UFM, 2014; Grønvall Kristensen, UFM, 2014). Det materielle rum med få antal timer og en stor mængde gule papirlapper med utroligt begrænset information – som følge af den materielle aktants fysiske størrelse – bliver dermed medspillere i at definere indhold til INNO+-kataloget og altså sætte mulighedsbetingelser for innovationspartnerskaber anno 2014/15. Lapperne repræsenterer efter en workshop nemlig resultatet, de idéer og parter, som er mødt op og har budt ind på forslag til innovationsprojekter. En materiel aktant som gule lapper kan altså handle og forskyde relationer, her forslag om store innovationspolitiske satsninger i millionklassen.

”Når man går fra politik til at arbejde med tingene, så sker der noget. Der blev så afholdt flere workshops undervejs. [...] Idéen var at invitere en masse, og vi sad så med bunker af forslag om alt muligt forskelligt på diverse fagområder. Der blev brainstormet med gule lapper, hvor hvert projekt havde en gul lap. Det var nok et for hårdt tidspres. Det var næsten sådan, at hvis du gik på toilettet på et forkert tidspunkt, så kunne din idé ryge fra.” (Kristensen, Lif, 2014).

Vi ser her, hvordan politik i praksis har konstitutive konsekvenser. På få workshops, som ministeriet afholder rundt om i landet, som gælder alle områder og ikke blot sundhed/bio-medico, bliver gule lapper altså en vigtig aktant. Her bliver innovation, eller forslagene om innovation, pludselig til noget andet i mødet med materialiteten i noget så mondænt som gule lapper. Pludselig kan en ellers god idé udgå fra puljen, fordi repræsentanten ikke er mødt op til en af de få planlagte workshops og kan tale sin sag mod de mange andre gode forslag. Er repræsentanten for et særligt projekt ude af lokalet i de forkerte 15 minutter kan brainstorm-sessionen være rykket og måske er idéen pludselig blevet valgt fra.

Politiks til tider arbitrære fødegang fremstilles her. Dette er ét ud af flere indsigter fra vores analyser, som fortæller, at den rene, gode idé – hvad enten det er politikernes visioner eller forskere og virksomheders innovationsidéer – ofte kan møde modstand, eller medgang, i en lang række materielle aktanter, som handler og translaterer. At vi bruger ordet arbitrært skal ses som modsætning til en forestilling om politikudvikling og processen med at gå fra vision til praksis som værende en tydelig, sekventiel, trinvis logisk og gennemsigtig proces. Der er altså vores forestilling om en forestilling. Vores undersøgelser viser derimod, at rejsen kan

have bump på vejen. Bump som kan omforme og påvirke den eller det rejsende. I kernen af translation, og ANT generelt, ligger netop relationer. Med ministeriets metodik med repræsentation af på forhånd udpegede centrale aktører bliver det her altafgørende at være til stede fysisk, og få de rigtige gule lapper videre. Der er nemlig ikke 1:1-møder mellem ministeriet og hver enkelt aktør, hvilket begrænser muligheden for relationer mellem aktører og aktanter.

Det skal dog nævnes, at Kristensen mente at se tegn på, at workshop-delen af INNO+-processen ikke fik en decideret afgørende vægt i det samlede hele (Kristensen, Lif, 2014).

Dette leder os til den fjerde og sidste overordnede interesseringsmekanisme, nemlig de økonomiske midler, tidligere kendt som "tilskud" eller "støtte", nu som "investering" (dog uden at være en reel investering som i ordets klassiske forstand). Som Kristensen fra Lif påpeger, er det her første gang, at ministeriet og det politiske system følger ønsker og visioner på sundhedsområdet med kliniske forsøg op med helt konkrete bevillinger og altså økonomiske midler: "Flere regeringer har haft strategier til klinisk forskning, men der har aldrig været nogen penge involveret. Der er nu en reel mulighed pga. de rigtige parter og penge til, at der kommer noget rigtigt ud af det." (Kristensen, Lif, 2014).

De økonomiske midler er naturligvis også en faktor, som afhænger af størrelsen af beløbet. Det blev fra start gjort klart, at der var tale om store udfordringer, men dermed også store partnerskaber, som skulle have store beløb til at føre projekterne til dørs. Under udarbejdelsen var beløb på op mod 100 mio. kr. fra det offentlige i spil, men da INNO+-kataloget nærmede sig sin færdige form blev beløbet nedjusteret. Konkret giver Innovationsfonden op til 50 mio. kr. til samfundspartnerskaberne, ligesom NEXT har fået 50 mio. kr., hvilket gør samfundspartnerskaberne til en af de største forsknings- og innovationsprojekttyper UFM har (innovationsfonden.dk).

Derfor bliver pengene, og størrelsen af beløbet, en vigtig interesseringsmekanisme, da UFM lover medbestemmelse. For virksomhederne betyder dette ikke blot mulighed for at søge midler til store projekter, men også mulighed for at pege projekterne i den retning man selv ønsker ift. branche, R&D pipeline, etc. Lif kan derfor berette, at virksomhederne spidser ører, da arbejdet med indspil til INNO+ går i gang: "Branchen synes nu generelt, at katalogerne

faktisk bliver anvendt og har betydning for hvor mange penge der er til hvad, og hvordan de fordeles.” (Kristensen, Lif, 2014).

Store virksomheder, som ellers selv ville kunne finansiere massive R&D- og innovationsprojekter, kan se en pointe i at være med i denne type projekter på baggrund af den risikospredningen, det er, når det offentlige påtager sig en given del af investeringen i et innovationsprojekt, som er betonet af en høj risiko og et tilsvarende potentiale for stor vækst (Klokke, Roche, 2015). Offentlig investering kan virke meget tillokkende for private aktører, som normalt på baggrund af markedsdynamikker og investorers forventninger om afkast, tvinges til at tænke i en kort til mellemlang bane. Store forskningsmæssige og innovative gennembrud kan også ske, når man fokuserer på den lange bane, som måske ikke giver afkast lige nu og her. Langsigtede investeringer i innovationsprojekter, som ikke giver afkast de første mange år og måske er eksplorative af natur, kan derfor blive nedprioriteret af virksomheder, som ellers på længere sigt måske netop ville have stor gavn af disse. Her kan offentlig investering i højrisikoområder være stærkt stimulerende. Dette er således en måde hvorpå ministeriets rolle som uddeler af økonomiske midler kan ansues som en interesseringsmekanisme.

De fire interesseringsmekanismer bliver således 1) de syv udvælgelseskriterier (rammebetingelserne), 2) selve løftet om øgede relationer, medinddragelse og -bestemmelse, 3) workshops og gule lapper samt, afslutningsvist, 4) de allokerede økonomiske midler. Men hvorfor og hvordan fejler disse mekanismer i dette translationsmoment i første omgang i mødet med virkeligheden? Hvordan udledes mekanismerne i praksis, hvordan 'handles de'?

5.2.3 Indrullering og en aktant, som gør modstand

I dette afsnit ser vi, hvordan translationsprocessen netop ikke er velafgrænset eller sekventiel, da Lifs, og virksomhederne, som er med i Lifs Forsknings- og Innovationspolitiske udvalg, forslag bliver afvist.

Indrullering skal ikke ses som udtryk for funktionalistisk sociologisk forståelse, hvor man forudsætter prædefinerede roller. Indrullering forekommer, hvis interesseringsen er succesfuld (Callon 1999). Hvis Lif og de mange andre aktører fra start agerer i overensstemmelse med rammebetingelserne og kan siges at overtage UFM's mål om at byde

ind med store offentligt-private innovationspartnerskaber, som overholder alle syv principper inklusive tidsrammen og økonomiske bestemmelser. Dette sker ikke.

Processen med INNO+ startede primo 2013, hvor Lif ender med at sende seks forslag ind til UFM omkring lægemiddelindustrien og store innovationspartnerskaber. Alle disse bliver af ministeriet underkendt. Lifs proces er, at sekretariatet i samspil med medlemsvirksomhederne udarbejder forslag, som i flere udkast bliver sendt rundt til de i dette tilfælde ti medlemsvirksomheder af Forsknings- og Innovationspolitisk udvalg, der tæller bl.a. Novo Nordisk, LEO Pharma, Lundbeck, Pheizer, etc. (Kristensen, Lif, 2014). Lif har udvalgt der dækker hele værdikæden i lægemiddelindustriel virksomhed, og er qua sit politiske engagement meget opmærksomme på overhovedet at være "med i kurven": "INNO+ får jo 450-500 forslag, fra i alt 100 forskellige organisationer. Hvis du ikke er 'med i kurven' bliver dine forslag heller ikke taget med senere' siger de [UFM]. Du skal være med på bruttolisten for at være med på nettolisten." (Kristensen, Lif, 2014). Her ses en aktørs eksplicitte reaktion mod en af ovenfornævnte interesseringsmekanismer, der altså i dette tilfælde virker som den skal, nemlig at rette ind efter målsætningen og skærme af fra omverdenen og andre muligheder. Ikke længe efter de første forslag bliver spillet ind til UFM, får Lif dog afslag. Ikke på ét eller to forslag, men på *alle*. Dette er et centralt og potentielt katastrofalt brud i translationsprocessen, som kan betyde, at et stort offentligt initieret interorganisationelt innovationspartnerskab med lægemiddelindustrien aldrig bliver en realitet. Det viser sig, at selve videnskaben i relation til ministeriets rammebetingelser gør modstand. Modstand af en sådan grad, at alle lægemiddelindustriens seks forslag i første omgang bliver underkendt af ministeriet, hvilket kan betyde, at industrien, som står for 1/3 af al dansk R&D, ikke er en del af regeringens nye innovationskatalog over samfundsudfordringer, som skal løses med store satsninger i store partnerskaber. En utænkelig og urimelig situation for Lif og flere af dens medlemmer.

"[lægemiddelindustrien] er så stor en industri, plus det, at den offentlige investering i lægemiddelforskning generelt er meget, meget lille ift. den store plads den har i Danmark, hvis du ser ift. fødevareforskning, vedvarende energi, etc." (Petersen, LEO Pharma, 2015). Videnskaben omkring lægemiddelfremstilling og den deraf herskende forestilling om innovation som udviklingen af et færdigt nyt og enkeltstående lægemiddel, gør altså pludselig modstand og truer med at kappe relationerne i forhandlingsprocessen mellem ministeriet og

Lif. For hvordan skal et færdigt, singulært lægemiddel, som har været under udvikling i ti år til ti mia. kr. kunne passe ind i en 50 mio. kr. investering, og kunne vise resultater efter tre til fem år? Denne modstand vil i det følgende uddybes, da den starter en definitionsforhandling, som ender med reelt at rekonstruere hvad innovation kan være.

”Allerede i startprocessen i starten af ’13 havde man nogle overvejelser omkring innovationsstrategien [som INNO+ og dermed samfundspartnerskaberne er en del af]. Der var en stram politisk skabelon ned over projektet fra Østergaard, synes vi – vækst og beskæftigelse på femårig sigt. Ingen kan garantere vækst på femårig sigt, hvordan skulle det kunne bedømmes? [...] Grunden til, at Lif i særlig grad stejler over det, er, at lægemiddelindustrien forsker for ca. 1/4-1/3 af alt privat forskning herhjemme. At fremforske lægemidler tager 10-15 år fra idé til lægemiddel. [...] Lif mente ikke det kunne passe, at man har en strategi med en grænse på fem år, fordi den dømmer lægemidler ude. Dermed dømmes 1/3 af al privat forskning ude for innovationsstrategien, og det er dem der står for en masse innovationskraft, eksport osv.” (Kristensen, Lif, 2014).

Her ses altså et brud på forsøget med translationsprocessens indrulleringsmoment. Det lykkes ikke at stoppe for konkurrerende associationer og at skabe et netværk af alliancer af både sociale og materielle aktører (Callon 1999: 8). På tidspunktet for de første seks forslag herskede en opfattelse af innovation i lægemiddelindustrien, som i relation til ministeriets rammebetingelser resulterer i, at videnskaben gør modstand. Her kommer forhandlingsmuligheden til udtryk. Vi kan her identificere en mulighed for eksterne aktører til direkte at præge kravene og forholdene i politisk initierede dokumenter, som med sig bringer flere hundrede millioner, kontakt til myndigheder og regulatoriske myndigheder samt universitets- og virksomhedsparter. For Lif bliver ikke partout dømt ude. Nej, der indgås derimod hårde forhandlinger mellem Lif, og de virksomheder som Lif repræsenterer, og ministeriet, omkring hvad der tænkes at være innovation i lægemiddelindustrien.

5.2.3.1 Forhandlingens kunst

Så hvordan håndterer Lif og medlemsvirksomhederne, at alle lægemiddelindustriens forslag blev underkendt, og at man således stod til ikke at være en del af en helt nyt, stort

innovationsstrategisk udspil? Hvordan forhandles innovation, hvordan forhandles der med et ministerium, som agerer på baggrund af en minister og en innovationsstrategi?

Lif mener grundlæggende, at ministeriets rammebetingelser, deres samlede translationsproces, har disse indbyggede problemer: "Grunden til, at vi stejler over det er, at vi er den mest forskningstunge industri. Lægemiddel-industrien står for 28 % af al privat forskning. Og det er denne industri der lige nu buldrer frem beskæftigelsesmæssigt, vækstmæssigt, og innovationsmæssigt." (Kristensen, Lif, 2014). Herudover kommer også ovenfor nævnte beløb og tidsramme, som det normalt kræver for at stå med et færdigt lægemiddel. Videnskaben om innovationen synes at gøre modstand.

En skillevej i translationsprocessens tredje moment, indrullering, opstår: Skal aktørerne opgive forhandlingen eller tage aktiv del i den og presse på, for at få projekter og dermed indflydelse og de økonomiske midler, etc.?

"Men vi fandt ud af i foråret 2013, at lægemiddelindustriens forslag var blevet noget vingeskudt. Og der var ikke rigtig noget interessant i lægemiddelindustrien tilbage. Vi sad i forsknings- og innovationspolitisk udvalg [i Lif] og drøftede situationen, og den generelle stemning var, at 'det kunne da også være lige meget'. Vi kunne jo bare lave al vores forskning i udlandet. Det var nok lidt holdningen og diskussionen. Vi er alle sammen globale virksomheder, så vi er ikke afhængige af Danmark. Det kan godt lyde lidt kynisk nogen gange. Vi lægger jo vores forskning dér, hvor vi får den bedste kvalitet hurtigst muligt." (Petersen, LEO Pharma, 2015).

LEO Pharma og andre internationale lægemiddelvirksomheder har altså ikke nødvendigvis brug for at være en del af et særligt netværk i en dansk kontekst. De kan også betale og lægge fase 1-forsøg i Australien, Sydkorea, USA og Holland, for at bruge respondenternes eksempler. Her ses starten på, hvad der kunne blive en fejlslagen translationsproces, for Petersen nævner eksplicit en mangel på argumenter for at blive og kæmpe kampen med ministeriet. Selve startskuddet, problematiseringen og interesseringen, er således på kanten til at fejle. Så hvad fastholder alligevel interessen, hvorfor presser LEO Pharma alligevel på, og hvordan foregik det i praksis?

”Lad os give det her et skud [...]. Det er for dårligt, hvis vi ikke får sat fingeraftryk på så stor en satsning. [Vi] tog så kontakt til Hans Müller, som er direktør i Forsknings- og Innovations-styrelsen, og vi fik så sat et møde op med Lif, LEO Pharma og Lundbeck, hvor vi så præsenterede vores forslag om tidlig klinisk forskning. Vi sagde også, at det var ærgerligt, at lægemiddelindustrien ikke var særlig synlig i det her innovationskatalog, når det er så stor en industri, plus det, at den offentlige investering i lægemiddelforskning generelt er meget, meget lille ift. den store plads den har i Danmark.” (Petersen, LEO Pharma, 2015).

Dette sker i samarbejde med Lif, som beretter: ”Vi havde et krisemøde og snakkede med udvalget. Derfor mobiliserede vi en delegation, der tog ind i FI og klagede vores nød.” (Kristensen, Lif, 2014).

Resultatet bliver en skalering af aktanten innovation. Innovation bliver ikke længere et færdigudviklet singulært produkt, men derimod en hel værdikæde med mange ellers typisk afgrænsede processer, som tager årevis og koster mange hundrede millioner kroner. Videnskaben gør i relation til de ministerielle INNO+-principper modstand, og tvinger en gentænkning af innovation i lægemiddelindustrien. Således bliver innovation også til fase-1-forsøg, som argumenteres for er en direkte forudsætning for et færdigt produkt og således stadig kan tælle som innovation.

5.2.4 Mobilisering og repræsentation

I det sidste og fjedre moment af translationen, mobilisering, bliver spørgsmålet om repræsentation afgørende (Callon 1999: 10). Hvis translationen skal lykkes fra problematisering, interessering og til indrullering og mobilisering, skal et aktør-netværk være dannet, hvori ministeriets translation af de involverede aktører er lykket, hvilket skaber et nyt aktør-netværk mellem ministeriet og Lif. Dette ville involvere endnu yderligere aktører og aktanter – de nu 11 parter i NEXT. For at denne proces lykkes, skal Lif eller Lifs medlemsvirksomheder (der vil udgøre ca. halvdelen af parterne i NEXT) afgive positivt tilsagn og på et senere tidspunkt ansøge som del af en større fællesansøgning om at starte partnerskabet NEXT, ligesom innovation skal repræsentere noget, som for alle aktører kan siges at passe på et samtidigt videnskabeligt, økonomisk, tidsligt og organisatorisk niveau.

Lif rekonstituerer sig selv i samarbejde med medlemsvirksomhederne, og trækker hvad der før var perifere aktører helt ind i kernen af netværket. I forsøg på at levere modspil til ministeriet organiseres møder med toppen af embedsmandsværket i Styrelsen for Forskning og Innovation samt repræsentanter fra de største, danske lægemiddelproducenter, nemlig Lundbeck, Novo Nordisk og LEO Pharma (Kristensen, Lif, 2014). Den ellers juridisk og semantisk fastlåste forestilling om repræsentation, som hersker i kraft af hele systemet med at have en interesseorganisation, tilsidesættes til fordel for en direkte klar relation til en nu konkret, social og materiel aktør, nemlig LEO Pharma, Novo Nordisk og Lundbeck.

Lif ændrer i forhandlingerne karakter fra at være en aktør til selv at være et netværk. At der her tages nogle af de absolut største danske aktører med i forhandlingsgruppen, er også et eksplicit signal om styrke og en advarsel til ministeriet om, at det her har signifikans. Dette bliver endnu en pointe i tråd med ANTs grundlæggende antagelser om, at lange udstrakte relationer til mange heterogene aktører er lig med mere styrke i et netværk, og dermed mere magt. Jo mere stabiliseret og jo flere ikke-diskuterede black boxes et netværk kan bygge og trække på, jo stærkere er det (Latour & Callon: 1981). Substitutionen mellem Lif og de tre medlemsvirksomheder bliver en påmindelse om, at materielle forhold – størrelse af virksomheder i ansatte og omsætning – har signifikans: Der er ingen SMV'er at finde i det hold, som samles og forhandler, efter de første forslag bryder sammen. Det netværk Lif nu bliver til i denne substitution, når de største, danske medlemsvirksomheder indtræder, fremstiller et netværk, som er ekstremt velforbundet indenfor videnskab, innovation og vækst og beskæftigelse.

Om der er flere eller andre årsager til, at en central aktør som LEO Pharma, der senere skulle blive formand i NEXT-styregruppen, alligevel valgte at forhandle sig frem til en anden løsning og ikke blot bruge kræfterne på aftaler i udlandet, kan dette speciale ikke udtale sig om. Der er ingen 'nedenunder', der er kun relationer og overflade (Latour 1987). Petersen (2015) beretter, at det var "ærgerligt", hvis en så stor industri som lægemiddelindustrien ikke var med i et nyt innovationskatalog, også fordi den offentlige investering i dette ikke var stor. Dette udtrykker en form for fairness-logik, som forudsætter, at alle industrier skal have offentlig investering efter 'størrelse', som målt på samlet omsætning og antal beskæftigede. Dette peger på, at en særlig agens allerede var distribueret ud i et netværk, som synes at omfatte alle de lægemiddelproducerende danske virksomheder. Hersker opfattelsen af, at

man ikke får lige så meget støtte til sin ellers mere end rigeligt store og vigtige industri – målt på arbejdspladser, eksport, omsætning og chancen for at forbedre patienters livskvalitet gennem kerneprodukterne – så er det også nærliggende at kæmpe for at få en større 'bid' af den offentlige 'skattecake', når chancen byder sig. Petersen (2015) peger i interviewet på en forskydning som siger, at alle brancher skal have offentlig støtte, efter hvor vigtige de er, målt på antal medarbejdere og omsætning, og rammer således ministeriet på de værdier, som de netop efterlyser i innovationsstrategien, nemlig vækst og beskæftigelse. I eksempelvis Innovationsfonden er det styrende princip dog typisk blot den bedste ansøger til de bedste projekter, og først dernæst hensyn til eksempelvis branche (Innovationsfonden.dk).

Når Lif bliver til et netværk grundlæggende konsekvenser for repræsentation ift. den teoretiske forståelse af begrebet, versus hvordan det i vores tilfælde i praksis udspiller sig. Repræsentation bliver her ikke at tale på vegne af en tavs masse, som er det typiske billede på Callons (1999) mobiliseringsmoment, men bliver derimod til i kraft af direkte tilstedeværelse. Der sker en substitution, hvor aktøren Lif bliver til et netværk, som led i en translationsproces – altså en forhandlingsproces. Vi ser også dette muliggjort som en direkte effekt af aktanten i de syv principper, eller rammebetingelser, for INNO+-kataloget. Disse påpeger netop "styrkepositioner" inden for både viden og erhverv, og hvem bedre til at udtrykke dette end LEO Pharma, Lundbeck og Novo Nordisk? Dette er således også et eksempel på, at innovationsmulighedsbetingelser får store konstitutive konsekvenser for samfundspartnerskaberne, og på hvordan handling distribueres i nye relationer og netværk. De tre virksomheder er præcis den type aktører, som kan garantere et andet INNO+-princip, nemlig: "[...] at de igangsatte innovations- og teknologiudviklingsprojekter bringes i konkret anvendelse i større skala på et nationalt og gerne globalt marked og dermed udmunder i konkrete samfundsforandringer og ikke mindst vækst." (INNO+ 2013: 9). Disse virksomheder er netop afgørende nationale aktører og drivere af vækst i branchen med tusinder ansatte og milliardstore forretninger, der i høj grad baserer sig på et internationalt marked.

Denne substitution (og de andre trin i translationsfaserne) resulterer som bekendt i at lykkes. Virksomhederne bliver i en direkte praktisk-materiel repræsentation enige om en ny forståelse af innovation med det obligatoriske passagepunkt i form af ministeriet. Dette bevirker, at netværket omkring samfundspartnerskabet NEXT har stabiliseret sig om

ministeriets INNO+-katalog, som i praksis søges og administreres gennem Innovationsfonden. Skal man opnå store offentlige investeringer i interorganisationelle innovationspartnerskaber, skal man således igennem ministeriet og INNO+-kataloget.

5.2.5 Delkonklusion

Grundlæggende tog Lif og dens medlemmer ministeriets afslag som en udfordring, der kunne løses ved at gentænke og redefinere, hvordan innovation skulle forstås i lægemiddelindustrien. Normalt tænkes innovation i denne branche som udvikling af nye lægemidler.

Vi har vist, hvordan ministeriet i momentet om problematisering argumenterer for, at store innovationsudfordringer skal løses af store partnerskaber med store offentlige tilskud til følge. Ministeriet bliver i denne proces et obligatorisk passagepunkt private og offentlige aktører skal igennem for at få adgang til netværk, medinddragelse og -bestemmelse samt de økonomiske midler.

Vi har vist, hvordan 1) de syv INNO+-udvælgelseskriterier, 2) selve løftet om øgede relationer, medinddragelse og -bestemmelse, 3) workshops og gule lapper samt 4) de økonomiske midler alle bliver interesseringsmekanismer, som virker til at fastholde og stabilisere netværket omkring INNO+, og hvad der ender med at blive NEXT. Hermed vises også en af ANT's styrker, netop at man ikke a priori kan vide, hvad der er centrale aktører i en given situation. I vores tilfælde kan gule lapper til en workshop være udslagsgivende for, om et projekt til mange millioner bliver en realitet eller ej. Der ligger en enorm agens, som kan have store konsekvenser, i også inhumane, materielle og umiddelbart mondæne aktører.

Vi har set, hvordan man i forhandlinger skalerede sig fra en forståelse af innovation som et færdigt lægemiddel til også at se de helt tidlige stadier i udviklingen af disse som innovation. Tidspunktet i værdikæden med størst omkostningsniveau er de første, tidlige stadier af mennesketests, altså fase 1- og fase 2-forsøg, og selvom disse ikke er lig med færdige lægemidler, blev konklusionen, at investeringerne og udviklingen i dette led har stor betydning for arbejde, vækst og beskæftigelse og er et stort globalt marked på flere hundrede milliarder kroner (Kristensen, Lif, 2015). "Den åd de." (ibid.).

Denne analyse viser også den teoretiske pointe i Callons (1999) tredje moment, indrullering, at definitionen og distribueringen af roller er et resultat af multilaterale processer, hvori aktørers identitet bliver testet og fastsat (Callon 1999: 10). Dette gælder også aktanten innovation og dennes identitet.

Mere interessant hjælper analysen også med at belyse hvordan innovation rejser fra politisk vision til praksis, og hvordan denne aktant ændrer karakter under denne rejse. I forhandlingsspillet forskydes Lif fra at være en aktør, som repræsenterer et netværk, til at blive et netværk i sig selv, hvilket ses i momentet mobilisering. Som beskrevet i teorien af Callon (1999) dækker mobilisering over, at en aktant taler på vegne af andre, repræsenterer noget som ikke er til stede: Virksomhederne er mobiliseret fordi Lif kan handle i deres sted. Men i vores tilfælde er repræsentation noget andet – den ændrer sig. Lægemiddelindustrien er ikke bare Lif, men derimod substitueret med de største, danske virksomheder i branchen. Repræsentation bliver ikke at tale på vegne af en tavs masse, men derimod fysisk tilstedeværelse. En aktør bliver til et netværk.

Repræsentation kommer ikke til at handle om at repræsentere interesser, men snarere om at indrulle en anden aktant i form af en anden slags innovation.

Vigtigst sker der en translationsproces, hvoromkring et relativt stabilt netværk nu har formet sig i kraft af de 11 NEXT-parter. Dette sker da innovation som enhed, et færdigt lægemiddel, bliver skaleret og set som en hel proces, hvori et andet trin end det færdige produkt også kan være innovation. En skalering og dermed en redefinering af aktanten innovation finder sted. Et nyt netværk konstrueres således, hvor aktører aktivt skaber mekanismer, som kan siges at efterleve ministeriets rammevilkår. Tidsligheden bliver rekonfigureret ift., hvad et produkt er: Fase-1-forsøg er nu også direkte forbundet med et færdigt lægemiddel (produkt). Vækst og beskæftigelse bliver italesat. Et konkret og håndgribeligt stykke innovation bliver opfundet i kraft af pilotcentre (undersøges nærmere i tredje og sidste delanalyse). Vores formuleringer skal ikke betone falskhed eller noget, som er forkert – disse begreber opererer ANT for så vidt ikke med – de er blot valgt for at illustrere, hvordan aktiv medskabelse og forhandling bliver en del af translationsprocessen. Politik bliver i mødet med konkret virkelighed ændret, så de involverede parter kan se sig selv i det - se egne mål, interesser og forståelser.

For at svare tilfredsstillende på specialets erkendelsesinteresse om at undersøge mulighedsbetingelserne for innovation i innovationspartnerskabet, må vi nu rette blikket mod de projektinterne processer efter den officielle projektstart d. 1. november 2014. Hvad bliver innovation i NEXT-regi til, og hvordan handler det på de NEXT-interne projektprocesser, og disse projekter tilbage på, hvad innovation er og kan blive til? Innovation synes på dette tidspunkt i historien at kunne være mangt og meget. Dette vil vi se nærmere på i analysens tredje og sidste del, afsnit 5.3. Vi vil også bruge det som linse til at opfange projektinterne ledelsesmæssige udfordringer og muligheder, hvilket diskuteres i afsnit 6.0 "Analytisk Diskussion".

5.3 Delanalyse 3: Hvad bliver og viser innovation i NEXT?

At følge innovation har hurtigt vist sig udfordrende. Innovation er af samtlige kerneaktører i vores undersøgelse gjort til både dimser, dingener og videnskab, men også noget andet og mere. For at besvare sidste del af problemformuleringen om, hvad innovation bliver til i praksis internt i NEXT samt hvordan dette kan bruges som linse til at opfange særlige ledelses- og projektspecifikke udfordringer, vender vi nu blikket ind i det igangværende NEXT-projekt, og følger aktanten innovation i praksis efter forhandlingsspillet med ministeriet er afsluttet. Vi vil vise, hvordan den til tider konkrete forestilling om innovation på én gang kan siges at være markedsføring/image, organisering & proces samt noget materielt produktlignende 'klassisk videnskab'. Disse tre afskygninger og praksisser af innovation i NEXT bliver tre underanalyser, som hver kan byde på indsigter til interorganisationelt innovation management for praktikerne i Innovationsfonden og NEXT samt litteraturen jf. afsnit 2.0. Afslutningsvist vil vi i et særskilt kapitel, 6.0, inden konklusionen analytisk diskutere pointerne fra alle delanalyserne, herunder inddrage Latours (1996) og Jensens (2004) begreb om delvist eksisterende objekter.

Fokus er her netværket NEXT, nærmere bestemt de aktive parter i det første år af projektets levetid: Rigshospitalet, Bioneer, Roche A/S, LEO Pharma samt de resterende universitetshospitaler og myndighederne i form af Regionerne og Videnskabskomitéerne. Naturligvis spiller alle 11 officielle parter en rolle fra start, men de nævnte er udvalgt både på baggrund af NEXT-parterens egne forslag, men også på baggrund af metodiske overvejelser som gennemgået i afsnit 4.0.

Som det ses af analysen hidtil, har centrale aktører – bedømt ud fra deres høje antal og stærke relationer til andre på denne måde centralt placerede aktører i projektet NEXT, UFM samt myndighederne – uafhængigt af hinanden alle kortlagt et lignende netværk. Et netværk som refererer til EU-strategier, OECD-definitioner, nationale strategier for forskning (FORSK2015 og FORSK2020), et politisk forhandlingsspil med baggrund i Innovationsstrategien (2012) og INNO+ (2013), et forhandlingsspil mellem Danmarks mange brancheorganisationer (og mellem dem og UFM), helt ned til en problematisering internt i ét specifikt samfundspartnerskab, NEXT, omkring, hvad innovation kan være og bliver til.

I det følgende vil fænomenet innovation blive undersøgt i de mange forskellige afskygninger, som vi har afdækket i løbet af specialet ud fra relevante politiske dokumenter, strategier, interne projektplaner, interview og sitebesøg. Det viser sig nemlig, at selv i den ellers mest 'konkrete' situation med den nye ordning "samfundspartnerskaberne" i Innovationsfonden, kan det stadig være svært at definere, hvad innovation præcist er. Her tilbyder forgreningen inden for ANT i form af Latours (1996) *partially existing object* en begrebsramme til at kvalificere, hvad det vil sige, når et fænomen kan siges at være delvist eksisterende og i praksis blive til noget forskelligt simultant i forskellige sammenhænge, og således ikke lader sig indfange entydigt eller sætte på formel. Dette kan bl.a. give en styrke i at tillade vidt forskellige grupper at kunne tale om og agere samme netværk om innovation (i NEXT). I tråd hermed refereres også til ligesindede forskeres ANT-arbejde med samme grundkoncept, herunder Jensen (2004; 2005) om patientjournaler samt referencer til Mols arbejde om åreforkalkning (atherosclerosis) i John Laws "After Method: Mess in Social Science Research" (2004). Disse vil blive udfoldet og danne omdrejningspunkt i det særskilte analytiske diskussionsafsnit inden konklusionen.

At følge og bestemme innovation i NEXT skulle vise sig at blive en udfordring, som ikke kun var problematisk på baggrund af specialets naturligt begrænsede tidsperspektiv, men også fordi innovation netop ikke lod sig indfange til at være noget klart definerbart. Foruden at give et vist forklaringsproblem for os som studerende/forskere, synes det også paradoksalt ift. de ellers klare og konkrete beskrivelser i INNO+ (2013) og NEXT-ansørgermaterialet (2014) – en pointe der udfoldes i det følgende. Innovation synes at undslippe forankringsforsøg og en tilnærmelsesvis fast translation. Innovation kan, som det vil vise sig i de følgende tre underanalyser, forstås som et såkaldt delvist eksisterende objekt (Latour 1996; Jensen & Lauritsen 2005) med betydning for bl.a. hvem og hvad, som kan indgå i NEXT.

Jensen (2004) argumenterer for, hvordan elektroniske patientjournaler – et innovationsprojekt i startfasen ligesom NEXT – viste sig meget svært definerbare og ikke kunne holdes indenfor et veldefineret geografisk, organisatorisk eller politisk netværk. Det samme har vores undersøgelse vist os, selvom udgangspunktet hele tiden har været at undersøge innovation i NEXT. Undersøgelsesgenstanden, her innovation, har vist sig ikke at være singulær. Den er derimod distribueret i handlende netværk og bliver reelt noget

forskelligt alt efter hvor og hos hvem, man ser objektet (Jensen 2014: 6). 'Objekt' er her en misvisende term, for der er nærmere tale om mere eller mindre flydende praksisser – praksisser, som vi vil undersøge i det følgende. Ikke at kunne forklare præcist *hvad* man undersøger, går imod hvad Jensen (2004) definerer som "[...] en klassisk fremgangsmåde i moderne (social-)videnskab" (egen oversættelse, *ibid.*: 9). Dette leder Jensen til at trække på både Latours (1996) begreb om partielt eksisterende objekt, men også Mols koncept med en praxiografi, der begge handler om at forstå et fænomen gennem praksis: I modsætning til at følge klart definerede objekter i forskellige perspektiver, undersøges de praksisser, hvori disse objekter bliver manipuleret, ændret og altså træder forskelligt frem, og bliver noget forskelligt. Det er dette teoretiske fundament, som følgende delanalyse og efterfølgende analytiske diskussion trækker på.

Projektintern projektleder¹¹ Britta Andersen (tidl. Region Hovedstaden), ansat i NEXT-parten GTS-instituttet Bioneer, samt CEO i Bioneer Poul Andersson, startede med at dele innovation op i to kasser på et whiteboard¹² (Bioneer 2014). Den ene kasse symboliserede, hvad de kaldte "klassisk innovation" baseret på genom-analyser og personalized medicine (uddybes senere), og havde således et konkret islæt og indebar "klassisk videnskab". Det var skabt mhp. at leve op til INNO+-kriterier i det færdige katalog (*ibid.*). Den anden kasse handlede om "organisering, proces, én indgang". Vi har i igennem praksis, dokumenter og interview fundet frem til tre forskellige typer innovation. Første underanalyse ser således på den for NEXT-parterne eksterne dimension af at repræsentere "én indgang". Anden underanalyse ser internt på "organisering og proces". Tredje og sidste underanalyse vil beskæftige sig med "klassisk innovation" og således en række materielle aktanter. Der vil i alle tre underanalyser blive anvendt en bred vifte af vores samlede empiri for bedst at understøtte de analytiske pointer. Vi mener også, at der er en performativ pointe i at foretage disse tilsyneladende mange skift i det empiriske grundlag, fordi de netop svarer til den virkelighed vi har mødt. Vi indfanger kompleksiteten i det multiple fænomen innovation og skaber derefter en sammenhæng på tværs af praksisser i en struktur baseret på analytiske pointer.

¹¹ De 11 parter i NEXT har valgt Bioneer (GTS) som projektleder.

¹² Noget vi dengang desværre ikke tænkte på at tage billeder af, men som kan bekræftes ud fra lydoptagelsen alene.

5.3.1 Innovation som én indgang – image

Første del af denne underanalyse vil vise, at én af de mange måder innovation bliver italesat og udspiller sig i det aktive netværk om NEXT, er som "én indgang". Vi vil også vise hvordan dette kan vise, at innovation i netværket NEXT kan betragtes som et delvist eksisterende objekt (Latour 1996; Jensen 2004).

De mest tydelige og oftest citerede succesfaktorer og KPI'er i NEXT er en tre- til firedobling af tidlige kliniske forsøg i Danmark, fase-1-forsøg, bestilt og betalt af private lægemiddel-producenter, målt på omsætningen genereret af disse forsøg (NEXT-ansøgning 2014 Bilag 2: 6). Samtidig har de 11 parter et mål om at skabe fire fase-1-forsøg om året indenfor onkologi og dermatologi som en direkte konsekvens af NEXT fra 2015 til 2020, hvilket vil mere end fordoble de nuværende tidlige kliniske forsøg på området, fra 16 i 2015 til 40 i 2020 (ibid.).

Én måde at nå disse overordnede mål bliver gennem et brand/image af NEXT som "én indgang": "NEXT offers an easy one-stop-shop opportunity for the industry as well as for hospital researchers. NEXT provides smooth and easy access to the country's strongest early phase-experienced clinical research environments and to key opinion leaders as well as optimized administrative and regulatory processes." (NEXTpartnership.dk 1).

NEXT-parterne ønsker eksplicit at skabe ét samlings- og indgangspunkt for industrien og hospitalsforskere. Indlejret i denne forestilling ses logikken, at én indgang frem for flere er lettere, og dermed øger chancerne for, at danske og multinationale virksomheder vil lægge tidlige kliniske forsøg i Danmark, hvis det bliver 'lettere' eller mere 'overskueligt'. Som et af de første punkter i "Partnership vision, objectives and succes criteria for funding period" i NEXT-ansøgningen til Innovationsfonden nævnes:

"Facilitate company access to NEXT clinical trial infrastructure by providing one single entry point", samt senere i samme dokument: "The business strategy of NEXT is based on (1) the unifying concept of Denmark as a single integrated and flexible clinical research site for early clinical trials in patients." (NEXT-ansøgning 2014 Bilag 2: 1 & 5).

Overlæge og professor Ulrik Lassen på Rigshospitalet, leder af pilotcentret for onkologi, beretter, at der i afdelingen for forskning og innovation i regionen allerede bruges ressourcer på at tiltrække virksomheder til at lægge fase-1-forsøg i Danmark. Men dette er kun på individuelt regionalt niveau, og historisk har det handlet meget om, hvorvidt en virksomhed havde en relation til én specifik afdelingsleder eller to på specifikke universitetshospitaler, som havde et etableret og positivt samarbejde, som de en gang imellem ville kontakte mhp. nye forsøg (Lassen, Rigshospitalet, 2015). Andersson, CEO i Bioneer, beretter i stil hermed, at der har været talrige eksempler på, at det samme forsøg bliver godkendt i én region af én Videnskabskomité, mens det samme forsøg i en anden region bliver underkendt. Aktørerne problematiserer, at processerne har været for lokale, singulære og personafhængige. Virksomheder ved ikke hvem de skal kontakte om hvad, og processer og arbejdsgange er tilsyneladende vidt forskellige i selv et lille land som Danmark. Arbejdsprocesserne og organiseringen kommer vi til at behandle i næste underanalyse.

Netværket om NEXT skaber som alternativ til de ustyrlige, personlige processer et særligt eksternt brand eller image, som netop viser, at Danmark er ét stort klinisk netværk, som man let kan komme i kontakt med og blive guidet igennem trinnene til et færdigt, aktivt fase-1-forsøg. Organisering og en gennemskuelig struktur bliver således modsætninger til noget personafhængigt, som bliver til noget tilfældigt og dermed negativt. Grundlæggende for det særlige image NEXT-parterne skaber, ligger også de primære salgsfaktorer som forskning og protokoller i verdensklasse samt nye bidrag til personalized medicine, som spås at blive en stor trend indenfor lægemiddeludvikling og behandling (Hasenkam, AUH, 2015; Lassen, Rigshospitalet, 2015). Denne trend vil blive behandlet i tredje og sidste underanalyse, afsnit 5.3.3.

5.3.1.1 "Én indgang" i praksis

NEXT-parterne ser bl.a. innovation som at skabe en særlig repræsentation af Danmark og alle landets regioner og universitetshospitaler som én indgang, en "one-stop-shop". Hvordan skabes dette så i praksis?

Styregruppeformand i NEXT Thomas Kongstad Petersen viser ovenstående problematisering i tiden før NEXT samt hvordan det bør være nu og fremadrettet: "Jeg kan give et eksempel: Frederik fra Novartis [NEXT-part, lægemiddelproducent] kontaktede mig og sagde 'Thomas,

jeg skal lave et forsøg, inden for denne hudsygdom. Hvem skal jeg kontakte?'. Han kan godt ringe til én indgang, men her har de ikke altid overblik over alle de ledende eksperter for alle sygdomme m.m. Men nu kan man indenfor hudsygdomme og kræftsygdomme få en præcis tilbagemelding om, hvem man skal tage kontakt til. Man kan få besked tilbage om forsøget er muligt osv., inden for 4-7 dage. Det skaber værdi for virksomhederne, patienterne, og hele systemet." (Petersen, LEO Pharma, 2015).

Skabes et netværk udadtil, en forestilling, skal den også følges op af konkrete relationer i NEXT, og dermed i dette tilfælde i regionerne og på hospitalerne, så man lynhurtigt kan stille virksomheden i kontakt med de rette personer, som derefter hurtigt kan undersøge mulighederne og give svar tilbage. Der skal eksistere ét telefonnummer, som en virksomhed kan ringe til, hvis denne overvejer at lægge et tidligt klinisk studie indenfor dermatologi eller onkologi i Danmark.

Parterne i NEXT søger altså en substitution, som er modsat ift. den vi har belyst i translationsanalysen, hvor Lif i stedet for en repræsenterende aktør blev substitueret til et netværk af medlemsvirksomhederne. Her kan vi i en aktør-netværk-teoretisk optik nemlig argumentere for, at netværket af aktører, i hvert fald udadtil, ønsker at fremstå som én aktør. Den "ene indgang" bliver at styrke og skabe relationer imellem aktører, altså gøre mange små netværk eller aktører til ét samlet. En opfattelse af, at der er for mange singulære aktører eller mikronetværk på hver enkelt universitetshospital, bliver et problem, der skal løses med øget organisering. At styrke og skabe et tættere knyttet netværk mellem virksomhederne, universitetshospitalerne, regionernes forsknings- og innovations-kontorer, regionernes Videnskabskomitéer samt Sundhedsstyrelsen behandles i næste underanalyseafsnit.

Den eksternt rettede substitution, hvor netværket vil ses som én aktør, bliver af NEXT-partner set som at have afgørende betydning for succes af projektet, da dette både ses som et resultat af NEXT, men samtidig også som en forudsætning for, at flere virksomheder vil lægge fase-1-forsøg i Danmark (NEXT-ansøgning 2014).

Materielle aktanter som direkte numre til telefoner samt direkte mailadresser til pilotcenterledere som Lassen på onkologiområdet får således stor betydning. Denne løsning resulterer dog også i egne problemer, da det stiller store krav til mandetimerne en centerleder forventes at bruge på aktiviteter, der ikke er direkte behandling af patienter. Men

samtidig synes muligheden for, at en virksomhed ringer til enten regionskontoret, det specifikke universitetshospital eller en anden NEXT part også at være til stede (Petersen, LEO Pharma, 2015). Her skal alle parter være informerede om, hvem de skal viderestille til, så forespørgslen om et tidligt klinisk forsøg hurtigt bliver behandlet det rigtige sted. Effekten skal således også virke internt i netværket, hvilket stiller store krav til samarbejde og informationsspredning, altså intern kommunikation, i NEXT. Derfor er der bl.a. introduceret endnu en materiel aktør, nemlig en officiel NEXT-hjemmeside (Bioneer 2014).

NEXT har samlet sig i en virtuel portal, hvori man kan læse kort og præcist om, hvad NEXT er for en størrelse (én af mange, som denne delanalyse argumenterer for, når man følger kernen i projektet: innovation); de to sygdomsområder dermatologi og onkologi med specifikke kontaktpersoner, hhv. Merte Hædersdal (Bispebjerg) og Lassen (Rigshospitalet); og en række andre basisoplysninger (NEXTpartnership.dk 2). Her står det under hver af de to sygdomsområder beskrevet, med samme ord, hvordan man ønsker at fremstå særligt attraktivt og samlet for specielt internationale virksomheder: "Ideen med at organisere de klinisk stærke forskningsmiljøer i et tæt samarbejde i NEXT onkologisk og hæmatologisk pilotcenter er at fremstå internationalt konkurrencedygtig og være en attraktiv samarbejdspartner for de virksomheder, som driver onkologisk klinisk forskning.", hvilket bl.a. sker gennem innovation som én indgang i form af "En høj grad af forudsigelighed i de kliniske forsøg [...]. Forsøgene startes som planlagt, og det aftalte antal patienter rekrutteres." (NEXTpartnership.dk 3 & 4). På Bioneer (2014) tales der om at "[...] det er et netværk, der skal sælges". Innovation som én indgang bliver på denne måde til organisering, hvilket kommer til at stå i modsætning til den status quo, som også performs i citaterne. "Én indgang" bliver en måde at udtrykke planer, overholdte aftaler, præcision. Hermed bliver status quo med personafhængige nære relationer negativt udtrykt, som effekt af én af måderne innovation træder frem i NEXT.

At blive Internationalt konkurrencedygtig og attraktiv sker ifølge vores respondenter ved at innovativ på flere måder (Hasenkam, AUH, 2015; Andersen, Bioneer, 2015): At have én indgang, at agere i et simpelt og effektivt netværk, og at udøve verdensklasse forskning og behandling. Én indgang er en værdi i sig selv, som denne underanalyse afsnit beskæftiger sig

med, mens processerne i netværket samt niveauet af videnskab og innovation undersøges i de følgende underanalyser.

Endnu et eksempel på, at NEXT aktivt handler for at fremstå singulært og veldefineret overfor eksterne aktører kan læses ud af det faktum, at man har hyret et eksternt kommunikationsbureau, Holm Kommunikation, ind til at hjælpe med netop markedsføring og branding af NEXT, ligesom de også arbejder på en kommunikationsstrategi (Andersen, Bioneer, 2015).

Markedsføringen af NEXT som "én indgang" og hermed 'én aktør' bliver af projektleder Andersen set som centralt især overfor virksomhederne, som er en vigtig forudsætning for at NEXT lykkes, da det netop er *dem*, som skal lægge flere fase-1-forsøg i Danmark (ibid.). Det er ét af de to primære budskaber om NEXT, som man i den snart færdige kommunikationsstrategi vil fremme – det andet budskabet værende det 'klassisk videnskabelige/innovative', nemlig precision medicine (uddybes i tredje og sidste underanalyse). Når man gerne vil fremme budskabet om én indgang, er det for at imødekomme en forestillet forestilling i feltet af eksterne virksomheder. De menes at have den erfaring, at såfremt topkvalitet i forsøg og forskning er opfyldt – hvilket vores respondenter mener, at Danmark lever op til, ligesom Australien, Holland, osv. – så bliver tid og samarbejde de vigtigste faktorer i bedømmelsen af, hvor virksomhederne vil lægge sine fase-1-forsøg. Pris er, måske overraskende, nemlig heller ikke en stor faktor, da færdigudviklede patenterede lægemidler på daglig basis kan tjene 1-2 cifrede millionbeløb til den pågældende virksomhed (Andersen, Bioneer, 2015). Derfor bliver opfattelsen af, at det er let og hurtigt og gnidningsfrit at samarbejde med eksempelvis danske hospitaler central, og dette forsøges ramt i idéen om "én indgang".

Fleksibiliteten i aktør-netværk teori tillader os dog til enhver tid at se en aktør som sit eget netværk. Anskues virksomheder som Novartis og Roche som egne netværk, ser vi, at de i praksis er kæmpestore organisationer med tusindevis af ansatte spredt ud over mange lande. Dette problematiserer den ellers simple idé at 'ramme målgruppen med *et* specifikt budskab'. Andersen, og Klokke fra Roche Danmark, bekræfter, at det er udbredt at have såkaldt "early development" (afdeling til fase-1- og 2-forsøg) i en separat afdeling af virksomheden, mens fase-3 og opefter typisk sidder sammen (ibid.; Klokke, Roche, 2015). Danmark er kendt for

topforskning og har historisk set haft mange fase-3 og -4-forsøg, men disse gode erfaringer når måske ikke rundt i samme virksomhed til de ansatte med ansvar for fase-1-forsøgene i "early development". Derfor bliver innovationens form som "én indgang" ikke en simpel øvelse at få cirkuleret, og stiller høje krav til alt fra hjemmesider, kontaktinformation, telefoner og intern videndeling mellem forskelligartede personalegrupper i alt fra regionskontorer til hospitaler til medlemsvirksomheder, som hver især selv er store netværk bestående af forskelligartede medarbejdergrupper og afdelinger.

Kommunikationsstrategien som materiel aktant får altså til opgave at knytte nye relationer og styrke allerede eksisterende og skal cirkulere i det allerede store og mangefacetterede NEXT-netværk, og lykkes i at styrke en forståelse af innovation som en art brand, nemlig "én indgang". Det bliver en måde for NEXT-netværket at gøre sig til overfor private aktører, som ikke er bekendt med NEXT, og samle flere danske lægespecialer under samme, håber man, positive repræsentation.

Allerede her ses det, at innovation ikke nødvendigvis er noget håndgribeligt og konkret materielt, som et nyt lægemiddel eller en ny videnskabelig metode. Innovation kan også være markedsføring og image, altså en særlig repræsentation. En repræsentation, som skal fortælle virksomheder, at fase-1-forsøg i NEXT forløber gnidningsfrit, simpelt, hurtigt og i højeste kvalitet. Dette bliver det første i rækken af argumenter for, hvordan vi ser innovation som et såkaldt partielt eksisterende objekt. Vores undersøgelsesgenstand er i virkeligheden ikke så meget en genstand, som det er en række mere eller mindre flydende praksisser (Jensen 2004). ANT's ontologi kommer således særligt til udtryk her, når innovation ikke har en essentiel kerne, men derimod får indhold igennem de relatoiner det udspiller sig i. Innovation i NEXT som "én indgang" performs gennem læger, en hjemmeside, en kommunikationsstrategi og NEXT-projektledere. Det kræver en masse arbejde mellem en lang række aktører, og kan bruges til også at anskue de til tider problematiske forestillinger om eksterne virksomheder som én aktør. Disse aktører er også netværk i sig selv.

Innovation som "én indgang" gør det muligt at iagttage praksisser før NEXT's tilblivelse som værende personafhængige, tilfældige og uigennemskuelige for eksterne multinationale virksomheder, og som nu derfor skal sættes i system og være gennemsigtigt med klare retningslinjer og kontaktmuligheder. Det betyder også, at NEXT-parterne er med til at

performe status quo. Status quo bliver et problem, der skal løses. At den personafhængige tilgang stadig er normen for de mange andre lægespecialer i Danmark i dag, er ikke nødvendigvis kun et problem, men kunne også tænkes at give en stor fleksibilitet og loyalitet mellem pågældende læge/forsker og virksomhed – dog ikke i denne version af innovation som én indgang.

Men hvordan skabes og realiseres denne innovation internt i praksis i de nyetablerede relationer og processer, som NEXT i høj grad også handler om? Dette undersøger vi i den efterfølgende underanalyse. Vi vil se endnu en afskygning af, hvad innovation i praksis bliver til, og hvordan dette kan bruges til at anskue centrale projektinterne processer i NEXT.

5.3.2 Innovation som organisering og proces

I dette afsnit vender vi blikket indad i NEXT, da vi argumenterer for, at innovation i NEXT bliver til "organisering" og "processer". Dette fokus belyser samtidig også særlige projekt- og ledelsesdynamikker.

Vi har valgt de to underoverskrifter i det følgende ud fra, hvordan et gennemsnitligt forløb med en virksomhed, som kontakter et universitetshospitalet mhp. at etablere et fase-1-forsøg kunne se ud iflg. Overlæge Lassen fra Rigshospitalet, lederen af pilotcentret for onkologi i NEXT (Lassen, Rigshospitalet, 2015): Virksomheder kontakter hospitaler mhp. forsøg, som derefter kontakter andre hospitaler samt Videnskabskomitéer og Sundhedsstyrelsen.

5.3.2.1 Virksomhed til hospital til myndighed

Som vist ovenfor er det et mål for NEXT-parterne at blive opfattet som ét netværk med én indgang af eksterne lægemiddelvirkomheder, hvilket antages at øge chancen for flere fase-1-forsøg i Danmark. Projektlederne i Bioneer ser samtidig dette mål som et resultat af ændringer i organisering og interne processer i eksisterende netværk og relationer i Danmark ifm. fase-1-forsøg, så man udstråler ét samlet netværk, der arbejder tæt og effektivt sammen (Bioneer 2014).

Den innovative, nye proces i NEXT forklares her af Lassen trin for trin i et langt, men for analysen særligt centralt citat fra vores interview og senere rundvisning. Vi starter med en virksomhedshenvendelse om muligt fase-1-forsøg på NEXT's pilotcenter for onkologi:

”Det der sker, er, at først så bliver jeg spurgt [af virksomheden] ’er vi interesserede i det her?’. Så skal der underskrives en **konfidentialitetskontrakt**, som skal over til vores **jurister** og så **tilbage til virksomheden**, og det tager relativt lang tid. [...] når jeg får det, så sender jeg og siger ’det her er akut, og jeg skal sende det retur i morgen’, og det kører, og jeg har sagt, at det er nødvendigt. Det har de så lovet mig, at jeg få tingene tilbage med dags varsel, så det fungerer. Og det er altså fordi man ved, at det her er noget, der skal prioriteres. Når det er udfyldt, får jeg **informationer på forsøget**, og der **kan jeg kontakte de andre** [universitetshospitaler i Danmark, NEXT-partnere]: ’I skal hjælpe med de og de informationer’, og der får man en frist, det er typisk inden for en uge. Så hurtigt skal det gå.

Så kan der gå en dag eller en måned, og så får jeg at vide, at ’ja, de er interesserede’ [virksomheden] [...]. Når det så er afgjort, at vi blev valgt, så er det dem, der skal gøre klar til at **sende forsøgsprotokollen ind til myndighederne**. Den skal **godkendes i Sundhedsstyrelsen og Videnskabskomitéen**. Det der også er specielt for os er, at vi siger, at dét vil vi også være med til. Normalt er det sådan, at det er firmaerne selv, eller CRO [contract research organization, eksternt firma som ordner papirarbejdet], som sørger for det, og så får jeg til sidst noget jeg bare skal skrive under på. Men vi siger nej, for vi ved faktisk, hvad vi synes der skal stå, og der er altid noget med nogle videnskabsetiske redegørelser, og hvordan man rekrutterer patienter, og der har vi **nogle helt faste formuleringer**. Så der vil vi gerne ind over” (Lassen, Rigshospitalet, 2015, egne markeringer).

Vi stopper fortællingen her, hvor man i teorien ville være klar til at igangsætte fase-1-forsøget, såfremt de nødvendige godkendelser indhentes. Herefter ville Rigshospitalet og andre onkologiafdelinger i landet have fundet et passende antal patienter, som de f.eks. kunne give eksperimentel kemobehandling, leveret af den pågældende virksomhed. Samtidig skulle al direkte involveret personale igennem en række uddannelseskrav om håndtering af medicinen etc. (typisk e-learning), og en virksomhedsrepræsentant ville overse al dataindsamling. Både hospitalernes forskerpersonale samt virksomheden kunne løbende lave såkaldte ”amendments”, altså ændringer i protokollerne for behandlingen. Dette relaterer sig til

underanalyse 5.3.3, nemlig genom-analyser og pilotcentre, hvor dette vil blive belyst yderligere.

Mange interessante aspekter kan findes i ovenstående fortælling. Vores markeringer afslører, hvor vi vil lægge fokus. Markeringerne svarer nemlig til de steder, hvor NEXT-parter selv har udpeget innovation i NEXT. Vi ser her relationer til aktører blive etableret og eksisterende ændret, og dette med konsekvenser for aktørers identitet og formelsen af et nyt netværk, nemlig NEXT.

En række sociale og materielle aktører – samt relationerne disse aktanter imellem – er centrale for opstartsprocessen i et fase-1-forsøg. Virksomheden har med egne jurister og forskere udformet et oplæg til forsøget samt dertilhørende konfidentialitetskontrakt. Denne skal godkendes af Rigshospitalets, dvs. regionens, jurister, hvad enten de sidder lokalt på universitetshospitalet eller i et forsknings- og innovationskontor centralt i regionen. At disse kommunikations- og transportveje (for dokumenter og andre materielle aktører) eksisterer, er i sig selv ikke nyt. Det innovative i NEXT ligger i hastigheden både i at lokalisere relevante aktører, og også i selve sagsbehandlingen. På baggrund af NEXT-parters udsagn og selvrepræsentationer på den officielle hjemmeside ser vi devisen, at innovation er et tættere knyttet netværk, som dermed kan løse specifikke opgaver hurtigere (ibid.; NEXTpartnership.dk 1-4). Vi bevæger os hermed primært i de sociale og tidslige dimensioner, og ikke i den saglige. Intet om kvaliteten i arbejdet eller typen er gengivet i vores empiri. Det skal blot sendes til de rigtige mennesker, som hurtigt skal godkende det.

En ren tidslig dimension indbyder til en effektivitetstankegang, som i klassisk erhvervsøkonomisk og management litteratur tager udgangspunkt i fabrikssamlebåndet, og hvordan hvert enkelt trin i en proces kan tidsoptimeres (Taylor 1911). At Lassen på forhånd har en aftale med de rigtige aktører hos myndighederne giver ham, og dermed virksomheden og NEXT som netværk, mulighed for at tilbyde en særlig hurtig og effektiv bedømmelsesproces, som letter tidsaspektet i hele fase-1-forsøget. En udfordring ved denne arbejdsform er netop, at Lassen og de ansatte i NEXT-pilotcentre ikke kan forudse, hvornår en virksomhed kontakter dem med et forsøg. Denne uregelmæssige bestilling kommer for juristerne pludseligt, og kræver derfor en særlig organisering for processerne med hurtig behandling af netop Lassens sager. En mulig teoretisk og empirisk problemstilling rejser sig i

spørgsmålet, om en lignende aftale kunne tænkes på alle tænkelige sygdomsområder for fremtidige NEXT-pilotcentre. Kan Lassens nuværende relationer overføres til andre aktører i netværket? Svaret ligger uden for specialets scope, men problematiseringen er i sig selv vigtig, fordi den singulære og personspecifikke relation blev negativt italesat af NEXT-parter som vist tidligere, og fordi denne type relationer er én del af det, vi kan identificere som innovation i NEXT, men som NEXT i praksis endnu ikke er nået til at folde helt ud på andre områder end onkologi.

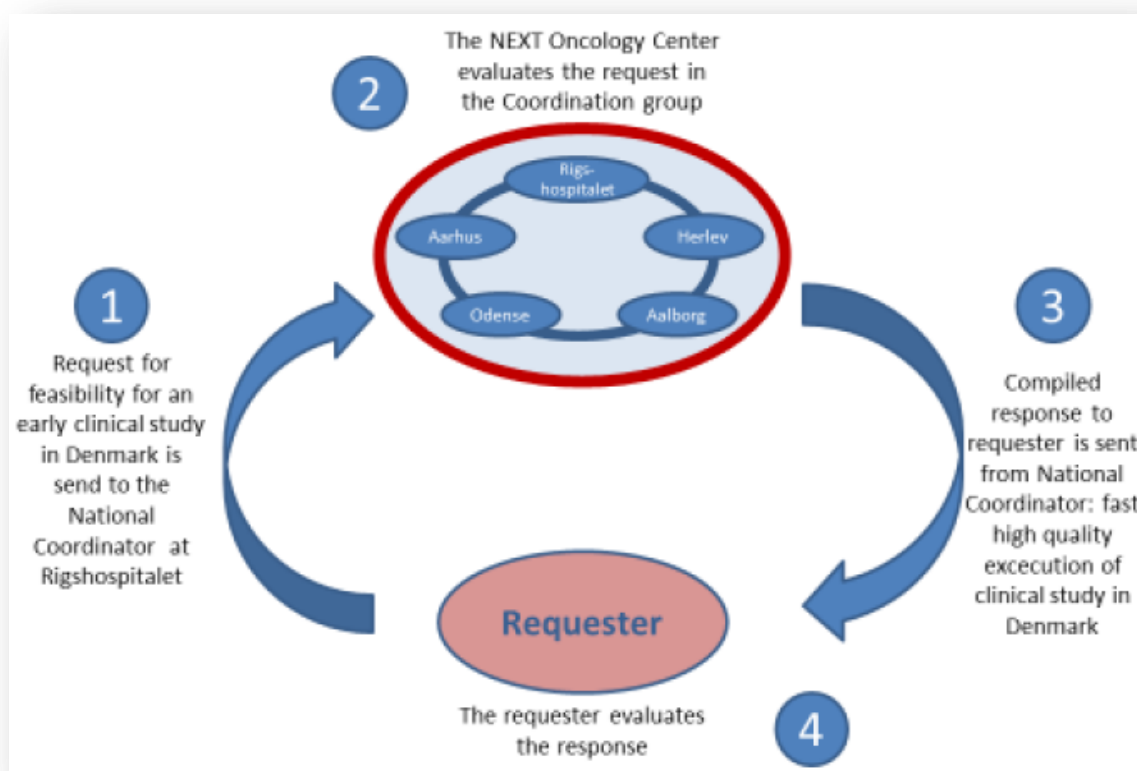
Samtidig er der forskellige translationer på spil i denne i forstærkede relation. Lassen er gennem hospitalsledelsen på Rigshospitalet ansat fuldtid til at beskæftige sig med forskning og eksperimentel behandling, altså fase-1- og -2-forsøg, og har oplyst sine primære motivationskilder som værende at hjælpe patienter og lave ny forskning (Lassen, Rigshospitalet, 2015). Omvendt er regionskontorerne og de videnskabelige komitéer styret af politikere, og har som effekt af den nye forstærkede relation blot fået mere arbejde. De får oven i købet at vide, at de skal smide hvad de ellers har i hænderne for at se på lige præcis dét, Lassen sender. Som aktørerne er situeret i dag, har Lassen og Rigshospitalet ingen direkte og officiel eller juridisk bestemmelsesret over eksempelvis regionens jurister eller de videnskabelige komitéer. Som effekt af denne distribuering af handlekraft bruges få materielle aktanter som aftaleteksten mellem NEXT-parterne, den officielle ansøgning, som hjemmel og påmindelse om, at myndighederne også har sagt ja til dette nye netværk. Om dette er tilstrækkeligt til at holde netværket stabilt, eller om penge og antal hænder bliver et problem i en nær fremtid, er umuligt for nærværende speciale at svare på, men problematiseringen findes i høj grad relevant. Dette fordi relationen er lig med én type innovation i NEXT, en påstået nødvendig form for succesens qua NEXT-parternes devise ovenfor, men som baserer sig på kun meget få relationer og aktanter i netværket i dag.

En sidste interessant distribuering af handlekraft i NEXT mellem virksomheder, hospitaler og myndigheder ses, når parterne tæller sejre – altså antal kliniske forsøg i onkologi og dermatologi i Danmark (INNO+ 2013). Det viser sig nemlig, at *alle* fase-1-forsøg inden for onkologi eller dermatologi noteret som NEXT-forsøg. Samtlige fase-1-forsøg inden for onkologi og dermatologi i Danmark er således siden projektstarten 1. november 2014 blevet noteret som NEXT-forsøg og dermed som resultat af NEXT. Udover at bekræfte udtrykket, at

'succes har mange fædre', så viser denne tællemetode også, at ikke alt nyt, måske er lige nyt. Netværket muliggør således en særdeles effektiv måde at måle succes på. Dette kan måske anskues som et lykkeligt resultat af en stærk translationsproces, hvorefter alle parter nu kun har interesse i at se projektet sejre. Men i lyset af ANT's pointe om, at selv stabile netværk kræver konstant arbejde at opretholde, så kan innovationen også anskues som værende performet som noget gammelt og allerede eksisterende: De forsøg, der nu engang alligevel ville være kommet til Danmark, bliver nu også talt op som NEXT-sejre. Dette relaterer sig til en senere pointe om, at GNS-sektionen på Rigshospitalet på trods af at være fremført som en central del af det klassisk videnskabelige i NEXT, ikke ved hvad NEXT er. Innovation synes således ikke altid at indebære noget nyt i praksis.

5.3.2.2 Hospital til hospital

Det næste aspekt fra processen Lassen berettede ovenfor bliver hospital til hospital-organiseringen.

Figur 5 (NEXT-ansøgning 2014 Bilag 1: 4)

Ovenstående figur fra NEXT's eget ansøgningsmateriale viser det forsimplede forløb fra en virksomhed ("Requester") kontakter nogen med forslag om et fase-1-forsøg, og til de får svar tilbage. Vi fokuserer altså særligt på trin nr. 2 samt også den efterfølgende proces, hvori det forudsættes at forsøget godkendes og dermed skal sendes forbi de regionale videnskabskomitéer.

Innovation bliver her i praksis til en ny måde at kommunikere og interagere med naboregioner og universitetshospitaler rundt om i landet – relationer styrkes og formaliseres her, da de også i en vis udstrækning eksisterede før: "Før da man spurgte hvor mange patienter vi havde igennem på ét år med en særlig mutation, der kunne man ligesom kigge i litteraturen eller vurdere lidt på må og få, men nu kan vi præcist se hvor mange og hvem. Så det er det vi tænkte, det er innovation." (Lassen, Rigshospitalet, 2015). Dette gennem en ny database, som bliver endnu en aktant, der udtrykker innovation som et øget og tættere samarbejde. At centralt registrere og indtaste forsøg og patienter i ét samlet nationalt system, bliver altså del af den innovative løsning til over 100 mio. kr., som skal give flere fase-1-forsøg i Danmark. En ansat på et universitetshospital, som taster forsøg ind, kan nu siges at bidrage med innovation i NEXT.

I det nye NEXT-netværk er relationerne ændret, styrket og aftaledokumenter bidrager som materielle aktanter til at opretholde denne ændring. Følger vi innovation som organisering og proces i NEXT (og altså gemmer det teknisk-videnskabelige til afsnit 5.3.3), ser vi endnu et eksempel på, hvordan en succesful translation resulterende i et (i øjeblikket) stabilt netværk kan distribuere enorm styrke i eksempelvis simple materielle aktanter som dokumenter og aftaletekster. Dette er måske mindre overraskende, når man tænker på, at vi lever i et retssamfund. Hvad der er mere interessant bliver hvilke projektinterne dynamikker denne ændring åbner op for. For hvis hospital til hospital-organiseringen bare handler om at arbejde tættere sammen om at referere patienter videre og vide, hvilke forsøg der kører hvor, og dele 'kagen' retfærdigt, så gjorde man det vel allerede.

Innovation som proces og organisering resulterer, som vi allerede har set og vil se mere af i det følgende, i ændrede opfattelser aktører imellem, giver særlige udfordringer, men giver iflg. aktørerne på hospitalerne også mulighed for ligefrem at redde menneskeliv, da man nu har distribueret overvågning og overblik ind i en database, som hele tiden til gengæld skal

fyldes med data fra alle landets universitetshospitaler (Lassen, Rigshospitalet, 2015; Hasenkam, AUH, 2015).

At hospitalerne nu samarbejder tættere og har et mere præcist overblik over forsøg og patienter i en database, samt hermed hurtigere kan give samlet svar til Lassen på Rigshospitalet om realiserbarheden i en fase-1-forespørgsel fra en virksomhed, kan også åbne op for nye udfordringer. Førhen har der, som Michael Hasenkam fra Århus Universitetshospital udtrykker det, altid været en vis konkurrence imellem de danske universitetshospitaler (Hasenkam, AUH, 2015), og en iver efter at vise man er hinanden overlegen – en for det meste positiv intern konkurrence om at være bedst. Men denne type relationer, eller mangel på samme, har også muliggjort en mere lukket proces. Fokus har været på region før nation. På hospitalet før hospitaler. Der har altså eksisteret en stopklods for den videndeling, som vi vurderer nu bliver central for, at NEXT lykkes. Alle hospitalsparter skal til enhver tid vide præcis hvilke fase-1-forsøg og hvilke cancerpatienter med hvilke biomarkører og typer cancer, de har. De skal nu være indstillede på at handle i overensstemmelse med, hvad der giver den bedste chance for, at fase-1-forsøget bliver lagt i Danmark og ikke andre steder, i stedet for at tænke på at få mest mulig aktivitet og fokus på eget område (Hasenkam, AUH, 2015). Denne ændrede relation er med til at øge opmærksomheden for parterne på den geografiske fordeling af aktivitet og økonomiske midler. For skal NEXT nationalt forankres og ikke resultere i en "Københavnklub" (ibid.), så kræver det aktivt arbejde at opretholde det ellers stabile netværk der pt. hersker om NEXT. Øget koordination og samarbejde kan således føre til en skævvridning af logikken "what's in it for me?", som hver part altid skal kunne se, for at opretholde en succesfuld translation og dermed et stabilt netværk. Vi ser altså mulige sprækker i et eksternt præsenteret tætforbundet netværk. Med NEXT's korte levetid er det endnu ikke empirisk muligt at kvalificere, hvornår hospitalerne tænker det ene versus det andet, altså i hvilke tilfælde Århus Universitetshospital mener at have samme faciliteter som Rigshospitalet og derfor, 'alt andet lige', godt kunne huse et fase-1-forsøg, og effekterne af en sådan kontrovers. Det forbliver dog en vigtig pointe for projektlederne og praktikerne involveret i NEXT at have blik for fremadrettet.

Vi ser en problematik omkring geografisk spredt aktivitet i NEXT, der kan ses som en spænding på et spektrum fra regional til national forankring. Alle forskere og læger på universitetshospitaler støtter op om, at Danmark får flest mulige fase-1-forsøg, fordi det tilbyder ny forskning, økonomiske midler og mulighed for at hjælpe (på onkologiområdet) dødssyge patienter. Men hvis organiseringen og de nye interne processer blot fører til en massiv henvisning til Rigshospitalet, så kan Vestdanmark begynde at tvivle på effekterne af NEXT-projektet. Eksterne faktorer for NEXT-projektet, så som Århus og Aalborgs nylige satsning på selv at kunne foretage genomanalyser inhouse, vil hjælpe på denne problematik, men er ikke noget man internt i NEXT kan styre eller søge finansiering til. Hasenkam gør også opmærksom på, at Århus Universitetshospital f.eks. allerede har en strålekanon, som skulle være en af de bedste på kloden (Hasenkam, AUH, 2015), hvilket fører til en vis forventning om, at der også vil ske større aktivitet i Århus. Det vil kræve, at Lassens gunstige aftaler, som ovenfor citeret, med myndighederne også kan overføres og tilpasses Region Midtjylland. NEXT kan således i sin performance af innovation, som at forene, simplificere og effektivisere image og fase-1-processer, skabe endnu mere konkurrence imellem regioner og universitetshospitaler både ift. at have de nyeste, bedste faciliteter, men også ift. at have de bedste individuelle aftaler med regionskontorerne. De kommende år vil vise om NEXT formår at overføre relationer imellem visse aktører til andre aktører, og tilpasse dem i en grad, så de fungerer for andet end onkologi (en proces, som er et studie værd i sig selv).

En sidste afgørende projektdynamik afsløres, når vi følger aktanten innovation som organisering og proces, da Lassen uddyber endnu en måde hvorpå tidsfaktoren i hele NEXT-processen er afgørende også for lægerne og forskerne på universitetshospitalerne:

"Hvis [...] det i de første to måneder kun er os [Rigshospitalet, red.], der får alle patienterne, så er det sådan, at når det hele skal præsenteres i videnskabelige artikler og journals, så er det os der får lov at stå som afsender, fordi vi har rekrutteret flest patienter. Så stikker vi næsen frem og bliver lagt mærke til. Så det er en investering, der skal gøre, at vi hele tiden gør Danmark til et foretrukket land. Vi skal være hurtige, så vi vælger at gå rigtigt meget ind i det. Og vi er de hurtigste." (Lassen, Rigshospitalet 2015).

Dette tidsaspekt ses både på internationalt niveau, dvs. mod andre nationer, men også på nationalt niveau, dvs. imellem regionerne og universitetshospitalerne. At processen fra første virksomhedshenvendelse og til et igangsat fase-1-projekt bliver fremskyndet, bliver indirekte en fordel for læger og forskere som Lassen. Det hjælper nemlig med at tiltrække virksomhederne, som tjener millioner af kroner på bare én dag hurtigere proces, og kun derfor får universitetshospitalerne flere forsøg, hvilket for dem er lig med flere midler og forskning, og mulighed for at hjælpe patienter.

Men vender vi blikket mod forskningspraksis, herunder citationer i videnskabelige artikler og hvem der står som hovedforfatter, bliver tidsaspektet pludselig også direkte relevant for forskerne på Rigshospitalet. Lassen kan se en lokal gevinst ved at fremskynde processen, fordi det grundet praksis i andre netværk medvirker, at Lassen og Rigshospitalet kan stå som hovedforfatter på de videnskabelige artikler, som fase-1-forsøg kan producere. Denne effekt bliver selvsagt vurderet meget positivt, og gør netop også reklame for Rigshospitalet og Danmark som en førende nation videnskabeligt – hvilket sammen med tid jo er de vigtigste parametre for virksomheder når de placerer fase-1-forsøg, jf. tidligere.

Regionalt i Danmark kan selv samme effekt også producere vanskeligheder i de kræfter og praksisser, som holder netværket NEXT sammen. For når innovation bliver til organisering og proces, resulterer det bl.a. i, at Århus og Aalborg sender henviser flere patienter til Rigshospitalets onkologiafdeling end før (Hasenkam, AUH, 2015). Dette kan medvirke til, at disse parter ikke ser en direkte gavnlig effekt af NEXT i deres daglige arbejde på længere sigt. Rigshospitalet bliver derimod styrket betragteligt. Satser man kun på styrkepositioner enkelte geografiske steder, med et såkaldt "pilotcenter", kan samarbejdet risikere at fjerne aktivitet fra yderpunkterne. Dette stiller store krav til en fordeling af forsøg og aktiviteter, som naturligvis først og fremmest tilrettelægges efter klinisk og forskningsmæssig excellence, men som samtidig skal formå at tage højde for geografisk placering, såfremt faciliteterne (som det hænder) er lige gode. Omtale i form af citationer i tidsskrifter og forfatterkredit på videnskabelige publiceringer er således en vigtig materiel aktant at tage højde for i de interne arbejdsprocesser ude på hospitalerne i NEXT.

Til effektivisering hører typisk standardisering (Taylor 1911). Det er også tilfældet i NEXT, når vi kommer til tidspunktet, hvor forsøgsansøgningen skal godkendes af

Videnskabskomitéen og Sundhedsstyrelsen. Tid er som allerede nævnt en kritisk faktor her, og den materielle aktant i form af forsøgsansøgningen inkl. protokollat, arbejder NEXT-parterne pt. på at rekonfigurere og standardisere. Den testes på en bred kam af lægemiddelvirksomheder, universitetshospitaler, Sundhedsstyrelsen og Videnskabskomitéerne, så alle er enige om indholdet. Indtil arbejdet med standardisering er færdiggjort, har Rigshospitalet en unik effektiv løsning, hvor de aktivt tilbyder at være medskribenter og hjælpe virksomheden med formuleringer og passager, som Rigshospitalet har lært fungerer hos regionen og Sundhedsstyrelsen. Dette fortæller bl.a., hvordan der i denne del af innovation som proces og organisering ikke er mange og stærke relationer, men derimod få og meget centrale materielle aktanter, som får stor betydning for kendelserne.

Sundhedsstyrelsen og Videnskabskomitéen fra Region Hovedstaden kommer ikke på besøg hver gang Lassen får et nyt fase-1-forsøg gjort klar. De er fysisk adskilt og kommunikerer primært via telefon, e-mail og kontrakter/ansøgninger. Derfor får sproglige formuleringer og særlige sætninger i forsøgsansøgningen stor betydning, da disse ender med at være det eneste og mest konkrete vidnesbyrd om legitimiteten, etikken og den forskningsmæssige kvalitet i forsøget (Lassen, Rigshospitalet, 2015). Dette er således også en strategisk indsigt til praktikerne i virksomhederne, som med fordel kan arbejde tæt sammen med universitetshospitalerne om også udformningen af ansøgnings- og kontraktmateriale, og i denne proces også muligvis reducere deres "CRO fee" (contract research organization) – en regning betalt af virksomheden til et eksternt konsulentfirma, som specifikt hjælper med papirarbejdet ifm. opstart af et fase-1-forsøg.

Indtil nu har vi set, hvordan innovation i NEXT kan blive til marketing og branding i form af én indgang samt hvordan NEXT bliver til en række forskellige processer mellem forskellige aktører og påvirker intern organisering i arbejdet omkring fase-1-forsøg. Hele bevægelsen kan overordnet anskues som effektivisering af det offentlige i form af bl.a. Sundhedsstyrelsen, Videnskabskomitéerne og regionerne, som i højere grad end tidligere skal tilpasse sig det private markedes krav og forestillinger. De skal nu blot arbejde hurtigere og mere effektivt for at tilgodese virksomhedsforespørgsler på forsøg, så der andre steder i netværket NEXT kan genereres forskning, penge og behandlinger. Løsningen og budet på innovation som organisering og processer kan altså i sig selv rejse økonomiske problemstillinger om prioritering, bemanning og tilfredsstillende auditering – sidstnævnte i lyset af, at de få stærke

materielle aktanter som ansøgningskontrakterne bliver medforfattet af sygehusene, som 'ved, hvad der virker'. Løsninger kan således også producere egne problemer.

5.3.3 Innovation som materialitet og 'klassisk videnskab'

Dette afsnit vil beskæftige sig med den tredje form, som innovation i NEXT har taget i vores undersøgelser. Eller rettere: Som innovation er blevet givet og i praksis har udspillet sig i et aktør-netværk kaldet NEXT. Dette afsnit refererer således til den 'anden kasse', som den interne projektleder Andersen i samarbejde med CEO Poul Andersson tegnede (Bioneer 2014). Innovation bliver her til pilotcentre, videnskabelig praksis, personalized/precision medicine, patientprofiler, avanceret statistik, biopsier, blodprøver, RNA og DNA. Innovation bliver ikke til 'klassisk lægemiddelindustri-innovation', altså udvikling af et færdigt lægemiddel, men bliver dog noget "konkret" og "klassisk videnskabeligt", som vi gennem empirien i denne underanalyse vil uddybe (ibid.). Personalized eller precision medicine dækker bl.a. over, at patienterne skal give samtykke til at få foretaget en genom-analyse, og at deres tal må medvirke i yderligere forskning (bioinformatik). På baggrund af blod- eller tumorprøver får forskerne detaljerede billeder af patientens/tumorens gener, og kan specifikt lokalisere 'motoren' i kræften, og derefter forsøge at finde lægemidler, som specifikt påvirker denne 'motor' – eksempelvis en særlig genmutation.

Vi har fulgt denne afskygning af innovation helt ned til de store maskiner, som analyserer blod- og vævsprøver, og de computerprogrammer, som viser patologerne og biokemikerne, hvad der præcist driver kræfttumoren, og dermed hvilken eventuel prøvebehandling (fase-1-forsøg), der kunne være relevant for patienten¹³. Først underbygges, at vi igennem empirien ser innovation forstået som noget konkret og 'klassisk videnskabeligt', dernæst vil forløbet med patienter og prøver samt pilotcentre blive analyseret.

I Gyldendals Encyklopædi ('Den Store Danske') beskrives innovation således: "Udvikling af en ny idé og dens realisering i praksis. Der kan fx være tale om nye produkters introduktion på markedet, indførelse af nye tekniske løsninger [...]" (Gyldendal 2015). Alle respondenter samt Innovationsstrategien og INNO+-kataloget bekræfter, at innovation grundlæggende er noget nyt.

¹³ Som tidligere forklaret fokuseres her på onkologi-delen af NEXT, da kun denne er fuldt operationel i skrivende stund i modsætning til dermatologi og større statistiske databaser (bioinformatik).

Mere centralt er det, at regeringens Innovationsstrategi, "Danmark – Løsningernes land" (2012), samt det færdige INNO+-katalog (2013) også i vid udstrækning betragter innovation som noget materielt og konkret, selvom mange andre forståelser af fænomenet også træder frem (som behandlet i foregående underanalyser):

"De store investeringer i viden og uddannelse skal i højere grad end i dag omsættes til konkrete løsninger og produkter og dermed vækst og job i virksomhederne. [...] skal] levere konkrete resultater, som erhvervslivet kan skabe vækst og beskæftigelse på grundlag af." (INNO+ 2013: 5).

"Innovation er viden og ideer, der omsættes til produkter [...], der skaber forretningsmæssig og samfundsmæssig værdi" (Danmark – Løsningernes Land 2012: 4).

Disse kilder indeholder også eksempler på andre måder at forstå innovation, men det er iøjnefaldende, at det veldefinerede, materielle produkt igen og igen refereres til, igennem hvad der tilsyneladende er store komplekse samfundsudfordringer, som ikke umiddelbart synes løselige af én ting. Denne tendens til, at innovation (også) skal være en ting gennemsyrrer hele INNO+-kataloget (2013). Gennemgås det fulde katalog får man indtryk af, at de 21 projekter (hvoraf kun meget få pt. er aktive eller er ansøgt til) alle på én gang tager kampen op mod store, komplekse problemer, men alligevel alle får lavet 'en ting' i processen. Innovation som noget konkret og 'klassisk videnskabeligt' er også udtryk for en instrumentalisering af forskningen. Forskning skal blive til noget, det skal føre til noget. Værdi bliver til en ting, noget der kan måles, ses, føles. Dette er en pointe vi vender tilbage til senere i dette afsnit. Eksemplerne som underbygger denne tese er mange, og her er derfor blot to, det første tilfældigt udvalgt fra et andet område end sundhed:

"Udfordringen er at bringe Cost of Energy (CoE) ned for offshore-vind, hvilket kalder på nye løsninger i størrelse XXXL. Udfordringen forstærkes af, at der mangler sammenhæng og organisering omkring de rammer, som skal sikre, at målsætningen omkring CoE kan nås. [...] behov for uddannelse [...] hele værdikæden skal involveres." (INNO+ 2013: 93-94). Denne komplekse udfordring

forvandles få sætninger senere til: "En mulig vej for billigere offshore-vindkraft er at benytte større vindmøller." (INNO+ 2013: 93).

Det er påfaldende så hurtigt fokus flyttes fra store vindmøller til værdikædesamarbejde, produktionsmetoder, efteruddannelse, etc. lige så snart man dykker ned i den dybere beskrivelse af dette partnerskab (INNO+ 2013). Men alligevel bliver 'tingen', XXXL vindmøller, konstant refereret til.

Det næste eksempel er fra samme branche som NEXT, sundhed: "Udgifterne til sundhedssektoren er stigende og skaber behov for en mere effektiv drift af hospitalerne, uden at kvalitet og sikkerhed i behandlingen kompromitteres" (INNO+ 2013: 56). Denne garanteret uhyrligt komplekse ledelsesmæssige, organisatoriske og praktiske udfordring kan blive til et spørgsmål om sporingsteknologi¹⁴: "Det effektive og sikre hospital skal gennem et målrettet arbejde med udvikling af sporingsteknologi [...]" (ibid.: 47).

Vores tese er, at denne omskrivning af innovation, som hurtigt kan gå fra komplekse processer til simple anordninger, er udtryk for en anknytningsmekanisme. Et delvist eksisterende objekt kan hente styrke i netop at være løst defineret og dermed i stand til at rumme mange forskelligartede forståelser og forklaringer fra mange forskelligartede aktører (Jensen & Lauritsen 2005). Politikere skal kunne forstå, hvad de mange midler går til. Den bredere befolkning skal kunne acceptere de mange skattekrone og hurtigt kunne præsenteres hovedbudskabet i et projekt, som måske kun får 5-8 sekunders læsetid i en onlineartikel, 15 sekunder i et nyhedsindlæg el.lign. At omtale disse største nye interorganisationelle innovationspartnerskaber som "personalized medicine" (uddybet i det følgende), "XXXL vindmøller" eller lignende, bliver således både en måde at sælge idéen til en meget diversificeret målgruppe kendetegnet ved lavt kendskab til feltet, men bliver også en måde fænomenets delvist eksisterende karakter kommer til udtryk. Den flydende karakter af fænomenet tillader samtidige og forskelligartede forståelser i én. Dette er ikke blot på et sprogligt eller symbolsk niveau, men på et reelt materielt niveau, også – hvilket denne tredje delanalyse samlet set viser, og derfor også yderligere underbygger i det følgende.

¹⁴ GPS- og mobilløsninger, der f.eks. kan lokalisere en dement patient, som er vandret ud af plejehjemmet og ind i en skov.

5.3.3.1 Hvis de vil have en ting, får de en ting

Et yderligere aspekt af at forstå innovation som noget konkret og materielt, i stil med et produkt (lægemiddel), kom på interessant vis til syne gennem flere af vores interview. Særligt under interview med den interne projektleder Britta Andersen og CEO Poul Andersson, begge fra Bioneer, blev der gjort meget ud af at differentiere mellem forskellige typer innovation, herunder også ved hjælp af diagrammer, cirkler og kasser på tavle (Bioneer 2014).

Uden selv at definere innovation a priori spørger vi, hvad innovation er i NEXT, set fra Bioneers synsvinkel som partner, men også som projektintern projektleder. Svaret er tydeligvis ikke simpelt; der må tegnes. Udgangspunktet for at svare på dette på overfladen simple spørgsmål, bliver for Bioneer at se på, hvordan innovation synes at træde frem i INNO+:

"Men hvis du ser på fondens opslag, så skriver de: 'Vores penge skal bruges til', og så står der nogle ting om innovation. Og de ting, de passer kun til højre kasse [Bioneers tegning: konkret og 'klassisk videnskabelig' innovation], fuldstændig krystalklart: 'Teknologiudvikling, forskning, forskningsbaseret teknologiudvikling'." (Bioneer 2014).

Heri ses først og fremmest, hvor meget magt et politisk initieret dokument som INNO+ kan have i praksis. Denne aktør bliver en aktant, og var netop også tænkt således i tilblivelsen, der beror på en stor forhandlingsproces med industrien som gennemgået i delanalyse 2. Et netværk blev skabt ved at smelte relationer sammen i et dokument, der nu får afgørende betydning for, hvad innovation kan være. Ydermere kan Bioneers tolkning, set her som 'NEXTs tolkning', siges at være en tolkning af resultaterne af den forhandling, som flere af parterne indirekte eller direkte selv var en del af til at starte med. Det er et eksempel på, hvordan aftaleteksten for NEXT performer i netværket NEXT efter de mest eksplicite forhandlinger er afsluttet. Dette på en måde, hvor innovation stadig har visse fællestræk med den oprindelige (og problematiske) forståelse af innovation som et færdigudviklet lægemiddel, da det her bliver til forskningsbaseret teknologiudvikling – hvilket jo ikke er "én indgang" eller "organisering og proces" (men samtidig sagtens kan være det i andre sammenhænge, og som tidligere vist).

Vi ser flere aspekter af Innovationsstrategien (2012) og INNO+ (2013), som harmonerer med et tingsligt syn på innovation. Eksempelvis er noget materielt, konkret lettere at måle på end f.eks. organisering, ledelse, proces og praksis. Dette bliver en fordel for politikere, der hurtigt vil se en effekt af store satsninger (måske inden næste valg) og kan vise vælgere og borgere, at store offentlige investeringer rent faktisk bliver til noget (Hasenkam, AUH, 2015). Det er langt lettere at vise et produkt, en dims, end en ny organisering eller proces til lægmænd. Denne pointe kommer gennem Callons (1999) begreb om interessement device (også brugt i translationsanalysen). En konkret opfindelse eller konstruktion kan bruges til at interessere eksterne interessenter, som f.eks. den bredere vælgerskare. Det bliver en let måde at præsentere handlekraft på, og kan henvises til som en millioninvestering, der har resulteret i f.eks. 'personalized medicine' eller 'pilotcentre'. Man kan dermed lettere skabe de relationer, der skal til, for at få det pågældende samfundspartnerskab til at fremstå som en succes ved eksempelvis at påberåbe sig eksporttal, salgstal, pris per enhed, projekterede besparelser, etc. Dette er ikke simple målenheder, men dog relativt fasttømrede i en sådan grad, at de relativt let kan dokumenteres. Og en succes, det skal det uden tvivl være – der er hundredevis af millioner af skattekrone på spil for de to nye ministre på området, tidl. Morten Østergaard og nu Sofie Carsten Nielsen.

Når innovation bliver fremelsket som løsningen på Danmarks økonomiske krise, som dermed kan blive nøglen til en fortsat stærk velfærdsstat, er der meget på spil (Danmark – Løsningernes land 2012; INNO+ 2013). Afslutningsvis er der også i både innovationsstrategien og INNO+, som det allerede er vist tidligere, mange eksempler på, at når de store nye samfundspartnerskaber skal præsenteres, så fokuseres der først og fremmest på det tingslige og konkrete i det givne projekt (ibid.).

"Det der så kan køre herinde imellem klinikkerne og på de enkelte klinikker er innovationsdelen, som vi ser den. Det som fonden efterspørger som innovation, det sker jo ved, at noget på teknologiudvikling og på det videnskabelige niveau sker [...]. Så det innovative er, at alle patienter som bliver behandlet ved denne eksperimentelle kræftbehandling får foretaget en gen-analyse, og den skal man så lave dataanalyse af. Så får man lavet noget statistik på de mange cases og så kan vi ende i noget personalized medicine." (Bioneer 2014).

NEXT-parterne føler sig tvunget til at inkorporere 'klassisk' innovation i NEXT. Dette skaber innovation i to cirkler på en tavle (Bioneer 2014) – i vores tilfælde portrætteret i to sideliggende cirkler over et større diagram – hvor "Den videnskabelige innovation ligger til højre" (ibid.). Her mener parterne i NEXT at identificere klassisk innovation i tråd med forskning og teknologiudvikling i kraft af bioinformatik og genom-analyse data, som fører til personalized medicine, altså skræddersyet behandlinger på individniveau, samlet i såkaldte pilotcentre. Det ses her, hvordan aktører er aktive medskabere af eget netværk, som danner relationer mellem aktører og dermed ændrer hvad de er gennem translation.

Det 'klassisk innovative', som defineret af NEXT-parterne Bioneer og LEO Pharma, foregår efter en eksperimentel behandling af en kræftpatient på Rigshospitalet, når en databehandler efter at have modtaget en blodprøve og kørt den igennem mindst 4 analysemaskiner, laver avanceret statistik på genom-analyserne ift. specifikke sygdomme og behandlingsformer. Vi har fået interview samt en guidet rundvisning med mulighed for billeder i innovationens maskinrum på Rigshospitalets afdeling for Genomisk Medicin i Next Generation Sequencing (NGS) sektionen. Vi har talt med leder af NGS, Ph.D., Biokemiker Lars Jønsson samt molekylærbiolog Christina Westmose Yde, som anvender avanceret software til behandling af prøverne (Rigshospitalet, NGS, 2015). Dette har gjort os i stand til at vise og pege på den "klassisk videnskabelige" "højre kasse" med materiel innovation, nemlig personalized medicine.

Skabelsen af innovation som noget materielt, konkret og 'klassisk videnskabeligt' opstod på baggrund af Lifs og medlemsvirksomhedernes forhandlinger med UFM, samt den færdige INNO+-tekst. NEXT-parterne skaber aktivt noget materielt og klassisk videnskabeligt som reaktion på en forhandlingsproces og en efterspørgsel, de ser, her udtrykt ved styregruppeformanden i NEXT:

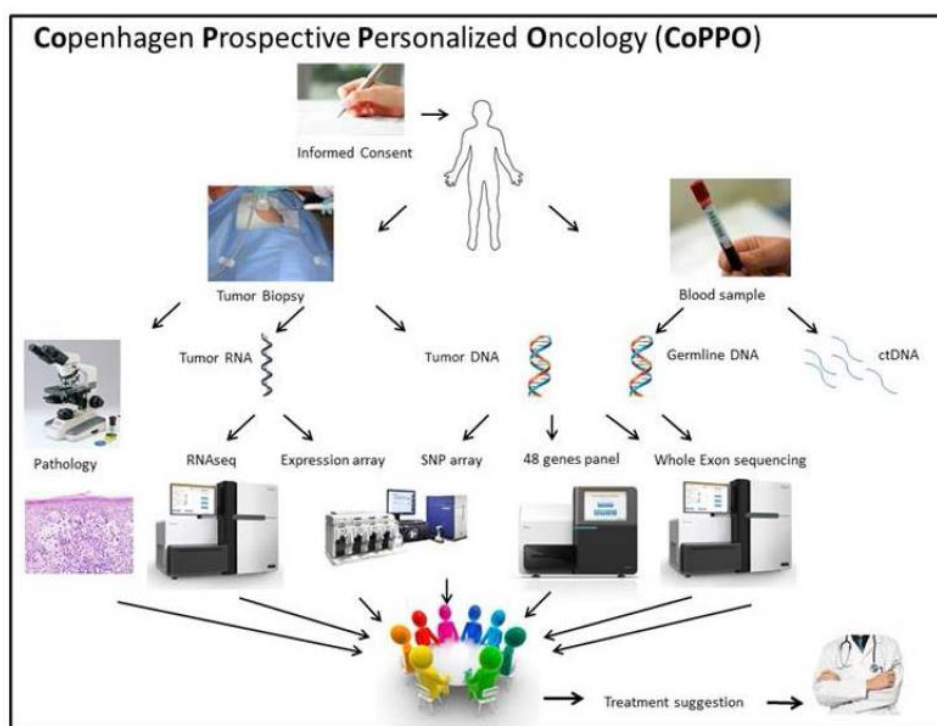
"De [UFM/FI] ville bl.a. gerne have det meget mere konkret, og bragte projektet om Månegrisen¹⁵ op som eksempel. Det er bl.a. derfor vi arbejdede videre med

¹⁵ Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri - NaturErhvervstyrelsen:

konceptet om pilotcentre. Det skulle være noget man kunne se, noget man kunne føle, noget som f.eks. ministeren kunne komme og klippe en snor over til og indvie. Det skulle være noget håndgribeligt.” (Petersen, LEO Pharma, 2015).

5.3.3.2 Personalized medicine og pilotcentre

Tager vi vores teoretiske udgangspunkt, ANT, alvorligt, og følger vores research question, som undersøger hvad innovation bliver til, så må vi ind og se, hvad der i praksis sker, når innovation i NEXT bliver ”noget man kan se, føle og klippe en snor over til” (Petersen, LEO Pharma, 2015). Det bliver til precision/personalized medicine, som foregår i et såkaldt pilotcenter. ’Pilotcenter’ optræder første gang i forhandlingsprocessen mellem ministeriet og bl.a. Lif om INNO+-kataloget, men op til i dag har intet egentligt byggeri eller lokal centralisering på hospitalerne fundet sted – mere om dette i det følgende. På nedenstående diagram fra NEXT’s egen ansøgning til Innovationsfonden ses en skitsering af forløbet, for det vi har identificeret gennem observation, rundvisning, dokumenter og interview, som værende den materielle konkretisering af innovation i NEXT:

Figur 6 (NEXT-ansøgning 2014 Bilag 2: 8)

”Månegrisen er en fremtidsvision om, at miljøhensyn, dyrevelfærd og øget svineproduktion kan gå hånd i hånd. [...] Ny teknologi samt en Månegristald” (en modelstald, som fremviser nyeste teknologi på området og forventes færdig i 2016) (FVM, web, 2015).

Først et kort empirisk oprids af processen omkring denne type innovation i NEXT, beskrevet i ANT-termer inspireret af Latours (1993) tekst om den franske videnskabsmand Pascale:

Kort fortalt handler precision (også kaldet personalized) medicine i NEXT om at tilpasse behandlingen specifikt til den enkelte patient og den enkelte kræfttumor. Videnskabelig praksis har allerede vist, at kemo angriber cancer, men den angriber også alt muligt andet (alle levende celler, hvorfor man bl.a. taber håret). I de mere sjældne tilfælde, som patienter tilknyttet NEXT hører til, virker ingen traditionel kemo godt nok. Der er brug for en specificering, en interessering mellem en kemo, som præcist dræber den mekanisme, der driver den enkelte cancer i den enkelte patient.

Det, der driver den enkelte kræfttumor, kan være forskellige gener, proteiner, mutationer osv. Når traditionelle behandlinger er slået fejl tilbydes patienten et eksperimentelt fase-1-forsøg, som passer til deres kræfttype, som Lassen på Rigshospitalet er leder for. Herefter er det innovative, beretter Poul Andersson (Bioneer 2014), at alle patienter bliver bedt om at få foretaget en genom-analyse, hvor patienterne får taget blodprøver og/eller biopsier (vævsprøver), som NGS-enheden på Rigshospitalet analyserer. Tumoren gøres til DNA igennem et vælg af maskiner (billeder og detaljer i det følgende), som torturerer, ændrer, forstørre og udvælger de relevante 2 % af arvemassen, som tidligere videnskab har vist, er relevante. I dette niveau af gener, proteiner, DNA og RNA holder avanceret software tre billeder op mod hinanden – et almindeligt genom versus blodprøven versus tumoren, hvilket gør, at NGS-sektionen kan pege på det, som 'stikker ud'. Dette er nu lig med fremkraften i tumoren og den specifikke patients cancer.

Når de avancerede analyser er foretaget nedsættes et tværfagligt udvalg, som bedømmer patientens sygdom og vurderer hvilken specifik type behandling/fase-1-forsøg patienten skal have. Herefter søges gennem Lassen om vi i Danmark har et oplagt forsøg, som kan bruges. Er canceren blevet lig med en mutation i b-raf-genet (som i det tilfælde vi blev præsenteret), så søges efter et fase-1-forsøg, som bruger en kemoform, som er designet til specifikt at slå denne mutation ihjel. Alternativt kontaktes samarbejdshospitaler i udlandet, der kan have andre fase-1-forsøg, som patienten kan deltage i.

Ved siden af dette arbejde laves forskningsprojekter fra NGS-enheden på baggrund af disse patienter og deres kræftsygdomme, som på sigt kan føre til nye behandlingsmetoder, fokuserede lægemidler, osv. De kan eksempelvis over tid se, at patienter med X blodtype reagerer bedre på Y kemo end andre patienter. Dette statistiske dataarbejde er først ved at

blive udviklet i skrivende stund, men analysearbejdet med prøverne er fuldt ud operationelt, og har været det længe (mere om dette i det følgende).

Vores egne observationer og rundvisning på NGS-enheden bød desuden på indsigt i det på figuren usynlige sidste skridt med computere og software, hvori de billeder, som maskinerne producerer, bliver analyseret og konkluderet på.

Denne konkretisering af innovation i NEXT, som konstrueres og udspiller sig her, leder os til yderligere to overordnede analytiske indsigter, som vi vil præsentere i det følgende: a) innovation skabes og konstrueres forskelligt for parter selv i den konkrete og klassisk videnskabelige forståelse, og visse innovationsudførende NEXT-parter ved ikke, hvad NEXT er; b) Pilotcentre er ikke så konkrete og lokalt afgrænsede som navnet måske antyder, hvilket også giver anledning til mulige problemer ift. bemanning med projektpersonale.

A: I kontakten til det personale på Rigshospitalet, som af ledende NEXT-parter er blevet udpeget som de udførende aktører i innovation som klassisk videnskab, blev det hurtigt klart, at NEXT ikke havde ændret radikalt på deres arbejde, processer, organisering, eller lignende. Innovation som noget nyt blev altså svært at påpege, på trods af lovning om dette fra NEXT-parterne, inklusive projektintern projektleder Bioneer. Innovation har i alle afskygninger, inklusive denne materielle og konkrete form, været noget nyt. Men i mødet med den ledende biokemiker og molekylærbiologen kunne disse ellers centralt placerede aktører knap formulere, hvad NEXT overhovedet var:

"Interviewer: Så hvad ved I om NEXT?

Lars: Jamen det er meget let at svare på; det ved vi nemlig ikke noget om.

Christina: Ja, nej, hehe.

Interviewer: Ok, jamen det er fint, det er jo sådan set også en pointe i sig selv.

Christina: Men jo, udover at I skriver noget om det, så sagde Finn, at det ligesom er et samarbejde, hvor der bliver holdt nogle møder en gang imellem... Eller...?"

(Rigshospitalet, NGS, 2015).

Vi får altså her at gøre med endnu et aspekt af, hvordan innovation træder frem, eller netop *ikke* træder frem i netværket. Der er ingen tvivl om, at aktiviteterne i NGS på Rigshospitalet

står i relation til NEXT: Der bliver taget blod- og vævsprøver fra patienter i fase-1-forsøg, som bliver sendt til og analyseret i GNS-sektionen af bl.a. Lars og Christina, som derefter sendes retur med anbefalinger til Lassen. Men udover at problematisere det nye i innovationen, som ikke kan genfindes i GNS-sektionen, så kan ANT's fleksible teoretiske framework tillade os at se på materielle aktanter, hvilket her bliver de mest centrale aktører, og en strategisk indsigt til projektledelsen af innovation og NEXT, som et interorganisationelt innovations-projekt.

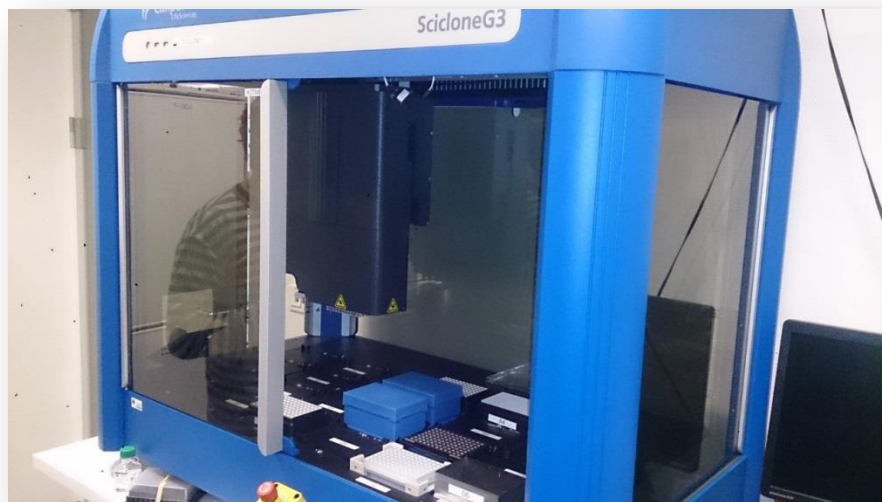
NEXT har effektivt indrullet og inkluderet en allerede eksisterende service, nemlig genom-analyse i GNS-sektionen på Rigshospitalet, til at blive til 'klassisk videnskabelig' innovation i NEXT. Innovation bliver ikke her et nyt lægemiddel, men nærmere en ny kombination af praksisser, som i forløbet ændrer, hvad cancer er. Patientens cancer og dertilhørende behandling bliver et spørgsmål om gener, proteiner, mutationer, og ikke overordnede cancertyper som lungekræft, testikelkræft, etc. En specificering finder sted, hvor personalized medicine gør forskere i stand til i praktisk forstand at zoome ind på generne via fire analysemaskiner og avanceret computersoftware, hvilket af forskerne og lægerne menes at lede til en mere præcis forståelse af sygdommen, som kan give en mere præcis og dermed vellykket behandling.

Visse NEXT-udførende aktører ved ikke, hvad NEXT er. For GNS-sektionen er NEXT således næsten ikke-eksisterende, mens den for andre NEXT-parter består i de fem delprocesser vi har set i praksis på Rigshospitalet:

Billede 1 (GNS-sektionen, Rigshospitalet, observation).

Her starter prøverne med at blive klargjort og gjort ensartet, så de kan blive fotograferet. Prøverne registreres af sekretærer.

Billede 2 (ibid.).

Array- og NGS-arbejdet starter her med Sciclone G3-maskinen, som håndterer flydende prøver af enhver art. Den klargør prøver til sekventering ved at adskille unødvendige stoffer, som tidligere videnskabeligt arbejde har fortalt ikke er af betydning.

Billede 3 (ibid.).

Maskiner forstærker prøven, således at der kan tages billeder på gen-niveau.

Billede 4 (ibid.).

Her foretages eksom- og RNAsekventering, som afbilleder og sekventerer 2 % af genomet, vores arvemasse, hvilket producerer store mængder data på ca. 1 terabyte pr. prøve. Canceren er nu blevet til software-læsbar data: Billedfiler.

Billede 5 (ibid.).

Lokal server, som måtte anskaffes, da en almindelig internetbaseret løsning til ekstern server ikke var hurtig og stor nok. Her lagres rådata, som hurtigt bliver komprimeret ned i en form, så det færdige datasæt (billedfiler) fylder ca. 20 GB.

Billede 6 (ibid.).

Til slut kommer den 20 GB store datafil ind i software på en computer, som vha. filtre for det almindelige menneskelige genom samt patientens blod kan finde ud af, hvor der er en forskel, svarende til det problem, som canceren repræsenterer på det molekylære niveau. Vi er her vidne til en videnskabelig proces, som vha. inscription devices (Latour & Woolgar i Law 2004; Latour 1987) tilsyneladende formår at gøre en cancersygdom til en billedfil på en computer, som bliver til en tekst (en rapport), der peger på en given løsning, som nogle gange kan findes i testmedicin i fase-1-forsøg. Inscription devices er “[...] any item of apparatus or particular configuration of such items which can transform a material substance into a figure or a diagram which is directly usable by one of the members of the office space.” (Latour og Woolgar i Law 2004: 20). Hver af de ovenstående maskiner er netop led i en handlekraftig og omkostningsfuld kæde, der transformerer cancer til blod- og vævsprøver til diagrammer på en computer til en rapport til lægerne. De gemmer effektivt hele processen, som glemmes, til fordel for den simple, men kraftfulde, konklusion, at canceren drives af eksempelvis b-raf-genet i en mutation, som kemoen dermed specifikt skal ramme. Disse inscription devices skaber aktivt innovation som personalized medicine, og uden disse eksisterede denne type innovation simpelthen ikke. Innovation bliver her ’klassisk videnskabeligt’.

Intet i denne proces er nyt for de ansatte i GNS-sektionen, men sat i relation til NEXT og fase-1-enheden repræsenterer det alligevel innovation for alle parter inklusive UFM og

Innovationsfonden. Dette er således endnu et eksempel på, at innovation bliver til noget forskelligt i praksis for forskellige aktører.

Her kan vi, ved hjælp af en måske kreativ brug af black box-begrebet fra ANT i mødet med vores empiri, hævde, at innovation som precision medicine for de fleste styregruppe-medlemmer, Innovationsfonden og ministeriet, bliver en form for black box. Det synes vedtaget, at man via genom-analyser kan målrette medicin mod det sygdomsmæssige problem, som ovenfor beskrevet. Dette omtales i meget generelle og upræcise vendinger af vores respondenter og i dokumenter tidligere gennemgået, og tillader på denne måde illusionen om, at samme proces også kan fungere på eksempelvis dermatologi-området. Spørgeres der i dybden, siger styregruppeformand Thomas Kongstad Petersen, at der på i dermatologi snarere er tale om patientrekruttering og -database samt visse 'sygdomsprofiler', der kan udvikles, men ikke decideret precision medicine. Dette siger noget om, at innovation som 'klassisk videnskabelig' precision medicine kan være problematisk at overføre og tilpasse andre sygdomsområder, hvilket kan blive et problem ift. det tidligere analyserede pointe om, at netop 'klassisk videnskab' var vigtigt for at leve op til INNO+-kataloget (2013) og dermed at få bevilget økonomisk støtte fra Innovationsfonden. En black box bliver ikke stillet spørgsmålstejn ved, ligesom vi har heller ikke fundet klare eksempler på, at det er en problemstilling i NEXT i skrivende stund, men ift. vores erkendelsesinteresse om at følge innovation i praksis vil det være interessant at se, hvordan eventuelle udvidelser/ekstraansøgninger præsenterer precision medicine.

Innovation bliver samlet set aktivt udlevet i nye materielle relationer imellem aktører med konstitutive konsekvenser for canceren og behandlingen til følge. Dette bliver således også en strategisk indsigt for projektledere og praktikere om, at det samme fænomen træder forskelligt frem i forskellige situationer hos forskellige aktører (Jensen 2004). For de ansatte i NGS-sektionen bliver innovationen i NEXT til flere prøver, som dermed giver flere svar tilbage til lægerne, som (forventes det) kan bruge denne mere specifikke viden til at forlænge livet for eller ligefrem kurere patienterne. Men GNS-sektionen er kun relateret og associeret til NEXT i en enkelt relation, som består i en kontakt til Ulrik Lassen, som sender flere prøver end man i GNS er vant til, til analyse. Resten af NEXT eksisterer ikke for GNS.

B: De såkaldte pilotcentre, hvori den materielle og konkrete innovationsaktivitet skal finde sted (NEXT-ansøgning 2014), har i vores undersøgelser vist sig ikke at være så konkrete og veldefinerede i praksis, som de ellers præsenteres af NEXT-parter i dokumenter og på hjemmesiden (ibid.; NEXTpartnership.dk 1). Et pilotcenter er ikke nødvendigvis fysisk afgrænset fra andre dele af hospitalet. Personalet er ikke nødvendigvis købt fri til udelukkende at have at gøre med eksperimentel behandling. Vi viser, at innovation i NEXT foregår simultant og multipelt, på flere steder på én gang, og som følge af dette bliver noget forskelligt i disse situationer. At give et billede af en fysisk velafrænset størrelse kan være en måde for NEXT-parter at forsøge at sælge budskabet bedre, eller gøre innovationen i projektet lettere forståelig for en forestillet omverden.

Det er også en måde at overbevise det politiske system om, at der er noget konkret og salgbart på spil, som både kan føre til hurtig effekt og kan vises frem overfor en eventuel vælgergruppe, som Petersen er inde på i citatet med Månegris-projektet ovenfor. Den materielle og fysiske afgrænsning har dog store konstitutive konsekvenser for bl.a. bemanningen i fase-1-forsøgene, som igen relaterer sig til incitamentssystemet på hospitalerne lokalt. Forfølger vi den praksis, hvori innovation som noget materielt og konkret udspiller sig, som Latour (1996) og Jensen (2004) advokerer for, kan vi belyse, at konkretiseringen kommer forskelligt til udtryk i de to pilotcentre, onkologi og dermatologi, som NEXT baserer sig på:

Rigshospitalets fase-1-enhed, ledet af Lassen, har specifikt projektansat personale til udelukkende at beskæftige sig med fase-1-forsøg. Disse indtager en del af en enkelt etage i en af Rigshospitalets to hovedbygninger. Faste forbindelser til den regulære onkologiafdeling skal dog opretholdes, da meget af behandlingen og patienters sengetid foregår her. Relationer til afdelingen for genom-analyse, GNS, bliver ligeledes vigtig, som er situeret et tredje sted på Rigshospitalet på etagen over informationsskranken ved hovedindgangen. Disse placeringer nævnes, fordi det fortæller, hvordan NEXT-netværket i praksis er spredt ud og ikke centreret i ét fysisk center. Mindst tre forskellige lokaliteter kan alle kaldes en del af NEXT og pilotcentret for onkologi. For Lassen i opgang 5 på 7. sal, bliver innovation på én gang til telefon- og emailkorrespondancer med virksomheder, hospitaler og myndigheder om fase-1-forsøg samt tværfaglige møder om behandlinger samt genom-svar fra GNS-sektionen. For personalet på onkologiafdelingen på 1. sal bliver innovation lig med nye typer kemo, tilsendt af

virksomhederne, som skal gives til patienterne. For GNS-sektionen bliver det blot flere prøver, som også skal genom-analyseres.

De ansatte omkring Lassen, både læger/forskere og sygeplejersker samt administrativt personale, er dog ansat til udelukkende at have gøre med fase-1-behandlinger (Lassen, Rigshospitalet, 2015). Samtidig har Rigshospitalets ledelse besluttet at de økonomiske midler, som fase-1-enheden genererer, skal komme i en fælles forskningspulje, som alle forskere på Rigshospitalet kan få del i. På denne måde associeres fase-1-arbejdet til hele organisationen og kan hjælpe til, at medarbejdergrupper i f.eks. NGS-sektionen udover at hjælpe flere mennesker, også kan se økonomiske fordele for organisationen i at få flere prøver end hidtil som følge af NEXT.

På andre hospitaler end Rigshospitalet, hvor dele af onkologien eller dermatologien i NEXT finder sted, varetager det samme personale både almindelig behandling samt den eksperimentelle fase-1-behandling (ibid.). Det vil sige, at de ansatte skal bidrage til, at ventelisterne rundt om i Danmark bliver holdt under det lovmæssige maksimum samtidig med, at de er involveret i fase-1-forsøg. Dette giver i praksis de ansatte langt flere relationer at skulle balancere på daglig basis og kræver en meget specifik og opmærksom ledelse, som konstant kan tage stilling til, om det er eksperimentel eller almindelig behandling, som kræver flest ressourcer. Innovation kan i disse tilfælde, på disse konkrete hospitalsafdelinger, også blive lig med at viderestille patienter til Rigshospitalet. Derved bliver innovation i højere grad lig med organisering og proces, lokalt set, da den innovative behandling bliver at forflytte patienten til et andet hospital.

Samtidig findes eksempler på, at hospitaler samler de økonomiske midler som forsøgene genererer fra lægemiddelvirksomheder hos den enkelte forsker/læge, som er kontaktperson for, og leder af, forsøget. Dette kan skærpe hver enkelt forsker/læge på at skaffe flere forsøg, og være til stede og synlig overfor industrien, men kan også minimere den organisationelle forankring lokalt på hospitalerne og resultere i interne konflikter mellem lægerne, eller mellem personale, der både varetager eksperimentel og traditionel behandling, over hvad, der er vigtigst hvornår.

5.3.4 Delkonklusion

Innovation i NEXT bliver til tre overordnede kategorier eller typer med konstitutive konsekvenser til følge, som præsenterer projektspecifikke indsigter.

Først bliver innovation til en ekstern forestilling, et brand, et image: Én indgang. Her bliver aktanter som ét telefonnummer, én hjemmeside og én kontaktperson/leder centrale i dannelsen af, hvad der kan opfattes som en eksternt rettet substitution. Netværket NEXT vil fremstå som én samlet aktør, da dette tænkes som både en forudsætning for, men også et resultat af, at NEXT har succes med at tiltrække flere fase-1-forsøg til Danmark. NEXT skal for eksterne lægemiddelproducenter være lig med let, hurtigt og gnidningsfrit samarbejde. Tid er igen en central slags aktant. Dette stiller bl.a. store krav til NEXT-intern og -ekstern videndeling, eksempelvis med regionskontorer. Heri får den snart færdige kommunikationsstrategi en vigtig rolle og bliver en materiel aktant, som ville være interessant at følge fremadrettet.

Dernæst bliver innovation til organisering og proces. Hospitalernes arbejdsgange og relationer til myndighederne, Sundhedsstyrelsen, regionerne og Videnskabskomitéer, samt de eksterne lægemiddelvirksomheder, kommer her i fokus. Tid bliver igen en form for aktant da den i praksis gør synes at reducere myndighederne til rene godkendelsesmaskiner, som hver gang Rigshospitalet sender et forsøgsprotokollat, skal smide hvad de har i hænderne, og hurtigst muligt godkende forsøget. Vi har også set, at alle parter tilsyneladende er enige i at notere ALLE fase-1-forsøg inden for onkologi og dermatologi som NEXT-projekter, hvilket bliver en effektiv måde at opnå og vise succes eksternt.

Samarbejdet hospital-til-hospital går fra at være præget af konkurrence til også at handle om nært samarbejde, men dette samarbejde kan føre til vanskeligheder. En geografisk præget konflikt kan true stabiliteten i relationerne og dermed netværket NEXT, da et tættere samarbejde kan blive lig med en strøm af patienter overført til Rigshospitalet, som fremadrettet vil huse majoriteten af fase-1-forsøg. Dette kan efterlade andre parter én aktant fattigere, som talte for fastholdelse og udvidelse af NEXT. At et hospital kan igangsætte forsøg og tage patienter før andre gør også, at de kan udgive videnskabelige artikler først, og figurere som hovedforfatter. Derfor bliver en vis geografisk spredning endnu mere central for opretholdelsen af translationen og dermed relationerne og netværket som sådan.

Til slut bliver innovation noget materielt, produktligt og 'klassisk videnskabeligt'. Store komplekse processer bliver talt frem som én enkelt ting, et produkt, og NEXT-parterne identificerer, at det er ministeriet/styrelsen/Innovationsfonden, som efterspørger noget konkret og klassisk videnskabeligt. "Noget en minister kan klippe en snor over på". Vi så tegn på en anvendelsesorienteret forskning samt en tendens til, at store komplekse problemstillinger i det politiske system bliver til konkrete produkter.

Interview og site visit gjorde os i stand til at se og fotografere det 'klassisk videnskabelige' i én af dets mest materielle former i NEXT. Innovation bliver her intet nyt for de udførende parter, GNS-sektionen på Riget. Kun at der kommer lidt flere prøver. De ved ikke, hvad NEXT er. Inscription devices, set som et led i translationsprocesser, skaber også grænser. Politiske forhandlinger, definitionsspørgsmål og styregruppemøder resulterer tilsyneladende i en grænse mellem, hvad der ellers officielt tales om som en central del af innovation i NEXT, altså personalized medicine, som værende udenfor i praksis jf. biokemikerne i GNS-sektionens egne udtalelser. Dette viser, at innovation selv i den materielle udgave konstrueres forskelligt i forskellige mikro aktør-netværk-praksisser.

Vi har også vist, at pilotcentre ikke er så lokalt og fysisk veldefinerede og -afgrænsede, som NEXT-parterne præsenterer det. Det vil være svært at placere den snor, som en minister eventuelt skulle klippe over, da centrene er spredt over flere afdelinger på flere hospitaler. Dette viser bl.a., at bemanning bliver et muligt problem, da personale som både skal behandle almindelige patienter og samtidig deltage i eksperimentel behandling aldrig kan tilfredsstille begge forpligtelser optimalt simultant. Om personale skal købes fri til forskningsopgaver og hvordan de økonomiske midler fra disse projekter giver fordeles bliver et ledelsesmæssigt spørgsmål, som også påvirker hvordan NEXT-aktiviteter forankres i hospitalet.

Disse indsigter i innovation som noget konkret, materielt og 'klassisk videnskabeligt', giver et yderligere lag af kompleksitet, når vi som forskere skal følge fænomenet innovation udspille sig i praksis. For er innovation i NEXT virksomhedens betalte kliniske forsøg? Er det patienten, som får eksperimentel behandling på et NEXT-medfinansieret tidligt klinisk testcenter (som onkologi på Rigshospitalet)? Er det genom-analyserne og databehandlingen, som sker efterfølgende og er udført af noget helt tredje personale? Vores analyser i kombination med den teoretiske forgrening af ANT med Latours (1996) partielt eksisterende

objekt leder os til at hævde, at innovation i NEXT bliver det hele på én gang, men for forskellige aktører i en række handlende aktør-netværk-konstruktioner. Dette vil vi undersøge nærmere i det følgende kapitel 6.0, "Analytisk Diskussion", hvor konklusionerne fra delanalyserne vil blive diskuteret ift. Latours (1996) tanker om partielt eksisterende objekter. Dette som direkte effekt af vores problemformulering om at undersøge hvordan innovation rejser fra politisk vision til praksis, men også fordi vi håber at tilbyde praktikerne i NEXT et alternativt syn på projektet, herunder eventuelle ledelsesproblematikker, samt at bidrage til den akademiske forståelse af nutidens interorganisationelle innovations-samarbejder.

6.0 Analytisk Diskussion

Vi vil i dette sidste afsnit inden konklusion og perspektivering se analysernes pointer igennem Latours (1996) begreb om delvist eksisterende objekt, hvortil også Jensen (2004) og lignende teoretikere supplerer. Vi vil vise tre centrale tematikker, som udfolder, hvad analysernes pointer kan betyde for problemformuleringen – innovations mulighedsbetingelser i et offentligt-privat innovationspartnerskab.

Vores mål bliver således ikke at diskutere validitet eller generaliserbarhed, da dette allerede er berørt i afsnit 4.0. Generaliserbarheden vil vi lade være op til læser, da vi ingen illusioner har gjort os omkring vores kvalitative, praksisnære ANT-optik, som vi dog vil påstå både har givet projektspecifik viden, men også rummer potentiale til at inspirere og udfordre antagelser om innovation management og interorganisationelt innovationssamarbejde generelt.

Latour (2004) taler om relativ eksistens som udtryk for, at en entitet, her innovation, ikke længere er formet af valget mellem 'aldrig og ingen steder' og 'altid og alle steder'. Innovation bliver i praksis til et sæt flydende praksisser, som på baggrund af aktivt arbejde til stadighed udspilles og opretholdes i multiple aktør-netværk, også inde i netværket NEXT. Der er altså ikke tale om forskellige tolkninger af innovation, men nærmere forskellige performances i heterogene associationer, som bliver til multiple 'innovationer'.

Den første fordel dette giver os i det følgende, er, at vi ikke behøver skelne mellem fysiske entiteter som gener, telefoner, hjemmesider og strålekanoner som værende radikalt anderledes end en konktest skabt af læger, sygeplejersker, penge, geografisk fordeling af forsøg, styregruppens italesættelser, etc. (Latour 2004: 260).

For det andet giver det en fleksibilitet i at være åbne for den observerbare empiri, der ikke skal være sand eller falsk, men netop bliver til simultane relationer og associationer, som aktivt skaber entiteten innovation forskelligt (ibid.).

På baggrund af foregående analyse mener vi, at innovation i NEXT bliver et delvist eksisterende og multipelt objekt. Mol bygger videre på det delvist eksisterende objekt og mener, at multipliciteten ikke nødvendigvis finder sted, men ofte gør, når man observerer objektet i praksis og ikke kun analyserer repræsentationer (Law 2004: 57). Men når vi ser det

samme fænomen, innovation, blive til noget forskelligt i forskellige scenarier i NEXT, er det så udtryk for et skrøbeligt netværk, som hvis 'sandheden' kommer frem, kollapse? Nej, for i tråd med Mol (i Law 2004) finder vi nærmere, at multipliciteten i innovation, som et image, som intern organisering og processer samt som klassisk videnskab og pilotcentre, gør det muligt overhovedet at få økonomisk støtte samt bred offentlig og privat involvering til at tiltrække kliniske fase-1-forsøg til Danmark. Mol skriver, at; "Addition is a powerful way of creating singularity." (Mol i Law 2004: 61): I stedet for at blive gensidigt udelukkende former for innovation, er de blevet adderet sammen i ét projekt, som til stadighed tillader en tilsyneladende singularitet i at kunne tale om "innovationsprojektet NEXT", som (tyder det indtil videre på) er i stand til at tiltrække både penge og fase-1-forsøg. Multipel og partielt eksisterende innovation tillader mange forskellige aktører at hævde at stå sammen om det samme, og har på denne måde den konstitutive konsekvens, at NEXT overhovedet bliver muligt. Multipel innovation vil i følgende blive brugt som linse til at anskue tre tematikker opstået i de forskellige måder innovation træder frem i NEXT igennem.

6.1 Tematik: Brugerinddragelse

Anskuer vi alle tre delanalyser igennem begrebet partielt eksisterende objekt, så bliver først og fremmest policy-udvikling en form for innovation. Her ligges grundstenene til, hvad innovation kan være, set fra ministerielt og politisk hold i mødet med virksomheder og interesseorganisationer (brugerne).

Her bliver det interessant, at Haisler fra UFM pointerer, at politikerne søgte et "prioriteringsgrundlag på innovation, ligesom man havde det på strategisk forskning." (Haisler, UFM, 2014). I praksis viser det sig således, at man som brancheorganisation eller virksomhed, der har fået en invitation til at deltage i formuleringen af et såkaldt prioriteringsgrundlag, ingen forestillinger skal gøre sig om at have frie rammer. Allerede ved starten af forhandlingen involveres en række aktanter i begyndelsen på et netværk, og en translationsproces omkring, hvad innovation kan ende med at blive – hvilket igen internt i samme projekt, NEXT, kan tage forskellige former.

I praksissen omkring tilblivelsen af INNO+-kataloget, set fra politisk og ministerielt hold, er innovation noget ustyrligt, noget svært definerbart – hvilket bliver selvsagt i kraft af vores

teoretiske optik – men noget, som politikere og ministeriet søger ekstra rygdækning til at fastslå kursen for. Det er langt lettere at lede, hvis man har en færdiglavet og -forhandlet plan at lede ud fra. Men hvordan styre et område, et netværk, som man som leder i dette tilfælde per definition ikke er ekspert i, selv? Hvilke argumenter og prioriteringer kan legitimt translateres forskeres, og hele det videnskabelige universitets- og forskningsfelt i Danmarks, interesser i en given retning, en anden retning end de måske selv ville være gået i til at starte med? Vi ser hele øvelsen som et udtryk for mangel på "matters of fact" (Latour 2004). I et ekspert-, faktahungrende samfund som vores eget skulle politikere jo nødtigt lede ud fra ideologiske eller værdipolitiske overbevisninger, og da slet ikke på et område så sikkert som videnskab og innovation. Her mangler et sikkert grundlag at lede ud fra, som det politisk-ministerielle system tilsyneladende vil finde udenfor eget netværk. Brugere drages ind.

Men helt frit spil om innovationen er der ikke. De første skridt i at nærme sig et helstøbt "prioriteringsgrundlag" bliver OECD-definitioner; ønsket om konkrete resultater efter 3-5 år; den indlejrede idé om, at store problemer kræver store løsninger (budget og antal parter); og et mærkbart tidspres i udarbejdelsesprocessen, som leder ministeriet til i høj grad at lade sig inspirere af tidligere og lignende processer om prioriteringsgrundlag fra strategisk forskning (FORSK2015), som igen kan relateres til globaliseringsstrategirapporten under Fogh-regeringen i 2006, alt sammen resulterende i en allerede relativt stærk aktant. Denne aktant, det ufærdige INNO+-katalog, har allerede allieret sig med strategisk forskning, OECD og en ministers samt regerings ønsker. Men systemet mangler noget mere specifikt indhold i denne policyramme, som brugerinddragelse kan hjælpe med at udfylde. Rammen, eller netværket, distribuerer dog allerede her handling i form af at gøre innovation til en størrelse, som kun kan blive fuldendt ved hjælp af andre aktører. Men i ensliggørelsen mellem innovation og strategisk forskning bliver gæstelisten den samme, hvorfor ingen iværksætter- eller entreprenørforeninger ses på listen over inviterede (UFM web 1). Måske fordi en start-up eller mindre virksomhed ikke passer i tre-cifrede millionsatsninger på vor tids største "samfundsmæssige udfordringer"? Denne detalje viser, hvordan "rammer" i et endnu ufærdigt netværk stadig distribuerer handling med konstitutive konsekvenser for indhold og aktører.

Det skal dog ikke overskygge tematikken vi ser i innovation som et sæt flydende praksisser (Jensen 2004), som her bliver til en invitation fra et styrende system til de styrede, om at være

medskribenter på det styrende. De styrende rammer præsenterer både en praktisk projektnær indsigt, en forhandlingsstrategisk indsigt om at være bevidst om, at *medbestemmelse* sker *med* nogen og noget, som tydeligt påvirker denne bestemmelse. Og det er samtidig en interessant måde, hvorpå innovation træder frem i en politisk-ministeriel kontekst: Som noget uklart, der skal gøres klart ved hjælp af eksterne parter, som efter at have bidraget med input selv skal efterleve disse input.

Innovation bliver en praksis, hvori koblingen af før frakoblede netværk bliver mulig, ja en forudsætning for succes. Relationer og associationer skabes mellem aktører og aktanter, hvilket igen stiller store krav til translationsprocesserne. Et aspekt, som i nedenstående tematik vil blive diskuteret baseret på delanalyse to.

6.2 Tematik: Forhandling som grundvilkår

Delanalyse 2 kan måske lede læser til den fejlagtige konklusion, at translation og forhandling kun er sket én gang i NEXT, nemlig i tilblivelsesprocessen. Translation sker altid hele tiden, og kan i forskellige tider og steder være mere eller mindre sedimenteret, men vil alligevel i alle tilfælde være aktivt. NEXT er ikke i dag en færdigforhandlet størrelse, som nu blot skal "ud og flyve". Det kræver konstant fastholdelse og dermed arbejde at opretholde netværk (Latour 1987). Selvom innovation som proces i form af et nationalt og præcist overblik over fase-1-forsøg synes at fungere i dag, kræver databasen over forsøgene stadig arbejde at opretholde.

Tematikken om forhandling er et udtryk for indsigter vores teori i mødet med empirien har givet, og som vi ikke vurderer kun er relevante for lige præcis NEXT. Når konstant forhandling bliver et grundvilkår, når konstante translationsprocesser fastholder et relativt stabilt netværk, kan vi se innovation som en altid-allerede igangværende forhandling. Translation som forhandling er udtryk for, at et netværk rent faktisk eksisterer, at aktanter er i relation til hinanden, og at denne interessering fortsat er succesfuld. Innovation bliver i translationsanalysen til et delvist eksisterende objekt par excellence, da der sker en markant ændring i, hvad innovation i lægemiddelindustrien kan være. Fra at være et nyt lægemiddel, et færdigt produkt, bliver innovation til NEXT, som senere skal vise sig at være et brand og et image, organisering og processer, pilotcentre og precision medicine.

Et delvist eksisterende objekt kan blive til noget forskelligt i forskellige praksisser, og bliver i kombination med translation som forhandling til én stor forhandlings- og interesseringsproces, der alt efter undersøgelsesobjekt kan være mere eller mindre sedimenteret. Vi ser i translationsanalysen, hvordan innovation går fra at være et færdigt, konkret og veldefinerbart produkt, et lægemiddel, til at være en hel proces på et spektrum gående fra grundforskning i laboratorier til tidlige menneskeforsøg (fase 1 og 2) til tests på større populationer (fase 3 og 4). For at denne forhandling om innovations mulighedsbetingelser bliver succesfuld, skal alle parter ved hjælp af problematiseringen blive interesseret og derefter indrullere sig til at blive mobiliseret. Vi finder den kvalitative indsigt i NEXT qua Callons (1999) begreb om translation anvendelig og relevant i projekter, hvori mange forskellige parter skal samarbejde om innovation. NEXT-parternes 'problem', eller lokkemad, var, at offentlige økonomiske midler og forbindelser til universitetsforskningen var noget, som kun ministeriet, gennem INNO+, kunne give dem, og dette i en særlig form dikteret af såkaldte rammebetingelser – retvisende for hvordan mange forhandlinger og projekter starter, med visse grænser og praktiske forhold, som penge og tid, der ofte påvirker indholdet. I denne forhandling blev umiddelbart mondæne materielle aktanter, som gule lapper under store, kaotiske workshops samt repræsentationsforholdet i parterne om forhandlingsbordet, det endelige resultat.

Men kan alt så bare forhandles som om det var et delvist eksisterende objekt? Det må være et empirisk spørgsmål. I teorien kan alle objekter anskues som delvist eksisterende, men i praksis er nogle entiteter mere sedimenterede og prøvet end andre (Jensen & Lauritsen 2005; Latour 2004). Det kedelige svar bliver således, at det må komme an på en prøve. Latour (2004) argumenterer i sin diskussion af, hvor kritikken ender i moderne sociologisk videnskab, for, at "matters of fact" repræsenterer relativt kraftige og sedimenterede "objekter", mens "matters of concern" repræsenterer det netværk og det arbejde, som skal til for at "ting" bliver til objekter. De konstante forhandlingsprocesser og det arbejde det kræver, at parterne i NEXT f.eks. kan argumentere for, at fase-1-forsøg er en del af et lægemiddel og repræsenterer innovation i samme grad, er stadig aktive i skrivende stund, for at netværket kan opretholdes.

Da NEXT i praksis ikke har mange direkte forbindelser til ministeriet eller Innovationsfonden, bliver en let overskuelig kvantificerbar og målbar målopfyldelse et

effektivt værktøj til at fastholde den med disse parter forhandlede forestilling om innovation. Målet med samfundspartnerskaberne var innovation førende til vækst og beskæftigelse (INNO+ 2013), og NEXT kan allerede i skrivende stund vise, at det godkendte mål om fire fase-1-forsøg i Danmark i 2015 er blevet mangedoblet til nu 14 forsøg. Med dette tal – som i sig selv kræver arbejde og bl.a. beror sig på, at samtlige fase-1-forsøg i Danmark inden for onkologi og dermatologi bliver noteret som NEXT-sejre – ser det politiske system, ministeriet og Innovationsfonden en succesfuld forhandling udspille sig.

Det er ikke kun kritiske forhold, som vores analyser kan give blik for. Brugerinddragelsen samt forhandlingen vi her har diskuteret, kan også ses som en unik samarbejdsform og måske nyere tendens i policyudvikling, der i NEXT's specifikke tilfælde har resulteret i et projekt, som ingen af parterne havde tænkt muligt før lægemiddelinnovation blev presset, formet og ageret ind i INNO+. Innovation som lægemiddelforskningen med målet at opdage nye færdige lægemiddelprodukter er nu blevet til øget eksperimentel behandling, som (hævder aktørerne) kan redde menneskeliv herhjemme, og samtidig skabe økonomisk vækst på både hospitaler og danske lægemiddelvirksomheder, forudsat forhandlingen forbliver relativt stabil.

6.3 Tematik: Styrke i forskellighed

Den tredje delanalyse viste, hvordan innovation i NEXT kan siges at blive til i hvert fald tre forskellige typer omgivet af forskellige praksisser, nemlig som et image og et brand, som organisering og proces, og som konkret, 'klassisk videnskab' i form af pilotcentre og personalised medicine. I NEXT i dag er innovation således alt fra at have en hjemmeside og kunne stille hurtigt om til den rigtige person ved en virksomhedshenvendelse om et fase-1-forsøg, til at samarbejde om et samlet, nationalt fase-1-overblik på onkologi og dermatologi med bl.a. overførsel af patienter til Rigshospitalet, og til at tage blod- og vævsprøver i større antal end før, for bare at nævne nogle få eksempler.

Alt dette formår på samme tid at være en aktiv del af det interorganisationelle innovationsprojekt NEXT, og er nu i den performerende nutidige version af NEXT både en forudsætning for projektets blotte eksistens, men samtidig også et udtryk for en med tiden voksende styrke.

Som Jensen og Lauritsen (2005) argumenterer for, har innovation som et sæt flydende praksisser styrke i at være let at knytte an til. Et så fleksibelt 'objekt', en flydende masse der

kan formes efter behov, giver netop mulighed for at mange forskellige aktører kan danne relationer til og igennem dette på mange forskellige måder. Det giver også en eventuel projektleder klare ledelsesmæssige udfordringer i at skulle balancere samtidige og forskellige syn, praksisser og versioner af samme entitet.

Styrken ligger bl.a. i, at NEXT allerede nu kan vise en målopfyldelse langt over forventet, målt på 14 fase-1-forsøg mod de projicerede fire, da dette naturligvis præsenteres som vidnesbyrd om det aktive arbejde som alle parter i NEXT bidrager med. Dette arbejde bliver alle de processer og praksisser, som de mange forskellige socio-materielle aktører i NEXT fordelt på mange lokaliteter foretager sig. Al denne innovation skal man gå imod og gøre op med, hvis man vil angribe innovation i NEXT. Dette ikke for at sige, at parterne nu kan læne sig tilbage og se forsøgene vælte ind, for det kræver som sagt konstant arbejde at opretholde de mange relationer og former for innovation. Men netværket har nu indtaget en relativ stabil form på i hvert fald onkologi, som nu også repræsenterer et bolværk imod eventuelle angreb. Styrke og dermed magt bliver her udtrykt som et vidt forgrenet netværk, der over tid måske kan fremmane og inkorporere black boxes, der som bekendt omdanner X input til Y output automatisk på baggrund af ekstremt veldefinerede og -sedimenterede argumenter og praksisser, som ikke stilles spørgsmålstejn ved.

Men hvor teorien kan bruges til at argumentere for, at styrke kommer i relationer, med mange relationer værende stærkere end få, bliver det et interessant både empirisk og teoretisk spørgsmål at finde grænsen for, hvornår et netværk bliver 'for forgrenet'? Kan et netværk strække sig tyndt? Mange allierede i et netværk giver også mange mulige angrebepunkter, og det vil vise sig interessant at se eventuelle empiriske eksempler på, at et sæt flydende praksisser om innovation *ikke* lykkes i NEXT. I en teoretisk optik, hvor alt er relationer og netværk kan det blive svært at observere brud, diskontinuitet og dis-associering.

Inden disse overvejelser samles op i afhandlingens absolut sidste afsnit, perspektiveringen, opsummeres indholdet frem til dette punkt i en samlet konklusion.

7.0 Konklusion

Specialets indledende interesse lå i en observation af en politisk italesættelse af innovation som løsningen på store udfordringer som den økonomiske krise skabte. Innovation skulle skabe vækst og beskæftigelse såkaldte "samfundspartnerskaber", som er den største nyeste offentlige støtteordning til interorganisationelle innovationsprojekter. National Experimental Therapy Partnership (NEXT) er det mest aktive af disse, hvorfor vi hér har undersøgt innovations mulighedsbetingelser i rejsen fra politisk vision til praksis i NEXT, og brugt dette som linse til at anskue projektledelsesdynamikker i projektet.

Den første analyse har vist, at innovation frames som netop en løsning på vækst og beskæftigelse. Innovation bliver i den politiske og ministerielle policyproces framet som noget, der i højere grad end tidligere skal føre til noget og skabe værdi i form af vækst og beskæftigelse på en 3-5-årig horisont, hvor også myndigheders rolle nu skal tænkes ind i projekterne. Dette gennem en praksis, hvori allierede som OCED bringes i spil i innovationsstrategien. Konsekvenserne for innovations mulighedsbetingelser bliver, at innovation bliver lig med strategisk forskning, hvilket bl.a. medfører, at ingen iværksætter- eller entreprenørforeninger tages på råd. Innovation bliver ligeledes et fænomen, som på abstrakt vis italesættes konkret, altså gennem moralizing moments skjuler de political moments, som bliver åbnet op i forhandlingsprocessen om INNO+ i specialets anden analyse.

Den anden analyse behandler udarbejdelsen af INNO+-kataloget mellem ministeriet og Lif som en translationsproces, hvilket viser en række konstitutive konsekvenser for innovation. Uddannelses- og Forskningsministeriet konstrueres som et obligatorisk passagepunkt, der gennem interesseringsmekanismerne i form af de syv INNO+-kriterier, løftet om øget medinddragelse og -bestemmelse, workshops og gule lapper samt de økonomiske midler interesserer Lif og dennes medlemsvirksomheder. Lif må i denne innovationens rejse fra politisk vision til praksis substitueres til fordel for medlemsvirksomhedernes direkte repræsentation. Disse må på baggrund af forskellige forståelser af innovation forhandle med ministeriet. Videnskaben synes at gøre modstand, og hvad der før var innovation i lægemiddelindustrien, et færdigt behandlingsmiddel, bliver nu skaleret og gjort til fase-1-forsøg i en værdikæde, som fører direkte til et færdigt behandlingsmiddel. NEXT opstår ud af

denne forhandling, og byder bl.a. som resultat af translationen på en række forskellige typer innovation.

Tredje og sidste analyse viser, at innovation i NEXT bliver til markedsføring i form af "én indgang", til organisering og processer mellem universitetshospitaler, private virksomheder og myndigheder samt til 'klassisk videnskab' i form af personalized medicine og pilotcentre, hvilket også belyser projektinterne dynamikker og ledelsesudfordringer.

Innovation som "én indgang" er en forestilling om Danmark som ét samlet klinisk miljø for let, hurtigt og gnidningsfrit samarbejde med private virksomheder ifm. etablering af fase-1-forsøg. Her bliver en hjemmeside, én kontaktperson (Lassen, Rigshospitalet) samt en høj grad af videndeling centrale aktører. Det bliver en ledelsesmæssig opgave at få den snart færdige kommunikationsstrategi til i høj grad at cirkulere i det vidt forgrenede NEXT-netværk.

Innovation som organisering og proces bliver lig med øget samarbejde mellem landets universitetshospitaler, som tidligere har været konkurrenter. Denne kombination åbner en potentiel geografisk problemstilling for ledelsen om, hvor forsøgene og patienterne typisk ender. Samtidig bliver en særlig fordelagtig relation til regionens specifikke videnskabskomité og juridiske afdelinger centrale, og det bliver et åbent spørgsmål, hvorvidt disse kan overføres og tilpasses lokalt mellem landets universitetshospitaler.

Innovation som 'klassisk videnskab' bliver til genom-analyser og pilotcentre. Den udførende GNS-sektion viser sig ikke at være blevet interesseret, da de ikke ved, hvad NEXT er. Samtidig viser det sig, at denne type videnskab ikke kan overføres direkte til eksempelvis dermatologiområdet, hvilket kan påvirke NEXT's videre succes og eventuelle udvidelse. Pilotcentrene er ikke fysisk afgrænsede samhörige lokaliteter, som de ellers officielt præsenteres, og spørgsmålet om bemanningen bliver et kritisk spørgsmål for ledelsen på universitetshospitalerne – om mandskabet er købt fri til at fokusere på fase-1-forsøg eller konstant skal balancere krav om almindelig behandling plus fase-1-forsøg.

Samlet set giver de tre delanalyser et kvalitativt indblik i, hvordan offentligt initierede innovationsprojekter tager form og udvikler sig. Men innovationens multiple karakter kræver arbejde at opretholde i ét netværk, da dens relationer påvirker det, den er del af, forskelligt, hvilket åbner en række ledelsesudfordringer. Innovation som forkromet og fleksibel løsning kan altså producere egne problematikker.

Den afsluttende analytiske diskussion har på baggrund af analysens resultater udpeget tre overordnede tematikker, som kan række udover NEXT, og derfor diskuteres i specialets sidste kapitel, "8.0 Perspektivering".

8.0 Perspektivering

Specialets konklusioner har resulteret i tre korte tematikker, som er blevet diskuteret. Disse bygger på, hvad innovation er blevet til på sin rejse fra politisk vision til konkret praksis i NEXT. Det medfører konsekvenser for, hvad NEXT kan blive, for projektledelse i NEXT samt kan tilbyde perspektiver på både teoretiske og empiriske problemstillinger.

8.1 Policyudvikling som interorganisationelle partnerskaber

Brugerinddragelse som politisk og ministerielt virkemiddel i policyudvikling stiller store krav til forhandlingsprocesserne aktørerne imellem og vil resultere i forandringsprocesser for alle parter. Denne mulige empiriske perspektivering tilbyder et blik for, at relationer i en forhandling også påvirker hver enkelt aktant. I vores eksempel bliver Lif's oprindelige forslag til samfundspartnerskaber om innovation underkendt, men i løbet af en proces, hvor aktøren Lif substitueres med tre af sine største, danske medlemsvirksomheder, bliver innovation og dermed grundlaget for samfundspartnerskabet radikalt ændret, så NEXT overhovedet kan komme på tale.

I enhver seriøs brugerinddragelse, hvor det politiske og ministerielle system inviterer brugere indenfor, dannes der nye relationer, som må forventes at påvirke det saglige indhold samt aktørernes identiteter. Samtidig resulterer denne bevægelse i nye dynamikker, som eksempelvis en øget medbestemmelse fra de inviteredes synspunkt, mens det omvendt også kan resultere i en hårdere håndhævelse fra de inviterende, som nu qua det samlede produkt med begge parter som afsender kan hævde ikke at styre, men blot at opfordre til selvstyring. Styringen rykker således indenfor og inkorporeres i netværk, som før kunne se fænomenet som eksternt. Det er interessant at undersøge, om denne måde at bedrive policy på også findes i andre kontekster, om tendensen er stigende og hvordan den udspiller sig i praksis.

8.2 Translation som konstant

Translationsprocesser slutter ikke bare og kører derefter af sig selv. Netværk kræver konstant arbejde at opretholde og udøve, konstante forhandlingsprocesser, hvorfor translationsprocesser kan ses som en konstant øvelse for projektlederen. Anskues et interorganisationelt projekt som NEXT som opbyggelsen af et netværk kan Callons (1999) translationsbegreb med fire faser have potentiale til at blive et værdifuldt projektlederværktøj, som skal hjælpe med

konstant at have de mange, små oversættelses- og forhandlingsprocesser i gang, som det kræver, når mange forskellige parter med forskellige mål og dagsordener skal arbejde om noget fælles og gå i samme retning.

Én mulig effekt af at bruge begreberne som projektlederværktøjer, der skal tænkes som en konstant og ikke blot relevant i startfasen af et projekt som i vores tilfælde med NEXT, er at det vil hjælpe projektlederen med tage temperaturen på sammenhængskraften i et interorganisaitonelt samarbejdsprojekt, hvor de forskellige aktører, både fra egne og forskellige organisationer, må antages at have potentielt divergerende agendaer. Men ledelse må ikke her blive til blindt at følge ét værktøj eller én model, men også at have blik for, hvordan teknologien eller modellen selv transformere og transformeres i hvert enkelt tilfælde (Ratner 2008).

8.3 Styrke og strategi i det multiple

Styrke i forskellighed viser sig når innovation i NEXT bliver til så meget forskelligt på én gang uden tilsyneladende at resultere i konflikt, men derimod nærmere som forudsætning for, at NEXT overhovedet eksisterer. Innovation som multipelt og partielt muliggør netop mange samtidige og forskellige meningstilskrivninger og praksisser omkring samme fænomen. Vores tese er, at partielle eller multiple fænomener særligt kan forefindes i interorganisatoinelle innovationsprojekter, hvilket stiller særlige krav til innovation management i netop disse. Vores analyser har vist, at der i NEXT tilsyneladende ligger en styrke i denne multiplicitet, men det vil være empirisk og teoretisk interessant at udforske eksempler, hvor forskelligheden bliver for stor eller overlapper og dermed får ødelæggende konsekvenser. Samtidig mener vi, at der kan være perspektiver i den potentielt strategiske indsigt, at aktører tilsyneladende taler om og arbejder for det samme fænomen, men i praksis synes at gøre dette fænomen til noget forskelligt. Dette kunne i relation til Brunssons begreb om hykleri (1993) blive en overlevelseshstrategi i mødet med stigende kompleksitet i form af flere organisationer som står sammen om stadigt større problemstillinger, som når innovation bliver en løsning på en verdensomspændende økonomisk krise.

9.0 Referenceliste

Andersen, Niels Åkerstrøm (1999): "Diskursive analysestrategier". Nyt fra Samfundsvidenskaberne: København N.

Barnes, T. A., Pashby, I. R. & Gibbons, A. M. (2006). Managing Collaborative R&D Projects Development of a Practical Management Tool. *International Journal of Project Management*, 24, 395-404.

Bengaard, IF, 2014: Ph.D. Hanne Bengaard, Innovationsfondens projektleder for NEXT. Interview, 45 min., 15.09.2014

Bioneer, 2014: M.Sc.Pharm. Britta Smedegaard Andersen, Project Director i Bioneer og intern projektleder i NEXT & CEO MD Poul Andersson, Bioneer. Interview, 120 min., 25.11.2014.

Andersen, Bioneer, 2015: M.Sc.Pharm. Britta Smedegaard Andersen, Project Director i Bioneer og intern projektleder i NEXT. Telefoninterview, 40 min., 22.05.2015.

Brunsson, Nils (1993): "Commentary: The Necessary Hypocrisy", *The International Executive*, vol. 35(1), 1-9 (January/February 1993).

Callon, Michel (1999): "Some Elements of a Sociology of Translation: Domestication of the Scallops and the Fishermen of St. Brieuc Bay", kap. 5 i Mario Biagioli (1999): *The Science Studies Reader*. New York: Routledge.

Callon, Michel (1999b): "Actor-Network Theory: the Market Test." i J. Law og J. Hassard (Eds.) *Actor Network and After*. Oxford and Keele, Blackwell and the Sociological Review: 181-195.

Danmark – Løsningernes Land (2012): "Styrket samarbejde og bedre rammer for innovation i virksomhederne". Innovationsstrategien, regeringspublikation, Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser (FIVU).

Klokke, Roche, 2015: M.Sc.Pharm. Dorte Klokke, Country Head of Clinical Operations i Roche A/S. Interview, 60 min., 09.04.2015.

Kristensen, Lif, 2014: Allan Skårup Kristensen, Chefkonsulent i Lægemedelindustriforeningen (Lif). Interview, 60 min., 04.12.2014.

Fuglsang, L. & Olsen, P. B. (red.) (2009): "Videnskabsteori i samfundsvidenskaberne – På tværs af fagkulturer og paradigmer". Roskilde Universitetsforlag: Frederiksberg.

Fra Forskning til Innovation (2014): "Fra Forskning til Innovation – om virksomheders brug af erhvervsrettede forsknings- og innovationsordninger". DEA og Dansk Industri, 22. april 2014.

FVM, web, 2015:

http://naturerhverv.dk/fileadmin/user_upload/NaturErhverv/Filer/Indsatsomraader/Maanegrisen/Materiale_til_hjemmeside/maanegris_faktaark.pdf - senest besøgt 27.05.2015

Grønvall Kristensen, UFM, 2014: Vibeke Grønvall Kristensen, fungerende sekretariatschef i Styrelsen for Forskning og Innovation under Uddannelses- og Forskningsministeriet. Interview, 60 min., 04.09.2014.

Gyldendal 2015: Webkilde, Gyldensdals Encyklopædi, besøgt 18-02-2015:

http://www.denstoredanske.dk/Samfund,_jura_og_politik/%C3%98konomi/Produktion,_investering_og_%C3%B8konomisk_v%C3%A6kst/innovation

Haisler, UFM, 2014: Jens Haisler, Chefkonsulent i Forsknings- og Innovationsstyrelsen under Uddannelses- og Forskningsministeriet. Interview, 60 min., 04.12.2014.

Handlingsplan (2014): "Handlingsplan for styrkede rammer for offentligt-privat samarbejde om klinisk forskning - udarbejdet af Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse, Uddannelses- og Forskningsministeriet og Danske Regioner". Maj, 2014.

Hansen, Casper Binow (2011): "Partnerskabets værdier – en analyse af identitet og konflikt i offentligt-private partnerskaber" (kandidatspeciale). Institut for Statskundskab, Københavns Universitet.

Hasenkam, 2015, AUH: Michael Hasenkam, Professor ved Århus Universitetshospital samt tidligere Prodekan med ansvar for samarbejde med eksterne partnere, styregruppemedlem i NEXT. Interview, 60 min., 21.04.2015.

INNO+ (2013): "Det Innovative Danmark. Et inspirations- og prioriteringsgrundlag for strategiske investeringer i innovation". Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser. September, 2013: Kan hentes her (sidst besøgt 30.10.2014): www.fivu.dk/innoplus

Innovationsfonden.dk: <http://innovationsfonden.dk/fonden/> sidst besøgt 24.10.2014.

Jensen, Casper Bruun (2004): "Researching Partially Existing Objects: What is an Electronic Patient Record? Where do you find it? How do you study it?", Working Papers from Centre for STS Studies, Department of Information & Media Studies, University of Aarhus. Working Paper No. 4. Det Humanistiske Fakultets Trykkeri: Aarhus.

Jensen, Casper Bruun & Lauritsen, Peter (2005): "Reading *Digital Denmark*: IT Reports as Material-Semiotic Actors". Science, Technology, & Human Values, vol. 30, no. 3 (Summer 2005), pp. 352-373: Sage Publications.

Jensen, Casper Bruun & Winthereik, Brit Ross (2002): "Political and moralising moments - on visions of IT in Danish health care". Information, Technology & People, vol. 15, no. 3 (2002), pp. 227-241.

Kvale, Steinar (1997): "Interview: en introduktion til det kvalitative forskningsinterview". Hans Reitzels Forlag: København.

Lassen, Rigshospitalet, 2015: Dr. med., professor & overlæge Ulrik Lassen, Rigshospitalet, centerleder for onkologi i NEXT. Interview, 60 min., 31.03.2015.

Latour, Bruno (1987): "Science in Action". Library of Congress: The United States of America.

Latour, Bruno (1993): "Give Me a Laboratory and I will Raise the World" i (red.) K. Knorr-Cetina og M Mulkay: *Science Observed*, pp. 141-170. London: Sage.

Latour, Bruno (1994): "On Technical Mediation – Philosophy, Sociology, Genealogy", *Common Knowledge* 3(2): 29-64.

Latour, Bruno (1996): "On the Partial Existence of Existing and Nonexisting Objects", kap. 10 i Lorraine Daston's (Ed.) (2000) *Towards a historical ontology? Biographies of Scientific Objects*: The University of Chicago Press. Chicago & London.

Latour, Bruno (1997): "On Actor Network Theory: A few clarifications"

Latour, B. & Callon, M. (1981): "Unscrewing the big Leviathan: how actors macro-structure reality and how sociologists help them to do so" i K. Knorr-Cetina & A. V. Cicourel's *Advances in social theory and methodology – Toward an integration of micro- and macro-sociologies*. Routledge & Kegan Paul Ltd: Mass.

Law, John (2004): "After Method: Mess in Social Science Research", kap. 2, 3 & 5. Routledge: New York.

NEXT-ansøgning 2014: Ansøgningsdokumenter uploadet til Innovationsfondens intranet til bedømmelse af faglige uafhængige udvalg samt fondens bestyrelse. Dækker over projektbeskrivelse, projektplan, 2 bilag og et gantt-skema. Tilgås via dropbox-linket: <https://www.dropbox.com/sh/iai4ku4z2dufwfm/AADYHQKdSunCvCZHVVLzjEolSa?dl=0>

NEXTpartnership.dk 1: <https://nextpartnership.dk/forskning/> senest besøgt 19.05.2015.

NEXTpartnership.dk 2: <https://nextpartnership.dk/#sygdomme> senest besøgt 20.05.2015.

NEXTpartnership.dk 3: <https://nextpartnership.dk/dermatologi/> senest besøgt 20.05.2015.

NEXTpartnership.dk 4: <https://nextpartnership.dk/onkologi/> senest besøgt 20.05.2015.

NEXTpartnership.dk 5: <https://nextpartnership.dk/om-next/> senest besøgt 07.06.2015.

Petersen, LEO Pharma, 2015: Thomas Kongstad Petersen, Executive Director for Skin Research i LEO Pharma, Formand i NEXT, Formand i Erhvervsforskerudvalget i Innovationsfonden, medlem af Lifs Forsknings- og Innovationspolitiske Udvalg. Interview, 60 min., 17.04.2015.

Ratner, Helene (2008): "Et forsvar for lean? Om implementeringen af lean i Forsvarets Materieltjeneste". Kandidatafhandling, Copenhagen Business School: Frederiksberg.

Rigshospitalet, NGS, 2015: Biokemiker Ph.D. Lars Jønsson, leder af Next Generation Sequencing på Rigshospitalet & Molekylærbiolog Christina Westmose Yde, ansat i NGS på Rigshospitalet. Interview samt rundvisning, 40 min., 11.05.2015.

Smith, Pernille Maya Sørensen (2012): "Knowledge Exchange and Knowledge Creation in Inter-Organizational R&D – A Longitudinal of micro-level practices in collaborative innovation". Kap. 4, pp. 63-92 & kap. 8, pp. 215-235. Doctoral dissertation (Ph.D.). Business and Social Sciences, Aarhus University.

Smith, Pernille Maya Sørensen (2015): "Boundary Emergence – The Influence of Strategizing, Identification, and Sensemaking" (In Press). European Journal of Innovation Management.

Taylor, Frederick W. (1911): "The Principles of Scientific Management", pp. 5-29. Harper Bros.: New York.

UFM 2014: "Forsknings- og innovationspolitisk redegørelse, Uddannelses- og Forskningsministeriet, Styrelsen for Forskning og Innovation". Rosendahls Schultz Grafik A/S: Albertslund.

Vedel, Jane Bjørn (2014): "Managing Strategic Research - An empirical analysis of science industry collaboration in a pharmaceutical company" (Ph.D.). Kap. 8, pp. 67-86, kap. 10, pp. 141-173, kap. 14, pp. 278-294. PhD Series 04.2014. Doctoral School of Organization and Management Studies, Copenhagen Business School.

Villadsen, Kaspar (2002): "Michel Foucault og kritiske perspektiver på liberalismen". Dansk Sociologi: 13, 378-397.

Bilag 1: Interview og interviewguide

Vi har igennem arbejdet med NEXT (oktober 2014 til maj 2015) interviewet en række aktører i og omkring NEXT. Til alle interview hørte kun få forberedte spørgsmål, således at vi i høj grad tillod respondenterne at tegne egne relationer og associationer, og samtidig kunne følge op på, hvad hver enkelt respondent lagde vægt på. Vores i alt 10 længere, semi-strukturerede interview var i kronologisk rækkefølge:

1) **Innovationsfonden**: Ph.D. Hanne Bengaard, daværende projektleder i Innovationsfonden for NEXT. Interview, 45 minutter.

2) **Bioneer**: M.Sc. Pharm. Britta Smedegaard Andersen, Project Director i Bioneer og intern projektleder i NEXT samt MD Poul Andersson, CEO i Bioneer. Interview, 120 min.

3) **Uddannelses- og Forskningsministeriet (UFM), Styrelsen for Forskning og Innovation (FI)**: Jens Haisler, Chefkonsulent i FI under UFM. Interview, 60 min.

4) **Uddannelses- og Forskningsministeriet (UFM), Styrelsen for Forskning og Innovation (FI)**: Vibeke Grønvall Kristensen, fungerende sekretariatschef i FI under UFM. Interview, 60 min.

5) **Lægemiddelbrancheforeningen (Lif)**: Allan Skårup Kristensen, Chefkonsulent i Lif. Interview, 60 min.

6) **Rigshospitalet/Region Hovedstaden**: Dr. med. Ulrik Lassen, professor og overlæge på Rigshospitalet. Interview, 50 min.

7) **Roche A/S Danmark**: M.Sc.Pharm. Dorte Klokke, Country Head of Clinical Operations i Roche A/S Danmark. Interview, 60 min.

8) **LEO Pharma**: Thomas Kongstad Petersen, Executive Director for Skin Research i LEO Pharma, styregruppeformand i NEXT, formand i Erhvervsforskerudvalget i

Innovationsfonden, medlem af Lif's Forsknings- og Innovationspolitiske Udvalg. Interview, 60 min.

9) **Århus Universitetshospital/Region Midtjylland:** Dr. med. Michael Hasenkam, Professor ved Århus Universitetshospital samt tidl. prodekan med ansvar for samarbejde med eksterne partnere. Interview, 60 min.,

10) **Bioneer:** M.Sc. Pharm. Britta Smedegaard Andersen, Project Director i Bioneer og intern projektleder i NEXT. Telefoninterview, 35 min.

Vi brugte i mange interview de samme få, åbne spørgsmål, der centrerede sig omkring at få respondenterne til at tegne et netværk om NEXT, definere innovation og udtale sig om styrker og svagheder ved projektet. Resten af tiden blev brugt på at forfølge specifikke respondentsvar, hvilket vi tillod os qua Kvaales (1997) åbne, kvalitative spørgeteknik. De få forberedte spørgsmål lignede typisk nedenstående:

"Hvornår, hvordan og hvorfor blev I involveret i NEXT?"

"Hvornår, hvordan og hvorfor blev du involveret i projektet NEXT?"

"Hvad forstår du ved innovation generelt?"

"Hvor og hvordan ser du innovation i NEXT, altså ikke i dit arbejde generelt, men specifikt i NEXT?"

"Hvad ser du som de største udfordringer og potentialer i NEXT?"

Også mere specifikke spørgsmål til udvalgte parter som dette til Rigshospitalet blev anvendt:

"Kan du uddybe helt praktisk, fra start til slut, hvordan NEXT opererer her i dit center på Rigshospitalet? Fra en virksomhed kontakter dig med forespørgsel om kliniske tests og til bioinformatikerne får analyseret/sekventeret genom-data?"